

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

**Gay pěstounství jako varianta rodinného společenství
(Případová studie gay páru majícího v pěstounské péči dvě děti)**

Bc. Lucie Havlová

vedoucí práce: Mgr. Magdalena Koťová, Ph.D.

Praha 2015

Prague college of psychosocial studies

**Gay fostering as an alternative of a family fellowship
(Case study of a gay couple having two children in foster care)**

Bc. Lucie Havlová

The Diploma Thesis Work Supervisor: Mgr. Magdalena Kot'ová, Ph.D.

Praha 2015

Anotace: Diplomová práce se zabývá stále aktuálnější problematikou gay rodičovství. Jedná se o doposud nepříliš řešené téma, které se v odborné literatuře objevuje pouze okrajově. Práce je věnována případové studii dvojice mužů, kteří žijí v registrovaném partnerství a mají v pěstounské péči dvě děti s hendikepem. Hlavním cílem je podrobné zmapování procesu „stávání s rodiči“. Pozornost je věnována motivaci k otcovství, procesu získávání dětí a následnému rodinnému fungování. Homoparentalita je diskutována v rámci celospolečenského diskurzu a gay/lesbické komunity.

Klíčová slova: gay rodičovství, pěstounská péče, gay/lesbická komunita

Abstract: Present thesis deals with an increasingly topical issue of gay parenting. It is an under researched topic that appears in the literature only marginally. Thesis is focused on a case study of a gay couple who has in foster care two handicapped children. The main objective is a detailed mapping of the process of the examined couple's transition to parenthood. Attention is paid to their motivation for fatherhood, the process of getting children and consequent family functioning. Homoparentality is discussed in the context of a society discourse and gay/lesbian community.

Key words: gay parenting, foster care, gay/lesbian community

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a použité zdroje jsem řádně uvedla v seznamu literatury.

.....

Lucie Havlová

V Praze dne

Poděkování

Děkuji zejména paní Mgr. Magdaleně Kořové, Ph.D. za inspirativní vedení mé diplomové práce. Děkuji také mým participantům za laskavé přijetí a otevřenost při absolvovaných rozhovorech.

Obsah

ÚVOD	9
1 HOMOPARENTALITA: ANALÝZA SOUVISLOSTÍ	11
1.1 Homoparentalita v rámci proměn konceptu rodiny	11
1.2 Postoj české společnosti k homoparentalitě	12
1.3 Tolerance versus přijetí homosexuality	14
1.4 Mediální obraz homosexuality/homoparentality	15
1.5 Argumenty pro a proti gay/lesbickému rodičovství	16
2 HOMOPARENTALITA V GLBT KOMUNITĚ	21
2.1 Postoj g/l komunity k rodičovství	21
2.2 Gay rodičovství v současné GLBT iniciativě	22
2.3 Gay/lesbické rodičovství jako minorita v minoritě	24
3 GAY RODIČOVSTVÍ	25
3.1 Prevalence gay rodičovství v euroamerické společnosti	25
3.2 Možnosti gay rodičovství v ČR	26
3.3 Pěstounská péče	26
3.4 Výzkum gay rodičovství	27
4 VÝZKUMNÁ SONDA	32
4.1 Předporozumění problematice	32
4.2 Výzkumný problém a cíle výzkumné sondy	32
4.3 Metody sběru dat a způsobu jejich zpracování	33
4.3.1 Socio-demografické údaje a jejich analýza	34
4.3.2 Hlubkové polostrukturované rozhovory a jejich analýza	35
4.3.3 Ostatní metody sběru dat	36
4.4 Etické aspekty výzkumné studie	37
4.5 Validita a reliabilita výzkumné studie	38
4.6 Výzkumný případ	38
4.6.1 Rodinná jednotka	38
4.6.2 Členové rodinné jednotky	39
5 VÝSLEDKY ANALÝZY DAT	42
5.1 Rozhodování pro rodičovství a motivace	42
5.2 Přejít k rodičovství	47
5.2.1 Proces získávání dětí	47
5.2.2 Příprava na rodičovství	48
5.3 Proces utváření a adaptace homoparentální rodiny	49
5.3.1 První dítě v pěstounské péči	49
5.3.2 Rodina versus společenství	51
5.3.3 Plánování druhého dítěte a jeho získávání	52
5.3.4 Druhé dítě v pěstounské péči	53
5.4 Homoparentální rodina se dvěma dětmi – současnost	56
5.4.1 Význam rodičovství v životě Richarda a Viléma	56
5.4.2 Vliv homoparentality na dětský vývoj	59
5.4.3 Kontakt s biologickou rodinou dětí	61
5.4.4 Problémy homoparentální rodiny	61
6 PODOBA A FUNGOVÁNÍ HOMOPARENTÁLNÍ RODINY	65
6.1 Rozdělení rolí	65
6.2 Otázka tzv. ženského prvku	66
6.3 Výchova	67
6.4 Rodinné tradice, zvyky, rituály	68
7 VÝSTUPY PŘÍPADOVÉ STUDIE	69
7.1 Poznatky o výzkumném případě	69
7.2 Diskuze	72

ZÁVĚR.....	74
LITERATURA	75
PŘÍLOHY.....	I
Informovaný souhlas s výzkumným rozhovorem	I
Souhlas se zpracováním osobních údajů	II
Základní socio-demografické údaje	III
Orientační tematické otázky párových rozhovorů	IV
Transkripční konvence	VI
Transcribované rozhovory.....	VII

ÚVOD

Zatímco homosexualita již v České společnosti není novým pojmem, stejnopohlavní rodičovství se zatím do povědomí veřejnosti příliš nedostalo. Téma homoparentality je pro svůj kontroverzní náboj na okraji společenského zájmu nejen v Čechách, ale celé západní společnosti. Homosexuálové bývají tolerováni do té doby, než si začnou klást požadavky na rovnoprávné postavení vůči heterosexuálům. Rozdíl mezi tolerancí a akceptací pak získává na významu právě v otázce gay a lesbického rodičovství. Obecně platí přesvědčení, že by homosexuálové neměli vychovávat děti, neboť by jejich rodičovství mohlo mít negativní dopad na psychosociální vývoj jejich potomků. Na druhou stranu existují země, kde je gay/lesbické rodičovství uzákoněno. Osvojení je možné například ve Španělsku, Belgii, Francii, Irsku či ve všech státech Severní Evropy.

Ani lesbické rodičovství není bezvýhradně akceptováno, ale oproti gay mužům jsou ženy, bez ohledu na orientaci, vnímány jako přirozené pečovatelky a nezbytné dětské chůvy. Představa gay rodičovství zůstává u domněnky, že gay muži děti mít nechtějí. Gay otcovství je tak značně neprobádanou oblastí a k dispozici je pouze několik zahraničních studií. Byla by chyba se domnívat, že děti vychovávané dvěma muži se v realitě nevyskytují (podobně jako mnoho lesbických párů vychovává děti tzv. neoficiálně). Jedná se pouze o těžko dosažitelnou sociální skupinu, o níž proto nejsou dostupné téměř žádné informace.

Předkládaná případová studie si klade za cíl přiblížit doposud opomíjenou tematiku gay rodičovství na jednom konkrétním případě registrovaného páru gay mužů. Specifikum tohoto páru leží zejména v tom, že se mu jako prvnímu homosexuálnímu páru v ČR podařilo získat dvě děti do pěstounské péče. Podrobná sonda do procesu plánování rodičovství, utváření rodinného zázemí a následného fungování gay rodiny tak má být smělym příspěvkem do diskuze o doposud nepřilíš zmapovaném jevu. Četné osobní i vztahové disharmonie zvoleného případu jej činí unikátním, vhodným právě pro takový typ kvalitativního výzkumu. Porozumění rodičovským motivacím,

prožívání rodičovství a celkovému rodinnému fungování si žádá individuální, komplexní přístup.

Teoretická část studie nabízí základní přehled témat problematiky gay a lesbického rodičovství. Zvláštní důraz je kladen na postavení gay rodičovství jak v majoritní společnosti, tak i gay/lesbické komunitě. Pozornost je věnována pozitivní i negativní argumentaci vůči gay rodičovství a jeho potenciálním negativním dopadům na dětský vývoj. Závěr teoretické části patří přehledu dosavadního zkoumání homoparentality, který vychází, pro nedostatek tuzemské odborné literatury, zejména ze zahraničních zdrojů.

Empirická část studie je věnována kvalitativní analýze případu gay mužů, kteří mají v pěstounské péči dvě hendikepované děti. Výzkum spočívá v podrobném popisu přechodu dvou konkrétních gay mužů k rodičovství, jejich procesu plánování a utváření rodinného společenství. Identifikována jsou témata vztahující se k problematice gay otcovství v rámci autentických výpovědí samotných participantů. Následná diskuze slouží jako osobní zamyšlení se autorky nad získanými zjištěními na pozadí teoretického rámce.

Pro účely této práce a její pojmové zjednodušení je v tomto konkrétním případě vztah mezi pěstouny a dětmi, které mají v pěstounské péči, nazýván jako rodičovský. Pěstouni však nejsou jejich biologickými rodiči, ani osvojiteli. Toto označení bylo zvoleno také proto, že pěstouni se cítili být rodiči „svých“ rodiči a jako otcové jsou jimi také oslovováni.

1 HOMOPARENTALITA: ANALÝZA SOUVISLOSTÍ

1.1 Homoparentalita v rámci proměn konceptu rodiny

Povaha rodinné instituce zaznamenala za posledních několik desetiletí (v kontextu euroamerické civilizace) mnoho změn, kterými se postupně vzdalujeme od tzv. tradičního pojetí. Tradičním rodinným modelem rozumíme koncept vycházející z heterosexuálního normativu, který jasně definuje role vycházející z mužsko-ženské dichotomie (Možný, 2006). Toto rodinné pojetí bývá považováno za historicky i kulturně stálé, navzdory tomu, že se v této podobě začalo objevovat až od 19. století (Sokolová, 2004).

Za určitý, dějinně neměnný prvek v rámci existence rodiny bývá považována její funkce utváření soukromého prostoru, chránícího její členy od nástrah světa veřejného. Tato funkce se zdá být zachována i po revolučních změnách dynamického vývoje moderní společnosti zanechávající rodině charakter stability. Otázkou však zůstává, zda stabilita rodiny spočívá v jejím fungování i struktuře a nebo je rodina stabilizujícím prvkem společnosti v jakékoli formě (Možný, 2006).

Přes mnohé snahy sociálně vědních teorií o zachování koherentního pohledu na rodinu dochází v současnosti k nezadržitelným změnám, které instituci rodiny značně vzdalují jejímu tzv. tradičnímu pojetí (Tuček, 2000). Mezi nejčastější proměny patří na příklad odkládání manželství a mateřství/otcovství do pozdějšího věku, formování nových vzorců intimity, opouštění tradičních genderových rolí či nárůst nemanželských soužití (Možný, 2006). Přes velkou rozšířenost těchto společenských jevů i v současnosti existují hranice, které zůstávají jasně vymezeny. Jedná se o hranice určující ráz rodinného schématu na základě pohlaví (Sullivan, 2004), kdy je hlavním předpokladem dobré výchovy dětí muž a žena zastávající jasně definované maskulinní a femininní role (Nedbálková, 2005).

Homoparentalita tak přes výrazné proměny tradičních forem rodinného soužití zůstává kontroverzním jevem společenského diskurzu. Jak uvádí Sokolová, tematika homosexuální rodiny „je jakýmsi lakmusovým

papírkem tolerance společnosti” (Sokolová, 2004, s. 81) a za posledních dvacet let zaujímá významné postavení ve společenských otázkách rovnoprávnosti sexuálních menšin, diskriminace a lidských práv. Navzdory mnohým hlasům proti homoparentalitě, spojovaným s otázkami normality, je existence gay a lesbických rodin reálným jevem, který lze jen těžko popřít. To, že homosexuálové děti vychovávají, je skutečnost mající ve společnosti své místo ať už se jedná o jev společností přijímaný či zavrhaný (Sokolová, 2009).

1.2 Postoj české společnosti k homoparentalitě

V otázkách sexuality je česká společnost považována za velmi liberální (Weiss a Zvěřina, 2001). K zásadním změnám v postojích vůči minoritám začalo docházet po pádu komunistického režimu. Ve stejném období začali gayové a lesby vycházet ze své neviditelnosti a homosexualita se tak postupně stávala společenským tématem v rámci diskuzí o rovnoprávnosti menšin (Sokolová, 2004).

Nárůst akceptujících postojů vůči homosexuálům byl výrazný zejména v prvním desetiletí po změně režimu. Od přelomu tisíciletí nárůst liberálních postojů stále probíhá, i když už není tak výrazný (Stehlíková, 2007). Ze textu Procházky a Weisse (2004) vyplývá, že přestože se homosexualita stává přijímanou variantou lidské sexuality, zůstává stále část společnosti, jež považuje homosexualitu za nemoc deviantního charakteru. Mezi „tradiční“ odpůrce homosexuality lze zařadit křesťanskou menšinu, která má i své parlamentní zástupce v rámci Křesťanské a demokratické unie.

Cenným zdrojem informací jsou výsledky pravidelně prováděných šetření zjišťujících postoje veřejnosti k právům homosexuálů, které každoročně pořádá Sociologický ústav Akademie věd České republiky. Z výzkumu veřejného mínění v roce 2014 vyplynuly zajímavé závěry. Ukázalo se, že celé tři čtvrtiny (73 % pro, 23 % proti) dotazovaných souhlasí s uzavíráním registrovaného partnerství homosexuály. Pro právo homosexuálních párů uzavírat manželství se vyjádřilo 45 % oproti 48 % proti. Kde však můžeme pozorovat stále velký nesouhlas většinové společnosti je otázka legalizace adopcí dětí stejnopohlavními páry. V uvedeném šetření bylo pro možnost

adoptování dítěte partnerky/partnera 58 % dotazovaných (proti 32 %); pro právo homosexuálů adoptovat si dítě z „ústavu“ bylo 45 % participantů a proti jich bylo 48 % (CVVM, 2014). Časové srovnání s předcházejícími výzkumy umožňuje nahlédnout, že postoj vůči registrovanému partnerství zůstává od roku 2007 velmi stabilní. Obdobně vyrovnané postoje lze pozorovat v názorech na uzavření sňatku homosexuálů, které se od roku 2009 pohybují přibližně stejné úrovni. Značné rozdíly však můžeme spatřovat v názorech Čechů na adopci dětí homosexuálními páry. Zatímco v roce 2005 by s adopcí souhlasilo jen 18 % participantů, v roce 2014 by ji podpořilo celých 45 % (CVVM, 2008).

Výše uvedená data poukazují na společenský trend zvyšující se tolerance vůči homosexualitě. Nicméně, podíváme-li se na výsledky jiných studií, zjišťujeme, že situace v Čechách není zdaleka tak jednoznačná. V roce 2009 proběhlo šetření z něhož vyplynulo, že více než čtvrtina participantů by nechtěla gaye a lesby za své sousedy (CVVM, 2009). V jiném šetření více než polovina dotazovaných považovala homosexuální orientaci za nežádoucí zdroj obtíží v soužití s ostatními lidmi (CVVM, 2008). Současně s těmito názory však více než polovina dotazovaných v obou zmíněných šetřeních vyjadřovala přesvědčení, že je česká společnost vůči homosexuálům tolerantní.

Zjevný rozpor vyplývající z těchto zjištění může mít různá vysvětlení a může tak být nositelem různých významů. Jedním možným vysvětlením by mohla být diskrepance mezi implicitními a explicitními postoji, jejichž vzájemná konfrontace často vede k obdobným rozporům. V našem případě by participantů ze zmiňovaných šetření tolerovali homosexuály do té chvíle, než by se měli nastěhovat do jejich okolí.

S dalším vysvětlením výše uvedeného rozporu přichází Sokolová (2004), jež jej nazývá tzv. podmíněnou tolerancí. Podle ní jsou homosexuálové akceptováni dokud nezačnou překračovat určité hranice. Ty mohou být vymezeny z různých hledisek, jakým je například tradiční pojetí rodiny či heterosexuální rodičovství, kam gayové a lesby „nepatří“. Sokolová shrnuje svůj dojem z rozporuplných společenských postojů vůči homosexualitě následovně: „*Řečeno „bez obalu“, gayové a lesbické ženy mohou žít v přítomnosti, když už se narodili, ale neměli by zasahovat do budování budoucnosti (tj. působit na děti)*“ (Sokolová, 2004, p. 81). Z výroku je patrna velká nespokojenost Sokolové se současným postavením

homosexuality v České republice, zejména pak v otázce homoparentality. Výše uvedený citát shrnuje zjevný rozpor mezi vyjadřovanými postoji a reálných chováním české veřejnosti vůči gayům a lesbám.

Podpora práv homosexuálů je obecně vyšší stran žen než mužů, u obou pohlaví stoupá se stupněm dosaženého vzdělání a naopak klesá s rostoucím věkem (CVVM, 2014). Odpůrci práv homosexuálů jsou většinou ti, jež svoji životní úroveň hodnotí jako špatnou, lidé levicové politické orientace, důchodci a křesťané. Tolerantní postoje vůči homosexualitě jsou častější mezi studenty a lidmi, kteří mají homosexuální známé a přátele.

1.3 Tolerance versus přijetí homosexuality

Odborná literatura hovoří o společenské toleranci jako o zásadní podmínce rovnoprávnosti menšin. Z výše uvedených závěrů je patrné, že v současnosti je homosexuální menšina v České republice relativně tolerována, tolerance má zároveň stoupající tendenci. Mohlo by se zdát, že společenská tolerance poskytuje dané menšině prostor pro plnohodnotný život rovných možností. Realita však může být poněkud odlišná.

Lze spatřovat zásadní rozdíl mezi společenskou tolerancí a akceptací. Tolerance je schopnost či vůle tolerovat něco, s čím jedinec může a nemusí souhlasit. Je to stav smíření se s něčím či schopnost něco či někoho snést (Hartl a Hartlová, 2004, p. 622). Nezřídka je tolerance diskutována tam, kde se jedná o toleranci něčeho negativního. Schopnost tolerance je tak způsobem, jak předejít nutnosti konfrontovat se s něčím, co je proti přesvědčení daného jedince. Oproti tomu slovo přijetí (akceptace) v sobě zahrnuje nejen toleranci, ale také vyjádření souhlasu s daným jevem, v tomto případě, homosexualitou, potažmo s homoparentalitou. Je-li společnost vůči homosexualitě tolerantní, automaticky to neznamena, že ji schvaluje. Autorka práce se proto domnívá, že se tento rozdíl může jevit jako určující v tom, jak k homosexuálům společnost přistupuje a co jim nabízí, schvaluje.

1.4 Mediální obraz homosexuality/homoparentality

V zobrazování gayů a leseb v českých médiích došlo od devadesátých let 20. století k výraznému posunu. Presentace homosexuality přešla z medicínských diskuzí o jejím původu k lidsko-právním otázkám rovnosti a svobody. Postupně se obraz homosexuality v médiích proměňuje, a přibližuje se tak homosexualitě v její reálné podobě. Vznikají dokumentární filmy s výpověďmi homosexuálů, publikují se biografické články, probíhají nejrůznější antihomofobní filmové festivaly. Stále poněkud zkreslený mediální obraz homosexuálů je ovlivněn mnoha faktory jak na straně samotných příslušníků této menšiny, tak na straně médií reprezentované většinové společnosti (pro více informací viz např. Kout a aj., 2006). Ze strachu z potenciální homofobie dochází z řad gay/lesbických iniciativ k zobrazování gayů a leseb ve vylepšené podobě, tj. bez negativních vlastností a chyb, které můžeme běžně nalézt u všech lidí (Sokolová, 2006). Mediální prezentace gayů a leseb dostupná široké veřejnosti je tak více méně zúžená do každoročně pořádaného pochodu Prague Pride, nenávistných prohlášení některých politiků a „coming outů“ slavných osobností.

Za chybějící část neúplného mediálního obrazu života gay/lesbické komunity lze považovat absenci informací o každodenním životě homosexuálů, který je vzdálený jejich karnevalovému představení v rámci akcí typu Prague Pride. Podle autorky práce je tak důležité poskytnout veřejnosti ucelený obraz o homosexuálním soužití, neboť úsudky, vytvořené na základě kusých informací, mívají blíže k homofobii a nejrůznějším předsudkům.

Snaha gay aktivistů ukázat příslušníky vlastní minority v co nejlepším světle je pochopitelná a v mnoha ohledech funkční. Nicméně některé populistické výroky z úst samotného předsedy gay iniciativy Jiřího Hromady mohou působit kontraproduktivně. Snaha dosáhnout rovnoprávnosti gay/lesbické menšiny je jedna věc, ale volba prostředků k jejímu dosažení je věc druhá. Pro televizi Solidarita uvedl Hromada k tématu adopce homosexuálních párů mimo jiné následující: „*První gay pár již prolomil bariéru (pěstounské péče, pozn. autorka) a dostal do péče romského chlapečka*“ (Hromada, 2012). Pravdou však je, že tento konkrétní gay pár skutečně prolomil bariéry, ale do

pěstounské péče si nevzal chlapce romského, nýbrž hendikepovaného chlapce české národnosti.

Pro vytvoření mediálního obrazu homosexuality, který by reflektoval její skutečnou podobu, je, dle autorky práce, nutné přiblížit veřejnosti žitou každodennost homosexuálů. Zaměřit pozornost od karnevalových, masových akcí k životním příběhům jednotlivců.

1.5 Argumenty pro a proti gay/lesbickému rodičovství

Odpůrci gay a lesbického rodičovství přinášejí velké množství argumentů, proč jsou stejnopohlavní rodiče pro děti škodliví, a jejich existence by tak neměla být podporována. Navzdory velkému počtu takových protiargumentů tyto obavy žádné studie zabývající se homoparentální výchovou a jejím vlivem na dítě, nenaplnily (Sokolová, 2004).

Argumenty předkládané jako odůvodnění, proč by stejnopohlavní páry neměly vychovávat děti, lze shrnout do tří hlavních oblastí: ohrožení sexuální identity dítěte, osobnostní rozvoj dítěte a jeho sociální vztahy (Morgan, 2000). Objevuje se také názor, že homosexuálové jednoduše nejsou ze své podstaty pro rodičovství vhodní (Sokolová, 2006). Podobně jako u jiných stigmatizovaných skupin, společenská přesvědčení o lesbách a gayích často nejsou založena na osobní zkušenosti, ale spíše kulturně přenášených přesvědčeních (Herek, 1996). Pohled veřejnosti by mohl být jiný v případě, že by vycházel z empirických dat namísto nepodložených předpokladů.

Výzkumy porovnávající děti gay a lesbických rodičů se začínají objevovat až na počátku sedmdesátých let minulého století v rámci psychiatrické literatury (Golombok, 2007). Výskyt těchto výzkumů v psychologické a společensko-vědní literatuře se pak začíná rozšiřovat až v posledních desetiletích. Jedná se na příklad o argumenty užívané americkými soudy při rozhodování o svěření dítěte do péče homosexuálnímu páru. Konkrétně bývají slyšet názory, že gayové a lesby jsou duševně nemocní, že lesbické ženy jsou méně mateřské, než ženy heterosexuální a že vztahy lesbických žen a gay mužů s jejich sexuálními partnery neposkytují dostatečný prostor pro nezbytné interakce rodiče s dítětem (Tasker, 2002).

Tvrzení, že se homosexualita neslučuje s rodičovstvím, a homosexuálové se tak pro výchovu dětí nehodí, není založeno na empirických datech (např. Gates, 2011). Studie srovnávající lesbické a heterosexuální ženy neukázaly žádné významné rozdíly v jejich celkovém duševním zdraví, ani v jejich přístupech v péči o dítě (Flaks a kol., 1995).

Proti poměrně jednoznačně mluvícím výsledkům studií věnovaných otázce homoparentality stojí před nedávnem zveřejněné osobní zpovědi lidí, kteří jako děti vyrůstali v gay a lesbických rodinách. Před americkým soudem v New Orleans, který rozhodoval o podpoře zákona o manželství mezi stejnopohlavními páry, předstoupili lidé hovořící o svém nešťastném životě s homoparentálními rodiči. Výpovědi obsahovaly tvrzení, že byly jako děti svými rodiči zneužívány, a staly se tak oběťmi deviantů, kteří jim zničili život. Obvinění sestávala z méně závažných výroků – vyrůstání v homoparentální rodině dětem neumožnilo zažít si fungování normální rodiny, identifikovat se se správným pohlavím, zažít si bazální vztahy s mužem a ženou, vedlo je k emocionální zmatenosti, labilitě, nepřijetí, sociální izolaci, až po zásadní obvinění homoparentálních rodičů z jejich sexuálního zneužívání, vystavování sexuálním aktivitám pornografie, skupinového sexu či sadomasochismu (Wetzstein, 2015).

Před americkým soudem nejvýrazněji vystoupila Kanadanka Dawn Stefanowiczová, která o svých traumatizujících zážitcích ze života s gay otci napsala podrobnou intimní zpověď, vydanou pod názvem *Out from under* (Stefanowicz, 2007), již se snaží poukázat na destruktivní následky homoparentální výchovy na zdravý vývoj dítěte. Na základě svých zkušeností se Stefanowiczová stala aktivistkou bojující proti stejnopohlavním svazkům, které považuje za nadřazování lidských práv jedince nad práva společnosti, rodiny a zvláště dětí. Jako mezinárodně uznávaná řečnice a držitelka ceny The 2009 Woman of Faith Award se tak celosvětově věnuje edukaci veřejnosti ohledně témat legislativní ochrany dětí, stejnopohlavních rodin a sexuality.

Uvedené zpovědi lidí, kteří byli vychovávaní ve stejnopohlavních rodinách vypovídají o nepřijatelných podmínkách a poměrech, ve kterých museli tito lidé vyrůstat. Traumatizující rodinné prostředí těchto jednotlivců lze však jen stěží zobecnit na homoparentální rodičovství jako takové. Týrání,

zneužívání a zanedbávání dětí se větší či menší měrou objevuje ve všech rodinách, bez ohledu na sexuální orientaci rodičů. V České republice bylo, za poslední tři roky nahlášeno více než 21 tisíc případů týrání dětí, což lze, dle odborných odhadů, považovat za pouhou desetinu skutečně páchaných trestných činů na dětech (*SOS-vesnický.cz*). Nejsou dostupné údaje o tom, zda ke zneužívání dětí dochází v heterosexuálních či homosexuálních rodinách. Dle statistických údajů Dětského krizového centra však více než 70 % dětí bývá sexuálně zneužito svými biologickými příbuznými (*Nasedite.cz*, 2014). Zvýšené potenciální riziko různých forem zneužívání dětí v homosexuálních rodinách tak stále zůstává empiricky nepodloženo.

Četné studie v lesbických rodinách oproti tomu vyvracejí domněnku, že lesbické ženy, pro své partnerské vztahy se ženami péčí o děti jakkoli zanedbávají. Naopak se ukázalo, že stejnopohlavní rodiče měli s dětmi stejně kvalitní vztah jako heterosexuální rodiče, s vysokou mírou vzájemné blízkosti, porozumění a adekvátní péče (Wainright aj., 2004). Ve studii Taskera (1997) byly lesbické matky se svými dětmi v častější interakci než heterosexuální matky a zároveň dětem umožňovaly častější kontakt s biologickým otcem než heterosexuální matky samoživitelky. Bylo také potvrzeno, že děti lesbických žen jsou v kontaktu se svými prarodiči a ostatními příbuznými stejně tak jako děti heterosexuálů. Lesbické rodiny se tak svými kvalitami ukázaly být na stejné úrovni jako rodiny heterosexuální, rovnoměrně si rozdělují domácí práce a činnosti spojené s péčí o dítě. Zajímavé zjištění přinesla sonda do rodin vychovávajících děti bez přítomnosti biologického otce (Patterson, 2000). Děti lesbických matek hodnotily svůj vztah s nebiologickou matkou výrazně lépe, než jak hodnotily děti heterosexuálních matek vztah se svým nevlastním otcem.

Studie zabývající se rodinným fungováním gay mužů v odborné literatuře doposud chybí, a z kusých informací v rámci studií lesbických rodin tak nelze na funkčnost těchto rodin příliš usuzovat.

Obava z narušení identity bývá vyjadřována pochybnostmi o zdravém vývoji sexuální identifikace dětí s mužským či ženským pohlavím. Diskutovány jsou otázky, zda-li se děti vyrůstající v homoparentálních rodinách budou umět identifikovat se „správným“ pohlavím, tj. dívky s ženami a chlapci s muži.

Příkladem může být obava, že se bude chlapec, vyrůstající se dvěma ženami, chovat „zženštile“ bez potřebné dávky maskulinity. Jinými slovy jde o to, zda je absence jednoho z pohlaví v rodičovském páru předpokladem či rizikovým faktorem patologického vývoje sexuální identity dětí vyrůstajících s takovým párem.

Řada studií se zabývala pohlavní identitou dětí gay a lesbických párů s celkovým výsledkem, že tyto děti nemají v oblasti vývoje pohlavní identity žádné obtíže. Zkoumány byly děti od pěti do čtrnácti let, se kterými byly vedeny tematické rozhovory a které byly testovány projektivními diagnostickými technikami. Výsledky studie ukázaly, že děti stejnopohlavních rodičů měly zdravý vývoj pohlavní identity, tj. děti byly spokojeny se svým pohlavím a nepřály by si být zástupcem opačného pohlaví (Golombok a kol., 2014). Obdobné výsledky přinesly studie zabývající se chováním dětí homosexuálů v rámci tradičně uznávaných genderových rolí. Patterson (1994) dokázal, že takové chování mezi dětmi lesbických matek bylo bezpečně v limitech konvenčně uznávaných genderových rolí. Ve srovnání s dětmi heterosexuálních rodičů se děti lesbických matek nikterak nelišily preferovanými hračkami, činnostmi, zájmy ani výběrem vysněného povolání.

Další, odpůrci homoparentality často vyjadřovanou obavou, bývá, že se děti lesbických nebo gay rodičů samy stanou homosexuály. Navzdory velkému vlivu těchto argumentů na legální možnost utváření homoparentálních rodin doposud žádný výzkum výše zmíněné obavy nepotvrdil. Většina výzkumů srovnávala děti rozvedených lesbických matek či gay otců s dětmi z rozvedených heterosexuálních svazků. Jiné studie pak srovnávaly různě staré děti lesbických či gay rodičů se společenskými normami v daných zemích. Ani jedna studie však nepřináší žádný důkaz pro teoretická výše uvedená rizika.

Další specifickou obavou odpůrců homoparentality je možné ohrožení zdravého psychického vývoje osobnosti dětí vyrůstajících v lesbických a gay párech. Objevují se obavy (Cameron, K. a Cameron, P., 2002), že budou děti homosexuálů, ve srovnání s dětmi vychovávanými v heterosexuálních svazcích, náchylnější k psychickému zhroucení, obtížněji se budou adaptovat a budou ve vyšší míře vykazovat vývojové abnormality. Vývoj osobnosti dětí gay a lesbických rodičů se tak stal předmětem mnohých studií, které se zaměřily na širokou škálu osobnostních charakteristik. Byly jimi například proces separace-

individuace, psychopatologie, poruchy chování, poruchy učení, locus of control, sebevědomí, morální citění či inteligence. Výsledky ukázaly, že obavy o zdravý vývoj dětí homosexuálních rodičů jsou v těchto oblastech neopodstatněné. Vývoj těchto dětí se v porovnání s dětmi heterosexuálních rodičů ničím významně neliší (Tasker a Patterson, 2007).

Studie Wainrighta (2004) ukazuje, že děti stejnopohlavních párů ve škole fungují stejně jako děti heterosexuálních rodičů, tj. dosahují stejných studijních výsledků i pokroků ve vývoji kognitivních schopností a sebeřízení. Dle stejné studie děti stejnopohlavních párů nevykazují zvýšené psychosociální problémy (deprese, úzkosti, nízké sebevědomí...) než děti heterosexuálů a zároveň mezi nimi není častější delikvence, zneužívání návykových látek ani jiná sociální patologie (Wainright, 2004).

Poukazováno je na možné obtíže dětí lesbických a gay rodičů v sociálních vztazích. Takové děti mohou být, kvůli orientaci svých rodičů, stigmatizováni, šikanováni či se mohou stát terčem posměchu svých vrstevníků. Tato přesvědčení vyvrátila, mezi mnoha dalšími, studie Pattersona (2000), zabývající se vrstevnickými vztahy mezi adolescenty stejnopohlavních rodičů. Ukázalo se, že děti lesbických matek a gay otců se svými vrstevníky měly normální, zdravé, pozitivní vztahy bez zvýšeného výskytu šikany či sociálního vyloučení. Měly stejnou míru sociální a emoční inteligence, s nenarušenou schopností adaptace na změny prostředí (Tasker, 1999).

Četné výzkumy vyvrací vznášená rizika homoparentality o potenciálních negativních vlivech na děti. Autorka se domnívá, že cenný zdroj informací o dětech stejnopohlavních rodičů lze do budoucna spatřovat v jejich zkoumání v dospělosti, kdy se mohou projevit v dětství nepostřehnutelné dopady.

2 HOMOPARENTALITA V GLBT KOMUNITĚ

2.1 Postoj g/l komunity k rodičovství

Rodinný koncept není pro gay a lesbickou komunitu nikterak nový. Homosexuální páry v posledních desetiletích pečlivě pracovaly na utváření funkčních sociálních společenství, která jim často nahrazovala původní biologickou rodinu, jež jim v důsledku „coming out“ přestala poskytovat stabilní a přijímající náruč.

Začaly tak vznikat alternativní rodinné modely, založené na biologických a nebiologických psychologických vazbách v rámci tzv. rodiny volby¹ (Weeks a kol., 2001). Giddens (1992) hovoří o těchto rodinách jako o experimentátorech všedního života, kde si jejich členové utvářejí vlastní pravidla a rodinné normy v situacích, kdy neexistují dané vzorce chování. V důsledku dlouho platného prizmatu řadícího homosexualitu mezi nežádoucí společenské jevy byly alternativní rodinné formy doprovázeny rezignací na vlastní rodičovství (Golombok, 1994). Touhy po vlastním dítěti tak většinou vedly k potlačení sexuální orientace a životu v heterosexuálním partnerství.

Postupným rozvolňováním tradicionalistického pojetí rodinného soužití spolu s proměnami ve společenském světě gay a lesbické komunity tak postupně začalo docházet k prosazování rodičovství u homosexuálů. Rapidní nárůst těchto hlasů byl patrný zejména v 80. letech minulého století jako důsledek umožnění technologie asistované reprodukce (Golombok a Rust, 1993). Tato skutečnost odstartovala zakládání tzv. plánovaných lesbických/gay rodin (Flaks, 1995). Plánovanými rodinami se rozumí narození dítěte do otevřeně deklarovaného homosexuálního vztahu rodičů. Sílící snahy o uznání rovnoprávnosti homosexuálního rodičovství mezi českými homosexuály mají svůj základ i v postupně se zvyšující toleranci společnosti spolu s narůstající oporou homoparentality v české legislativě (Nedbálková a Polášková, 2004).

1

Rodiny volby zachycují fenomén rodinných vztahů, které nejsou dané, ale závislé na rozhodnutí zúčastněných jedinců vzájemně o sebe pečovat a podporovat se. Jedná se o ne-heterosexuální rodinné formy, které začaly vznikat ve Spojených státech v kontextu HIV/AIDS epidemie jako podpora pro lesby, gaye a bisexuály, který vlivem jejich orientace selhávala podpora původní biologické rodiny. V současnosti se za rodiny volby považují i adoptivní a pěstounské rodiny (Weston, 1991).

Jak ukazují poslední, nečetné výzkumy v české gay-lesbické komunitě, otázka rodičovství pro ni není jen okrajovou záležitostí. Studie Talandové (1997) například ukázala, že více než třetina dotazovaných lesbických žen vyjádřila touhu po tom stát se matkou a vychovávat dítě. Nejedná se však pouze o lesbické ženy, které touží po rodičovství. Kladný postoj vůči vlastnímu rodičovství mají také gay muži, jak dokládají odborné i populární publikace (např. Strah a Margolis, 2004).

Nutno poznamenat, že z nedávných studií mezi lesbickými ženami z řad komunitních aktivistek vyplynulo, že ani mezi homosexuály není odpověď na otázku rodičovství jednotná. Reprezentantky lesbických hnutí mají různé pohledy na problematiku rodičovství, ve kterých se neshodují v tom, zda by lesbické ženy měly mít legální možnost být matkami (Kotišová a Vamplová, 2006).

2.2 Gay rodičovství v současné GLBT iniciativě

Jak už bylo uvedeno, nesourodé postoje vůči homoparentalitě jsou vlastní nejen většinové společnosti, ale též samotným homosexuálům. Téma rodičovství bylo po dlouho dobu tématem nepříliš společensky viditelným a do povědomí veřejnosti se dostávalo spíše v rámci politických diskuzí o navrhovaném Zákonu o registrovaném partnerství². Ačkoli byl tento zákon v českém parlamentu navrhován již od 90. let minulého století v mnoha různých podobách, téma rodičovství v něm nikdy nebylo obsaženo. Až poslední dvě předložené novely Zákona o registrovaném partnerství obsahovaly návrhy právní úpravy rodičovství rodičů stejného pohlaví a jejich rovnocenného postavení před zákonem (Polášková, 2009).

Lze předpokládat, že určitá „skromnost“ požadavků předkladatelů návrhu zákona byla strategickým krokem pro zvýšení pravděpodobnosti jeho prosazení. Pro získání potřebných hlasů prohlásil předseda tehdejší Gay iniciativy³ Jiří Hromada k homoparentální výchově následující (Hromada, 2012): „*je naprosto*

2 Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství

3 Občasně sdružení Gay iniciativa fungovalo od roku 1990 s cílem o zrovnoprávení gay a lesbické minority s ostatními. Po prosazení daných záměrů ukončila organizace svoji činnost v r. 2006.

nezodpovědné vnucovat veřejnosti, že registrované partnerství je alternativním manželstvím... Manželstvím rozumíme muže, ženu a eventuálně děti, pro které je vytvářeno nejvhodnější prostředí pro výchovu. Navrhovaný zákon nevytvářel manželství, ale platformu pro soužití dvojic téhož pohlaví, bez možnosti adoptovat děti.” Z výroku je patrná volba strategického postupu k prosazení požadavků g/l iniciativy. Vzhledem k již tak obtížné cestě ke schválení zákona jeho navrhovatelé záměrně eliminovali okolnosti, které by jeho schválení mohly ohrozit. Vědomi si ožehavosti tématu homoparentality se jí tak její zastánci rozhodli zahrnout do politických diskuzí až několik let po schválení zmiňovaného zákona. Sám Jiří Hromada se v rozhovoru pro televizi Solidarita, šest let po schválení zákona k právnímu ošetření g/l rodičovství, vyjádřil takto: *„Tady jsme v roce 2006 udělali ústupek, abychom získali potřebné hlasy a sice ten, že jsme připustili v paragrafu 13, odstavci 2 větu: „Trvající partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte.“* Hromada uvádí, že se pro tento ústupek rozhodli proto, že se dle něho jedná o protiústavní formulaci, která by po schválení zákona měla být po podání stížnosti k Ústavnímu soudu zrušena (Hromada, 2012).

Dlouho opomíjená tematika rodičovství v návrzích Zákona o registrovaném partnerství vedla ke vzniku napětí a nesouhlasu v rámci samotné gay/lesbické komunity. Jak ukázaly výsledky studie Sokolové (2009), část g/l komunity s výše uvedenou strategií „odloženého” požadavku právního ošetření dětí a rodičů v homoparentálních rodinách souhlasila. Zejména gay muži však zároveň považovali situaci absence legislativní ochrany homoparentality za nepřijatelnou a do budoucna vnímali ošetření této problematiky za kardinální.

Nejednotnost g/l komunity akcentoval článek Štěpánkové (2006), který prezentoval negativní názory lesbických žen na nečinnost českých homosexuálů v otázce právního ošetření gay/lesbického rodičovství. Dotazované lesbické ženy považovaly tento postoj za odraz nedostatku odvahy českých homosexuálů stavějících se tak do pasivní, obranné role. Podle nich by měli homosexuálové aktivně bojovat za zrovnoprávnění svého rodinného života.

2.3 Gay/lesbické rodičovství jako minorita v minoritě

Vedle nejednotného pohledu na homoparentalitu je zajímavým jevem v gay/lesbické komunitě existence tzv. minority v minoritě. Přes výraznou proměnu společenského klimatu zůstávají homosexuálové stigmatizovanou menšinou, jejíž členové mají větší či menší potřebu se sdružovat a sdílet společná témata. V rámci gay/lesbické komunity se poslední roky objevuje stále více homosexuálních párů starajících se o dítě/děti, přinášející nová, pro komunitu spíše okrajová, témata péče a výchovy dětí. Tito rodiče se tak postupně odcizili hlavnímu komunitnímu dění, které jim přestalo poskytovat uspokojující formu socializace a trávení volného času. Potřeba hovořit o rodičovských záležitostech, sdílet zkušenosti a vzájemnou oporu vedla ke vzniku neoficiálních společenství homosexuálních rodičů (Sokolová, 2004), která však zatím příliš nefungují.

Svépomocné a podpůrné skupiny pro homoparentální páry jsou v zahraničí běžnou věcí, zatímco v Čechách funguje zatím jen jedna podobná organizace sdružující gay/lesbické rodiče s názvem Stejná rodina⁴. Tato organizace poskytuje rady a tipy pro rodiče, právní poradenství, usiluje o legalizaci osvojení dětí stejnopohlavním párem a je mimo jiné i provozovatelem rodičovské seznamky.

4 <http://www.stejnarodina.cz>

3 GAY RODIČOVSTVÍ

3.1 Prevalence gay rodičovství v euroamerické společnosti

Jak dokládají odborné studie a výzkumy (např. Gates, 2011), trend gay a lesbického rodičovství je stále rozšířenější. Dosavadní výzkumy homoparentality mají podobu narativních analýz a osobních výpovědí samotných členů gay a lesbických rodin. Jak v České republice, tak i v zahraničí, se navíc většina studií věnuje zkoumání lesbických matek a jejich rodin, tematiku gay otců zanechávají na okraji vědeckého zájmu. V současné době jsou prakticky jediným zdrojem informací o gay rodičovství drobné zmínky ve formě výpovědí gay otců v rámci výzkumů primárně zaměřených na rodiny lesbických matek (Nedbálková, 2005).

Hlasy gay otců tak ve výzkumech homoparentality chybí a jejich získání by bylo cenným zdrojem informací dokreslujících celkový obraz homosexuálního rodičovství. K opomíjení otázky gay mužů dochází mimo jiné proto, že existence gay rodičů nabourává hned několik nepsaných společenských pravidel a poukazuje na nepodložená přesvědčení o gay mužích. V popředí je domněnka, že gay muži netouží po tom, stát se otcí, a tak jim není nutno věnovat pozornost (Sokolová, 2009). Další společensky uznávaný názor je ten, že gay muži by neměli být ve styku s dětmi, neboť jsou pro svoji orientaci v kontaktu s dětmi nekompetentní a ohrožující. Často zmiňovaným argumentem je také to, že přirozenými pečovateli a rodiči jsou ženy, muži jsou oproti nim méně schopní a důležití. Vlivem stereotypně vnímaných genderových rolí se, dle Sokolové (2009), u gay otců stigmatizace jejich sexuální orientace násobí, zatímco u lesbických matek se díky jejich „mateřské přirozenosti“ prakticky stírá. Množství uvedených argumentů však stojí proti výsledkům studií s gay muži, kteří sní o tom mít děti a vychovávat je (např. Mallon, 2003).

3.2 Možnosti gay rodičovství v ČR

Ještě donedávna existovalo gay rodičovství výhradně v podobě gay otce, který sám nebo společně s partnerem vychovával vlastní dítě/děti z předchozího heterosexuálního svazku. Plánované gay rodiny⁵ jsou v současnosti novým jevem, o kterém nejsou téměř žádná data. Možnosti gay otcovství sestávají z adopce, pěstounské péče či spolurodičovství s lesbickou ženou nebo párem, případně v rámci Institutu náhradního mateřství (Nedbálková, 2005).

V České republice je aktuální situace taková, že podle Zákona o registrovaném partnerství nemůže registrovaný pár adoptovat dítě, ale je mu umožněno stát se pěstounem. Registrací tak člověk ztrácí původně přiznané právo na osvojení dítěte jako jednotlivce, tedy lesbická žena či gay muž. Zároveň je však v zákoně přímo uvedeno, že „*existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěřeni jeho dítěte do jeho výchovy*” (Zákon č.115/2006 Sb. § 13 odst. 1). Z výše uvedeného je patrné, že zákon homoparentalitě není nakloněn, ale umožňuje ji. Jak již bylo uvedeno, registrovaný homosexuální pár si po splnění daných podmínek může zažádat o svěřeni dítěte do pěstounské péče.

3.3 Pěstounská péče

Občanský zákoník definuje pěstounskou péči jako formu náhradní rodinné péče, kdy o dítě osobně pečuje pěstoun, který má přiměřená práva a povinnosti rodičů. Pěstounem se může stát manželský pár, registrovaný pár či jednotlivce. Vzhledem k tomu, že mezi dítětem a pěstounem nevzniká stejný poměr, jaký existuje v případě biologického rodičovství či osvojení, nemá pěstoun vůči dítěti vyživovací povinnost a má právo dítě zastupovat a spravovat jeho záležitosti pouze v běžných věcech. V mimořádných věcech zodpovídají za dítě rodiče, nejsou-li této odpovědnosti zbaveni. Jedná se o formu náhradní rodinné péče podporované státem, který je povinen zajišťovat hmotné zabezpečení dítěte a, dle náročnosti péče, poskytovat odpovídající odměnu

5 Plánovaná gay/lesbická rodina vzniká plánovaně v rámci homosexuálního partnerského vztahu, kde oba partneři otevřeně deklarují svoji homosexuální orientaci (Flaks a kol., 1995).

pěstounům. Pěstounská péče vzniká rozhodnutím soudu a zaniká zletilostí dítěte. Soud může pěstounskou péči také zrušit a to ze zvlášť závažných důvodů či na žádost pěstounů (Zákon č.115/2006 Sb.). Dochází-li k převzetí dítěte do pěstounské péče z ústavu, prochází dítě nejdříve tzv. předpěstounskou péčí, jež zajišťuje potřebné adaptační období pro dítě i budoucí rodiče (Matějček, 2002). Cílem této fáze je ověření, zda-li bude nová rodina pro dítě vhodná a budou-li si obě strany schopny utvořit potřebné pouto.

Přestože je pěstounská péče jednou z omezených možností, zejména homosexuálních mužů, jak založit rodinu, doposud se pro tento krok v České republice rozhodl pouze jeden pár gayů. V současnosti nejsou k dispozici data o plánovaných gay rodinách, a tak se o důvodech nevyužívání možnosti pěstounské péče můžeme pouze domnívat. Svoji roli mohou hrát faktory jako touha po vlastním dítěti, nejrůznější obavy či rozhodnutí pro jiný způsob dosažení gay otcovství. Příkladem možných obav může být nezpochybnitelná náročnost pěstounské péče. Rozhodnutím pro tuto formu náhradní péče na sebe pěstouni berou velkou zodpovědnost a riziko nenadálých komplikací plynoucích z možných fyzických či psychických hendikepů u ústavních dětí. Pěstounská péče tak pro gay páry představuje reálnou, téměř však nevyužívanou, cestu k otcovství.

Další možností pro gaye, kteří touží po dítěti, je tzv. komunitní výchova, kdy pár gay mužů vychovává dítě s lesbickým párem. Tento nestandardní rodinný model praktikuje i sociolog a gay aktivista Zdeněk Sloboda, který má vlastní dítě se svojí heterosexuální přítelkyní (ČT24, 8. 10. 2014).

3.4 Výzkum gay rodičovství

Výzkum psychologického vývoje dětí stejnopohlavních rodičů se doposud zaměřoval výlučně na rodiny lesbických matek, nikoli gay otců. Přestože je opakovaně prokazováno, že se děti lesbických matek ve svém vývoji nikterak neliší od dětí vychovávaných v „tradičních“ rodinách (Golberg, 2010), okolnosti dětí vyrůstajících se dvěma otci jsou poněkud odlišné. Jinakost takové rodiny není pouze ve stejnopohlavních rodičích, ale také v tom, že ve většině případů otcové, bez ohledu na sexuální orientaci, nebývají primárními pečovateli. I když

se ukázalo, že heterosexuální otcové mají na své děti podobný vliv jako matky (Lamb, 2010), ženy jsou stále považovány za vhodnější pro rodičovství, například v rámci zajišťování výživy. Navíc, rodiny gay otců mohou být, pro svoji atypičnost, vystaveny větší diskriminaci a předsudkům společnosti, představující (potenciálně) pro děti velkou psychologickou zátěž (Golombok a Tasker, 2010).

V současnosti je pohlavní vývoj dítěte považován za souhrn biologických, psychologických a sociálních mechanismů (Goldberg, 2010), zanechávající v tomto procesu rodičům nevýznamnou roli (Golombok a Tasker, 1996). Nicméně, vývoj pohlavní identity dětí vyrůstajících se dvěma otci se pro absenci ženského rodičovského prvku může od vývoje v lesbické rodině lišit. Jak uvádí Goldberg a kol. (2012), rodiny gay otců jsou prostředím s méně akcentovaným genderově rolovým chováním, a tak děti vyrůstající v gay rodinách vykazují méně vyhraněné, genderově specifické chování. Například, dívky vyrůstající v rodině gay otců mohou být méně femininní, než dívky, vyrůstající s lesbickými matkami.

V posledních letech celosvětově stoupá počet adoptivních rodin gay otců (Strah a Margolis, 2004). Ve Spojených státech amerických žije v současnosti podle odhadů Amerického výzkumného společenství (ACS) kolem sedmi tisíce sto adoptovaných dětí v gay páru. Údaje o počtu adoptovaných dětí žijících s gay otci v jiných zemích jsou neúplné a jejich přesný počet tak není možno stanovit.

Bez ohledu na sexuální orientaci náhradní rodiny s sebou adopce a náhradní rodinná péče nese zvýšené riziko problémů s přizpůsobením osvojených dětí. Důvodem jsou často se objevující faktory, které předchází adopci a jsou pro děti velkou zátěží. Jedná se například o zkušenosti dětí se zneužíváním, zanedbáváním či o proměnlivou péči od různých pečovatелů (Bettnerová, 1995). Náhradní rodiny jsou tak postaveny před nelehký úkol vzájemného sblížení se s novým člověkem, který si navíc nese těžké břímě ze své minulosti. Obecně lze tedy náhradní rodiče vnímat pod vlivem mnohých stresorů, ke kterým se v případě gay otců přidává ještě společenská stigmatizace (Goldberg, 2010). Ukázalo se, že gay otcové, kteří jsou vůči takovému stigmatu vnímavější, vykazují následně vyšší míru stresu spojeného s rodičovstvím (Tornello aj., 2011).

Počáteční šetření mezi rodinami adoptivních gay otců přinesly zprávy o jejich dobrém a zdravém fungování, s důrazem na kvalitu rodičovské péče a duševní pohody dětí (např. Averett aj., 2009). Objevují se však názory, že z těchto studií nelze činit závěry, neboť vycházejí ze sebeposuzovacích dotazníků vyplňovaných motivovanými rodiči, chybí též srovnání s fungováním heterosexuálních adoptivních rodin či adoptovaných dětí různých věkových kategorií (Tasker a Patterson, 2007).

Jedno z prvních systematických šetření mezi náhradními homosexuálními a heterosexuálními rodinami provedli vědci z Williamova Institutu ve Spojených státech amerických (Farr a kol., 2010). Z výpovědí rodičů a učitelů vyšlo najevo, že se děti v homosexuálních rodinách vyvíjejí v průměru stejně jako děti v heterosexuálních rodinách. Schopnosti dětí přizpůsobovat se novým situacím, rodičovský přístup, stres vyplývající z rodičovství i uspořádání partnerského vztahu se ukázaly být nezávislé na sexuální orientaci rodičů. Stejně tak vývoj pohlavní identity, projevující se genderově specifickým chováním, nebyl u dětí v homosexuálních rodinách odlišný od vývoje dětí v heterosexuálních rodinách.

Oproti tomu nedávný britský výzkum Národního institutu zdraví poukázal na určité rozdíly v rolovém chování adoptovaných dětí vychovávaných v homosexuálních a heterosexuálních rodinách napříč Spojenými státy americkými (Cameron K. a Cameron P., 2002). Centrem zájmu byl vliv sexuální orientace rodičů na genderově specifické chování dětí (od 2 do 4 let) při hře. Bylo zjištěno, že chování chlapců i dívek se stejnopohlavními rodiči bylo podobnější než chování chlapců a dívek, vyrůstajících se stejnopohlavními rodiči, bylo podobnější než chování chlapců a dívek z heterosexuálních rodin. Synové lesbických matek byli při hře méně maskulinní než synové gay otců či synové heterosexuálních rodičů. Z výstupu studie lze usuzovat, že absence identifikačního vzoru v rodičovském páru bude hrát roli i v následném vývoji pohlavní identity dětí stejnopohlavních párů.

Z výše uvedených studií je navíc patrné, že gay otcové zajišťují dětem srovnatelnou péči, teplo domova a citové zázemí jako lesbické matky či heterosexuální rodiče. Uspokojivá výchova a péče o dítě je závislá především na kvalitě vztahu rodičů a dítěte, nikoli struktuře rodinného uspořádání. Nicméně

americké adopční agentury mají tendence umisťovat do stejnopohlavních rodin děti s problematickým chováním a zvláště devastujícím zázemím (Farr aj., 2010).

První studii adoptivních gay a lesbických rodin mimo Spojené státy americké provedli britští vědci z Cambridgeské univerzity v roce 2014 (Golombok, 2014). Šlo také o první podobnou studii po legislativní změně ve Velké Británii v roce 2005 umožňující legální adopci dětí gay a lesbickými páry. Výsledky šetření přinesly překvapivé závěry. Gay otcové byli v roli rodičů celkově spokojenější než otcové v heterosexuálních rodinách. Navíc děti heterosexuálních rodičů vyjadřovaly více subjektivně prožívaných starostí, než děti homosexuálů.

Jednou z argumentací pro homosexuální rodičovství je proklamace názoru, že homosexuální je rodina lepší než žádná. České ústavy jsou přeplněny sociálně znevýhodněnými dětmi často s fyzickými a psychickými hendikepy. Pro většinu těchto dětí je jejich ústavní umístění „verdiktem na celé dětství“. Navíc u tělesně či duševně hendikepovaných dětí jde nezřídka o odsouzení celoživotní. Nedostatečná ústavní péče neumožňuje dětem, které vyžadují speciální péči, aby se během svého vývoje dokázaly osamostatnit natolik, aby mohly prožít zbytek života mimo brány ústavu. Najde-li se registrovaný homosexuální pár, jež projeví o výchovu hendikepovaného dítěte zájem, jeho šance na založení rodiny touto cestou se tím zvyšují. Náhradní rodinná péče hendikepovaných ústavních dětí v homosexuálních rodinách s sebou nese kromě dobrého úmyslu také následující neopominutelné aspekty.

Považuje-li se homosexuální pár za méně kompetentní k výchově dětí než heterosexuální pár, je překvapivé, že se uvažuje o možnosti dát do péče homoparentálního páru hendikepované dítě. Výchova a péče o dítě s postižením zpravidla klade na rodiče a jejich schopnosti mnohonásobně vyšší nároky, než péče o zdravé dítě. Vzniká tak těžko přehlédnutelný paradox - zpochybňování stejnopohlavní rodiče se stávají pečovateli a vychovateli hendikepovaných ústavních dětí. Zatím prvním případem tohoto typu se v České republice stal registrovaný pár gay mužů v roce 2009.

Problematika této formy náhradní rodinné péče s sebou přináší i aspekt morální a etický. Pokud připustíme, že je homosexuální rodina méně kompetentní a méně schopná vychovávat dítě, tak by jí nemělo být dovoleno pečovat i o dítě hendikepované. Jednak proto, že taková péče je ještě náročnější,

než péče o zdravé dítě (viz výše), ale také proto, že by tím byla nepřímo zpochybňována rovnocennost a plnohodnotnost hendikepovaných dětí vůči dětem bez hendikepu.

Argumenty týkající se premisy, že homosexuální rodina je lepší než žádná, bývají často vyslovovány stran zastánců homoparentality. Nicméně je nutno si uvědomit, že implikací této formy argumentace je připuštění neplnohodnotnosti a druhotnosti gay/lesbického rodičovství, tj. homoparentální rodina nastupuje tam, kde heterosexuální rodina selhává, nefunguje či úplně chybí. Druhou argumentací pro homoparentalitu totiž bývá tvrzení, že ani heterosexuální rodiny nejsou ideální s přihlédnutím k tomu, v kolika z nich jsou děti týrány či zanedbávány (Sokolová, 2006).

Výzkum gay otcovství doposud neposkytuje dostatek informací na to, aby bylo možné usuzovat o jeho povaze a činit tak závěry, nad jeho vhodností/nevhodností. Již nyní však lze konstatovat, že mezi gay muži existují ti, kteří touží po dětech a hledají cesty k jejich získání.

4 VÝZKUMNÁ SONDA

4.1 Předporozumění problematice

Autorka se zabývá problematikou gay otcovství, neboť se v rámci svých přátelských vztahů setkává s homosexuály, pro které je to palčivé téma. Osobní zkušenosti autorky ukazují, že se homosexuálové s nadsázkou dělí na dvě skupiny. Pro jednu je představa vlastního otcovství velmi vzdálená a nechtěná, pro druhé je to představa příjemná a vytoužená. Ti, kteří by se rádi stali rodiči, však hovoří a nespočtu komplikací, se kterými by se na cestě k otcovství museli potýkat. Potenciální komplikace jsou pro ně nezřídka tak odstrašující, že kvůli nim od plánování rodičovství raději ustoupí. Mezi největší „strašáky“ patří obava z reakcí sociálního okolí (rodiny, přátel), omezené možnosti získávání dětí a často bývají předmětem polemiky také jejich vlastní schopnosti a kompetence k výchově dětí.

Jako tichý účastník těchto diskuzí autorka vnímala nedostatek podložených informací a reálných zkušeností s gay otcovstvím, který zákonitě vedl k utváření domněnek a zvyšování úzkosti mezi potenciálními gay otci. Autorka se proto rozhodla vyhledat partnerskou dvojici gay otců, aby získala informace o skutečné podstatě tohoto jevu a přispěla tak k jeho demytizaci.

4.2 Výzkumný problém a cíle výzkumné sondy

Prezentovaná výzkumná sonda se zabývá problematikou rodičovství gay mužů. V České republice se jedná o doposud neprozkoumané téma, o němž je k dispozici jen velmi málo informací. Omezené legální možnosti gay párů stát se rodiči činí z gay otců pro výzkum obtížně dosažitelnou skupinu. Počet gay rodin vychovávajících děti lze pouze odhadovat a stejně tak lze pouze spekulovat o tom, jak takové rodiny fungují. Z těchto důvodů si předkládaný výzkum klade za cíl přispět k poznání fungování rodin gay otců pečujících o děti. Vzhledem k typu výzkumné metody - případová studie, nelze z výsledků usuzovat na jiné

rodiny gay otců ani jiné formy alternativních rodinných soužití. Závěry této studie nelze považovat za reprezentativní pro populaci gay otců.

Cílem empirické části práce je co nejkomplexnější poznání specifického případu gay otců, majících v pěstounské péči dvě děti. Snahou autorky případové studie bylo nahlédnout do procesu utváření jedné konkrétní gay rodiny, jejího každodenního fungování a celkové porozumění rodičovské motivaci a jejímu vývoji. Autorka výzkumu si klade za cíl přispět do odborných diskuzí na téma gay otcovství prostřednictvím zachycení osobních výpovědí gay otců vychovávajících dvě děti. Snahou tedy není zodpovězení otázky vhodnosti či nevhodnosti stejnopohlavního rodičovství a autorka se distancuje od jakékoli formy hodnocení.

Výzkumné otázky

Základní výzkumná otázka:

Jak se stávají gay partneři rodiči a jak jejich rodičovství vypadá?

Dílčí otázky:

Jaká byla motivace gay partnerů pro to, stát se rodiči?

Jaký byl proces získávání dětí do péče?

Jak vnímají gay otcové svoji rodičovskou roli?

Jak vypadá výchova/péče/rodinné fungování rodiny gay otců?

Jak jsou vnímání sociálním okolím (z jejich pohledu)?

S jakými se potýkají obtížemi?

4.3 Metody sběru dat a způsobu jejich zpracování

Specifičnost a jedinečnost výzkumného případu - rodičovského páru homosexuálních mužů pečujících o dvě hendikepované děti – vedla autorku k volbě tzv. intrinsitní případové studie (navržené pro hloubkový popis vybrané stránky případu při zkoumání nepříliš známých fenoménů) (Hendl, 2012).

Výhodou užitého typu případové studie je možnost věnovat se jedinému zvolenému případu do velké hloubky užitím většího množství dat z různých výzkumných strategií. Vzhledem k povaze výzkumné sondy byl použit záměrný nenáhodný výběr vzorku participantů reprezentativních dané problematiky.

Pro sběr dat byla zvolena kombinace několika kvalitativních výzkumných metod. Jednalo se o polostrukturované rozhovory, zúčastněné pozorování, dotazník socio-demografických údajů, analýzu zdravotnické dokumentace a analýzu prezentace rodiny v médiích. Informace získané pomocí několika výzkumných metod vedou ke komplexnějšímu zachycení povahy rodinného fungování.

Vzhledem k povaze výzkumné problematiky byl při zpracování dat použit tzv. exploračně-deskriptivní přístup. Cílem výzkumu je podrobný popis definovaného případu, identifikace zásadních témat, jejich analýza a následná interpretace. Nedostatečná „probádanost“ problematiky gay otcovství v rámci odborné literatury staví předkládanou výzkumnou studii na pozici „základního výzkumu“, jež má přispět k získání bazálních znalostí jako možný podklad pro formulaci dalších otázek. Případová studie, jako metoda kvalitativního výzkumu, neumožňuje generalizaci získaných výstupů na širší populaci, ale může být cenným zdrojem informací o konkrétním případě v rámci kontextu jeho výskytu.

4.3.1 Socio-demografické údaje a jejich analýza

Na socio-demografické údaje byli participanté tázáni v rámci úvodního setkání před následnými rozhovory za pomoci stručného dotazníku. Zjišťován byl věk, stav, sexuální identifikace, délka partnerského vztahu, délka společného soužití, místo bydliště, místo původu, osvojení prvního dítěte ve věku + věk dítěte; osvojení druhého dítěte ve věku + věk dítěte, dosažené vzdělání; původní rodina (úplná/neúplná). Dotazníky byly vyplněny formou „papír-tužka“ samotnými participanty a následně přepsány do elektronické podoby.

4.3.2 Hlubkové polostrukturované rozhovory a jejich analýza

Hlavní výzkumnou metodou byl individuální a párový polostrukturovaný rozhovor. Na žádost participantů probíhala většina rozhovorů v jejich domácích prostředí v menším městě nedaleko Prahy. Rozhovory probíhaly ve večerních hodinách za obvyklé účasti dětí participantů. Po úvodním neformálním setkání s oběma participanty, v rámci něhož jim byly poskytnuty potřebné informace a prostor pro jakékoli dotazy týkající se probíhající výzkumné studie, byly domluveny termíny následných rozhovorů. Realizovány byly čtyři rozhovory s oběma partnery (každý v délce cca 1,5 hodiny), a to v rozmezí minimálně čtrnácti dnů. Následovaly čtyři individuální rozhovory v obdobné délce s každým partnerem zvlášť.

Vzhledem k povaze problematiky a jejího nedostatečného zpracování v odborné literatuře vycházela tematická struktura rozhovorů převážně z výzkumných zjištění uvedených v teoretické části této práce, byl však ponechán prostor i pro participanty. Spontánní výpovědi participantů byly doplňovány otázkami, které byly přímými reakcemi na aktuální situaci a průběh rozhovoru. Informace získané v rozhovorech určovaly směr dotazování v následných rozhovorech, které spočívaly v doplňování, upřesňování a hlubším porozumění daných témat.

Individuální rozhovory byly příležitostí získat pohled na probíraná témata od každého participanta zvlášť. Vedle snahy o získání odpovědi nezátížených partnerskou žádoucností byly individuální rozhovory předpokladem zvýšení validity výzkumné studie. Oba typy rozhovorů byly zaznamenány na diktafon a pro následnou analýzu byla provedena doslovná transkripce mluveného projevu do písemné podoby.

Výběr metody analýzy dat byl určen povahu výzkumné sondy a jejích cílů – komplexní zmapování rodičovství gay otců z výpovědí samotných participantů. Pro celkový popis jevu gay otcovství byla zvolena tzv. deskriptivní případová studie navržená Yinem (cit. dle HENDLA, 2008, s. 105-108). Jedná se spíše o popis případu s hledáním množin témat a oblastí případu, které se vztahují k výzkumné otázce a nahlíží případ v jeho celistvosti. Deskriptivní

studie spočívá v upřesňování základních aspektů vycházejících z teoretického zázemí výzkumné otázky. Při analýze byly stanoveny základní body jak je definuje Yin: (a) účel popisu – komplexní zachycení jevu gay otcovství, utváření homoparentální rodiny a jejího fungování; (b) seznam předpokládaných témat, které povedou k deskripci zkoumaného jevu (partnerský vztah; motivace k otcovství; plánování rodičovství; příprava na rodičovství; proces získávání dětí; osvojení dětí; povaha homoparentální rodiny; sociální okolí homoparentální rodiny; výchova a péče o děti; každodennost homoparentální rodiny; potenciální rizika gay otcovství; (c) výběr základních témat – motivace ke gay otcovství; přechod k rodičovství; povaha gay rodiny se dvěma dětmi; výchova a péče o děti.

4.3.3 Ostatní metody sběru dat

Zúčastněné pozorování

Možnost provedení výzkumného šetření v domově participantů dovolilo autorce studie účastnit se rodinného fungování v jeho přirozeném prostředí. Tento fakt umožnil provádět zúčastněné pozorování rodinných interakcí mezi oběma partnery a mezi rodiči a dětmi.

Záznam informací byl prováděn během setkání s participanty formou terénních poznámek, které byly později doplněny o další podrobnosti. Pomocí tzv. reflektujících poznámek autorka zhotovila úplný popis pozorování, obsahující podrobné zápisy dojmů z rozhovorů a pozorování. Organizace záznamů a poznámky o výsledcích pozorování byly prováděny ručně a následně zahrnuty do celkové analýzy případové studie.

Analýza zdravotnické dokumentace

Ve snaze o co nejkomplexnější poznání daného případu byla do zdrojů dat zahrnut studium zdravotnické dokumentace obou dětí, kterou autorce poskytli jejich pěstouni. Jednalo se o propouštěcí zprávy o zdravotním stavu obou chlapců. Pěstouni je obdrželi od domovských ústavů, kde do přechodu do pěstounské péče děti vyrůstaly. Po podrobném prostudování dokumentace byly

identifikovány klíčové informace dokreslující obraz zkoumaného případu. Výstupy z analýzy zdravotnické dokumentace byly zahrnuty do celkového popisu případu a sloužily také ke zvýšení validity výzkumné sondy.

4.4 Etické aspekty výzkumné studie

Během realizace výzkumné sondy se autorka řídila standardy etického kodexu Českomoravské psychologické společnosti (ČMPS). Dodržování etických zásad výzkumného šetření je základní povinností každého výzkumníka. Vzhledem k analýze osobních a intimních témat formou hloubkových rozhovorů bylo dodržování standardů klíčové.

Úvodem spolupráce s participanty jim byly poskytnuty informace o prováděném zkoumání, jeho tématu, cíli a účelu. Ujistila jsem je, že osobní údaje zůstanou utajeny a budou sloužit pouze pro účely mé práce. Vzhledem ke specifčnosti případu a jeho unikátnosti v rámci České republiky není zachování jeho úplné anonymity reálné, ale i s touto skutečností byli participanti seznámeni a s výzkumem přesto souhlasili. Pro zachování anonymity jsou uváděná jména participantů v této práci fiktivní.

Dále byli informováni o svém právu kdykoli přerušit či ukončit spolupráci bez nutnosti udání důvodu či o právu označit určité informace za nezveřejnitelné. Před započítím výzkumu jsem od participantů získala podepsaný informovaný souhlas a souhlas se zpracováním osobních údajů, v němž se mohli dozvědět potřebné informace o svých právech a probíhající výzkumné sondě. Součástí naší dohody bylo také to, že budou veškeré hovory nahrávány na diktafon a následně přepsány do textové podoby pro následnou analýzu.

Hlavní výzkumnou metodou byl individuální a párový polostrukturovaný rozhovor. Na přání participantů probíhaly téměř všechny rozhovory v jejich domácím prostředí, které jim zajistilo potřebný pocit bezpečí a autorce studie dovolilo provádět zúčastněné pozorování.

4.5 Validita a reliabilita výzkumné studie

V zájmu zvýšení důvěryhodnosti výzkumu kontrolou potenciálních zdrojů zkreslení předkládané případové studie, bylo použito několik validizačních technik dle Čermáka a Štěpánkové (1998). Data byla získána z několika různých zdrojů, aby mohla být následně porovnána. Takto získaná data nelze považovat za záruku validity, ale je cenným zdrojem rozličných informací pro porozumění zkoumané problematice. Bohatost dat (rich data) byla zajištěna doslovným přepisem rozhovorů, které byly prováděny opakovaně v neformálním, domácím prostředí participantů, poskytující vhodné podmínky pro sběr tzv. silných dat (Čermák a Štěpánková, 1998). Identifikovány byly často se opakující výroky a postřehy, které mohou poukazovat na jejich validitu. Zvláštní pozornost byla věnována protichůdným, dvojznačným a mnohoznačným datům, jejichž interpretace je považována za cenný informační zdroj (Miles a Huberman In Čermák a Štěpánková, 1998). Kontrola efektu role výzkumníka byla dosahována snahou o navození přirozených podmínek pro vedení rozhovorů, kterému vždy předcházela neformální konverzace povětšinou doplněná o společnou aktivitu s dětmi. V rámci výzkumné sondy je nastíněno i předporozumění problematice výzkumníkem.

4.6 Výzkumný případ

4.6.1 Rodinná jednotka

Výzkumným případem této studie je pár homosexuálních mužů, který má v pěstounské péči dvě děti. Richard a Vilém jsou registrovaným párem, který spolu žije devět let. Po dvou letech registrovaného soužití se v jejich partnerském vztahu začaly objevovat úvahy o založení „úplné“ rodiny. U každého z partnerů těmto úvahám předcházela odlišný proces, který byl významně podmíněn životními zkušenostmi každého z nich a jejich celkovým osobnostním nastavením. Je zajímavé sledovat, jak výrazně se lišil původní výchozí životní postoj Richarda a Viléma vůči partnerství, rodičovství a utváření rodinného zázemí, který je dovedl, přes zdánlivý nesoulad, ke stejnému cíli.

V České republice se jedná o doposud jediný pár homosexuálních mužů, kterému byly svěřeny dvě děti do náhradní rodinné péče (jediný pár, u kterého je proces získání dětí do péče jasně a tzv. oficiálně deklarován a zakotven). O fungování rodin gay otců toho není příliš známo, neboť valná většina studií homosexuálního rodičovství se zaměřuje na lesbické matky. Rodiny s gay otcem či gay párem jsou mezi homosexuální populací považovány za výjimečné a těžko dohledatelné. Informace o gay otcovství tak lze získat pouze ze studií lesbických rodin, které se okrajově zabývají i gay otci. Z těchto důvodů je předkládaná studie unikátní příležitostí nahlédnout do fungování rodiny gay otců prostřednictvím jejich autentických výpovědí. Potenciální účastníky autorka kontaktovala přes odborné pracovníky, zabývající se umístováním dětí do náhradních rodin. Oba partneři s výzkumem souhlasili a po celou dobu výzkumného procesu byli plně k dispozici. Domlouvání úvodního setkání probíhalo telefonicky s jedním z účastníků, který navržené termíny projednal se svým partnerem, a následně mě kontaktoval pro jejich potvrzení. Další termíny rozhovorů byly projednávány s oběma partnery v rámci našich osobních setkání.

4.6.2 Členové rodinné jednotky

Richard

Narodil se v roce 1975 v Praze rodičům, které nikdy nepoznal. Krátce po narození byl odložen do kojeneckého ústavu a poté vyrůstal v dětském domově. Prodělal dětskou obrnu s následkem těžkého zrakového postižení, které ho zanechalo v pásmu „prakticky nevidomý“. V šesti letech si jej adoptovala náhradní matka, která o něj pečovala až do dospělosti.

Vystudoval Gymnázium a Obchodní akademii pro zrakově postiženou mládež v Praze 5 a v současnosti dálkově studuje obor sociální práce na Střední odborné škole v Čelákovících. Z pozice tělesně postiženého Richard celý život pomáhá lidem s podobnými obtížemi. Začínal v Motolské nemocnici na oddělení Centrálních operačních sálů pro děti a mladistvé, kde také působil jako dobrovolník. V současnosti pracuje se zdravotně postiženými lidmi, kterým pomáhá se začleňováním se do společnosti s ohledem na jejich individuální

potřeby. Věnuje se také poradenství v oblasti péče o zdravotně postižené děti a zvláště pak poradenství v oblasti náhradní rodinné péče. Dále je poradcem Senátu ČR, členem Sociální komise a členem Komise RHM pro Prahu bezbariérovou a otevřenou. Několik let neúspěšně podnikal v oblasti služeb.

Osobní život pro něj byl do třiceti let ve znamení poznávání se v rámci heterosexuálních vztahů. Po marných pokusech o prožití naplňujícího vztahu se ženou začal spřízněnou duši hledat mezi muži. Krátce na to se seznámil s Vilémem, se kterým vstoupil v roce 2006 do registrovaného partnerství. Richardova matka, rigidní katolička, sexuální orientaci svého syna nepřijala a po jeho „coming outu“ s ním výrazně omezila kontakt. Když se následně stali pěstouny, odvrátila se od něj úplně.

Vilém

Narodil se v roce 1972 do úplné rodiny a v malé vesnici ve Středních Čechách prožil celé dětství. Matka byla pečující, bodrá žena a otec byl násilnický alkoholik. Často nebyl doma a když ano, tak Viléma i matku fyzicky napadal. V té době se Vilémovi rozvinula řečová vada, se kterou se potýká do dnešního dne. Matka se později rozvedla a našla si jiného muže, dobráckého bezdětného sedláka.

Kolem dvacátého roku života si Vilém prošel „coming outem“, přestěhoval se do Prahy a začal otevřeně žít jako gay, aktivní v gay/lesbické komunitě. Po několika nezávazných homosexuálních vztazích potkal Richarda, se kterým se ukotvil v klidném partnerském životě. Vilémova matka, žena z vesnice, se s homosexualitou nikdy nesešla, a tak jeho odhalení dlouho nerozuměla. Po čase se s tím však smířila a jejich vztah tím nikterak neutrpěl. Jedinou starost jí dělал strach z toho, že nebude babičkou. Ten však vystřídala radost ze dvou vnoučat, která jsou pro ni velkou radostí.

Vilém vystudoval Střední odbornou školu knihovnickou a jako knihovník pracuje do současnosti.

Dan

Dan přišel do pěstounské péče ve čtyřech letech jako těžce ústavně deprivovaný. Do ústavu se dostal poté, co byl odebrán své drogově závislé matce, neschopné se o něj postarat. Narodil se se syndromem závislosti a středně

těžkým zrakovým postižením. V náhradní rodině se z negativních důsledků zanedbání v rámci ústavní péče rychle zotavil a je z něj zdravé a veselé dítě. V současnosti navštěvuje posledním rokem mateřskou školku pro zrakově postižené, odkud bude dále pokračovat na speciální základní škole. Pravidelně se vídá se svým biologickým bratrem a prarodiči, výjimečně také s biologickou matkou.

Honza

Při přechodu do pěstounské péče byly Honzovi čtyři roky. V kojeneckém ústavu a později v dětském domově žil od svého narození, kam byl odložen svojí tehdy nezletilou matkou. Byl nedonošeným dítětem, které se narodilo s několika hendikepy a vrozenými vadami. Honza má těžkou psychomotorickou retardaci, trpí sluchovým postižením, je astmatik, ekzematik a nemá dostatečně vyvinuté ledviny. Jeho zdravotní stav výrazně zhoršilo zanedbání v rámci ústavní péče (pěstouni budou na ústav podávat žalobu). V době přechodu do pěstounské péče byl Honza na vývojové úrovni dvouletého dítěte, naprosto uzavřeného do sebe, bez schopnosti komunikovat s okolím. Do náhradní rodiny se zprvu obával jít. Ostýchal se i samotných pěstounů, ke kterým však během krátké doby přilnul a vzal je za vlastní. V současnosti je Honza schopný efektivně komunikovat s okolím a jeho zdravotní stav se každým dnem lepší. Pro své vrozené hendikepy je však stále na vývojové úrovni o dva roky nižší, než je jeho reálný věk. Vyžaduje zvláštní péči a již dva roky navštěvuje speciální školku pro sluchově postižené. Jeho biologická rodina o kontakt s ním doposud neprojevila zájem.

5 VÝSLEDKY ANALÝZY DAT

Výsledky analýzy a interpretace dat získaných v rámci výše uvedených výzkumných metod poskytují možnost nahlédnout do doposud nepříliš probádané problematiky gay rodičovství z perspektivy konkrétního páru gay rodičů. Důraz je kladen na porozumění motivaci gay mužů stát se rodiči, na osvětlení procesu přechodu k rodičovství a v neposlední řadě na poskytnutí náhledu každodenního fungování rodiny gay otců, jejich výchovu a péči o osvojené děti. Pro lepší přehlednost jsou identifikovaná témata prezentována v podobě širších tematických okruhů vyplývajících z provedených interpretací, které jsou pro ilustraci doplněny o přímé citace ze získaných rozhovorů. Kurzívou bez uvozovek jsou označena slova, přímo užitá participanty v rámci rozhovorů.

5.1 Rozhodování pro rodičovství a motivace

Vilém

Česká země již několik let svobodně dýchá, uvolněné poměry dovolují vystoupit na povrch myšlenkám, jejichž vyslovení bylo před revolucí riskantním počinem, ne pro každého možným. Kroky mladého muže vedou historií nasátými pražskými ulicemi. Ulicemi plnými mužů a žen, objektů touhy zcela přirozených potřeb intimního spojení, lásky a vzájemnosti. Onen mladý muž, Vilém, neomylně ulpívá svým zrakem na tělech míjejících mužů. K ženám obrací svou pozornost jen ze zvyku, bez většího zaujetí. Sleduje uspěchané chodce bezmyšlenkovitě mířící k domovu, bezcílně se procházející milenecké páry, černé ruce žebráků, vše jakoby se točilo v divokém víru a zanechávalo jej samotného s jeho strachem a stále více se zbytnující pochybností o své sexuální orientaci. Právě zde se rozhodl pro návštěvu Sexuologického ústavu, v té době jediným místem mimo psychiatrii, kde bylo možno se touto problematikou zabývat.

Zanedlouho již, třesoucím se hlasem, sděloval Vilém profesoru Weissovi svoji nejasnou představu o žádané pomoci. Krátký rozhovor stačil na to, aby byl poslán na psychoterapeutickou skupinu pro lidi s homosexuální

orientací, kde se také seznámil se svým prvním partnerem. Přiznání si homosexuální orientace znamenalo pro Viléma nejen autentičtější a svobodnější život, ale také počátek angažovanosti v tehdejší gay/lesbické komunitě. Po svém „coming outu“ tak začal otevřeně žít jako homosexuál a aktivní účastník programů gay/lesbického hnutí. Užíval si nezávislého společenského života s obdobně smýšlejícími lidmi, života plného kulturních zážitků, kavárenských diskuzí a noční zábavy.

Vilém se vždy považoval za *jezevce*, a tak mu jeho nezávislost poskytovala tolik potřebný prostor pro samotářské chvíle trávené s knihou v izolaci od ostatních. Život mu tak příjemně plynul a v plánech do budoucna si ho nepředstavoval jinak. Dokonce ani první roky s Richardem jeho představu nenarušily a tendence k samotě si i za společného soužití v registrovaném svazku pyšně hýčkal. O to těžší to pro něj bylo, když zhruba po roce od registrace přišel jeho partner Richard s úvahami nad společným rodičovstvím.

„Bylo to docela velký sousto, polykal jsem ho několik dní, jako ten velký knedlík...“ (Vilém).

Metafora velkého sousta pro něj znamenala množství nejrůznějších obav a nejistot. Jako první se mu draly na povrch pochybnosti nad tím, zda on, samotářský intelektuál, může vychovávat děti, pečovat o rodinu. S Richardem společně žili již několik let, i tak se mu ale představa rodičovství zdála jako přílišný zásah do pokojného života dvou svobodných lidí. Byl by schopen vzdát se svých standardů? Své navyklé pohodlnosti? Každodenních radostí nezávislého života? Sám si na tyto otázky nedokázal odpovědět, neboť nad nimi nikdy vážně neuvažoval. Až po dlouhém přemýšlení a hovorech s Richardem se byl ve svých úvahách schopen posunout k dalšímu, stále hypotetickému uvažování o tom, je-li vůbec jako muž konstruován na rodičovství a zodpovědnou výchovu dětí. Nedokázal si představit, že by byl schopen postarat se o dítě, zajistit jeho bezpečí v běžně nastávajících situacích vyžadujících myšlení *za dva*. Staral se vždy jen sám o sebe a najednou by měl být tím, kdo je spoluzodpovědný za život někoho dalšího.

Postoj k rodinnému životu byl u něj též formován neblahou zkušeností z vlastního dětství. Byl synem násilnického alkoholika, který trávil většinu času

opíjením se v hospodě. Když už přeci jen doma byl, tak v alkoholovém deliriu Viléma i jeho matku bil. Otec tak pro něj byl tyranem, který mu nedovoľoval zakusit bezpečné rodinné zázemí, jež by ho do budoucna motivovalo zakládat si vlastní rodinu. Absence zážitku funkční rodiny a kvalitního otcovského vzoru také snižovala pocit jeho vlastní rodičovské kompetence.

Uvedené pochybnosti nad rodičovskými kompetencemi lze považovat za přirozené a vlastní snad každému nastávajícímu rodiči. Kromě výše uvedených nejistot a pochybností nad vlastní potenciální otcovskou rolí zatěžoval Viléma i balík nejistot vázaných specificky na fakt, že by nebyl heterosexuálním rodičem, ale jedním ze dvou otců, tedy rodičem homosexuálním. Ačkoli je postoj současné společnosti vůči homosexuálům tolerantní, otázka homosexuálního rodičovství zůstává této tolerance poněkud stranou. Přestože se Vilém nikdy nesetkal s nepřijetím či diskriminací a po svém „coming out“ otevřeně vystupoval jako gay, představa prezentace vlastní osoby jako gay rodiče pro něj nebyla lehká. Ovlivněn obrazem homoparentality v médiích, se obával toho, jak by jako rodina vystupovali na veřejnosti. Užíral se představami, jak doprovází dítě do školy či k lékaři, kde je nucen vysvětlovat jejich rodinnou situaci. Jak by se na něj tvářili? Co by si mysleli? Byl by schopen tomu čelit? Vždy se považoval za uzavřeného a nekonfliktního člověka, který je nerad středem pozornosti a účastníkem jakýchkoli střetů. Nechtěl se tak dostat do situace, kdy vysvětluje či obhajuje své rozhodnutí stát se homosexuálním rodičem.

Vedle obav vztahujících se k možným reakcím okolí na specifičnost homoparentality se Vilém snad ještě více obával reakcí jejich potenciálního dítěte. Často slýchal názory, že je na homosexuálním rodičovství nejtěžší doba, kdy už je dítě natolik velké, že se začíná ptát na odlišnost vlastní rodiny. Ve škole si dítě všimá, že jeho spolužáci mají maminku a tatínka, zatímco ono má dva tatínky. Ačkoli je dítě na odlišnost vlastní rodiny zvyklé, až postupem času si ji začne plně uvědomovat a má přirozenou potřebu jí rozumět. Jak ale vysvětlit dítěti něco, co ještě není schopno pochopit? Co možná nebude chtít pochopit. A pokud tomu porozumí, bude schopno tento fakt přijmout? Dospělému, cizímu člověku by to snad Vilém dokázal vysvětlit, ale „vlastnímu“ dítěti? Na to si netroufal. Přemítal tak o katastrofických scénářích, ve kterých bylo jeho dítě kvůli orientaci svých rodičů nešťastné či je úplně zavržlo.

Mohlo by se zdát, že pro Viléma bylo rodičovství předem zamítnutou možností, jež by pro něj znamenala pouze strach a nejistotu. S obavami na jedné straně jej však představa rodičovství začala časem něčím velmi lákat a měl ji tak, přes množství racionálních protiargumentů, stále na mysli. Lze jen těžko popsat, co Vilém tehdy prožíval. Sám nebyl sto pochopit, že se jej myšlenka na vlastní otcovství takovou silou drží a nepřipadá mu už zdaleka tak děsivá, ba naopak, láká ho čím dál více. Postupně si však začal uvědomovat, co je tím lákadlem, které pro něj role otce představuje. Během posledních let klidného partnerského života v sobě začínal nacházet dříve nepoznané potřeby. Potřeby přesahující jeho aktuální, osobní uspokojení, vztahující se spíše k druhým, světu a potřebě být mu užitečný. Vilém těmto pohnutkám rozuměl jako něčemu *chlapskému*, co se v něm probouzí a co ho samotného překvapuje. Svoji *chlapskou* stránku nepovažoval za příliš rozvinutou, ale najednou ji intenzivně vnímal právě v podobě bytostného přání, aby po něm na světě něco zůstalo. Aby si mohl na sklonku života říci, že vychoval člověka, který snad bude světu prospěšný a prostřednictvím něj tu tak zanechá část sebe, svých snah a životního smyslu. Když si to takto dokázal pojmenovat, pochopil, proč se představ o svém otcovství nechtěl vzdát, ačkoli se mu zpočátku jevily jako strachuplné. Po dlouhých úvahách a *chroustání velkého sousta* se tak rozhodl, že by s Richardem rád založil úplnou rodinu a přes svoji homosexuální orientaci se stal otcem. Učinil tak kardinální rozhodnutí, které se stalo jeho prvním krokem na dlouhé a nelehké cestě k dosažení vytyčeného cíle. Jeho rozhodnutí stát se otcem tak bylo posilováno nejen jeho osobními, individualistickými motivy, ale mělo také partnerský rozměr. Žil uspokojivý partnerský život s člověkem, kterého miloval a nadchl se tak myšlenkou, že bude dítě novou, obohacující dimenzí jejich partnerského vztahu.

Richard

Pro Richarda bylo rozhodování, jestli se chce stát otcem, o poznání snazší. V podstatě byl pro tuto myšlenku rozhodnut dávno před tím, než se jí začal zabývat v rámci partnerství. Životní příběh Richarda a jeho představa spokojeného naplněného života se značně lišila od představ, které měl na počátku společných úvah o rodičovství Vilém. Richard vyrůstal jako hendikepovaný chlapec v dětském domově a rodina pro něj byla od začátku tou

největší hodnotou a vysněnou budoucností. Těžko si představit bohatší fantazii ústavního dítěte o životě v rodině, než byla ta Richardova. Za noci, kdy ve ztichlé ložnici plné kamarádů pozoroval po stropě utíkající světelné pavouky od projíždějících aut, snil o svých rodičích a životě s nimi.

V šesti letech si ho adoptovala náhradní maminka a poskytla mu tolikrát představovaný domov. Ačkoli Richardovo dětství nebylo ani v náhradní rodině ideální, umožnilo mu alespoň poznat, jaké to je, mít rodinu. Dostalo se mu mnohé z toho, co mu v ústavu chybělo a zároveň měl stále dojem, že by domov mohl vypadat ještě lépe. Vyrostl tak v dospělého muže s potřebou zázemí u rodinného krbu. Vedle vlivu ústavní výchovy byl jeho postoj k rodičovství formován i intenzivní potřebou pomáhat druhým. Snad pro svůj hendikep byl vždy připraven ostatním pomoci – dětem, dospělým, všem těm, kteří mohli z jeho pomoci těžit. Věděl, že starání se o druhé pro něj bylo a bude zdrojem radosti, emočního uspokojení a zčásti i životním smyslem.

Oproti Vilémovi netoužil Richard nikdy po společenském životě a skupinová zábava ho spíše zatěžovala. Více si užíval dyadické vztahy, později ty partnerské. Bez náhledu na svoji sexuální orientaci se jeho první vztahy nesly v duchu heterosexuálních partnerství. Ženy měl rád, byl zvyklý s nimi být, cítil se s nimi bezpečně, ale nikdy se do nich nedokázal zamilovat. Zpočátku to přisuzoval nejhrůznějším okolnostem a doufal, že se to časem změní, a on bude moci k ženám zažívat mileneckou lásku v celé své plnosti. Skutečnou touhu a bytostnou potřebu být cele s druhým člověkem ovšem poznal až ve vztahu k muži. Byl si vědom toho, že už v pubertě raději pobýval s kamarády než s kamarádkami, ale spíše než homosexuální orientaci to přisuzoval společně sdíleným zájmům a snadněji utvářeným mužským přátelstvím. Neměnicí se pocity prázdnoty a odcizení v partnerství se ženami ho však nakonec dovedly k uvědomění si skutečné orientace.

Navázání vztahu s Vilémem mu přineslo dlouho kýžený pocit naplnění a milostného spojení. Homosexuální orientace ho tedy nikterak neodradila od dávno učiněného rozhodnutí stát se rodičem. Ba naopak. Bylo to až partnerství s Vilémem, ve kterém se cítil sám sebou a pln životní radosti, kterou by rád předával dále. Zároveň ho lákala představa uplatnění zájmu starat se od druhé přímo ve vlastní rodině, péčí o děti. Rodičovství měl tedy na mysli od začátku

vztahu, do kterého jej jako téma k diskusi vnesl přibližně až po roce společného bydlení.

Dva muži s původně odlišnými představami o budoucím životě se tak nakonec společně sešli na prahu rodičovství. Vilém v této souvislosti rád cituje z díla francouzského básníka, který říká, že: „*láska je podobnost dvou lidí v rozdílnosti*“, což je přesně případ jeho vztahu s Richardem. Jednoduše poznali, že rozdílnost jejich osobnostního nastavení a vidění světa je právě tím, co je dalo dohromady a stalo se funkčním i v rámci jejich budoucího rodičovství.

5.2 Přejchod k rodičovství

5.2.1 Proces získávání dětí

Rozhodnutí pro společné otcovství tak následovaly praktické kroky k jeho dosažení. Omezené možnosti gay otcovství neposkytovaly přílišný prostor pro zvažování alternativ. Jako registrovaný homosexuální pár neměli jinou legální možnost získání dítěte než v rámci institutu náhradní rodinné péče a to formou pěstounství.

V této souvislosti se nabízí otázka vztahující se k Vilémově *chlapské* motivaci k rodičovství, kterou bylo přání, aby po něm *něco zůstalo*. Fakt, že osvojené dítě nebude mít jeho geny nevnímal nijak úkorně. Vděčný za to, že budou mít formou pěstounské péče možnost vychovávat dítě legálně, v souladu s právním systémem ČR, nepovažoval absenci biologické vazby za problém. Domníval se, že je jeho postoj skromnější, než jaký by ho měl muž heterosexuál.

„...asi si budu fandit, nebo budeme si fandit, ale asi nejsme v tomhle správněcký chlapský, že to není naše semeno, tak zvaná naše krev, nám to nevadí” (Vilém).

Vděční za jakoukoli možnost se tak společně s Richardem pustili do nelehkého a zdlouhavého procesu, který měl vést k dosažení vysněného dítěte. Celý proces začíná velmi podrobnou žádostí o dítě, kterou následuje zevrubné testování potenciálních rodičů společně s jejich edukací a přípravou na

rodičovskou roli. Vilém s Richardem čekali na dítě vhodné pro pěstounskou péči více než dva roky. Měli tedy čas na praktickou i psychickou přípravu, kterou jim nikterak neusnadňovala nejistota, zda nakonec dítě opravdu získají. Během kurzů pro budoucí pěstouny se dozvěděli, že jako registrovaný homosexuální pár nemají šanci dostat zdravé dítě, a tak v úvodní žádosti tento fakt zohlednili. Dozvěděli se, že zdravé děti jsou určeny k přímé adopci úplnými, heterosexuálními rodinami, a do pěstounské péče do rodiny dvou homosexuálů je tak nemá smysl žádat. Oproti tomu děti s hendikepy či jiného etnika bývají pro svoji „neatraktivnost“ pro homosexuální pár snadněji dosažitelné.

Dostat do péče hendikepované dítě pro ně nebylo překážkou, jen Viléma, zajímajícího se o společenskou rovinu gay rodičovství, v této souvislosti pobuřovala jeho iluzorní mediální prezentace. Gay aktivisté se podle něj snaží o prosazení zákona o adopci dětí bez uvědomování si širších souvislostí této otázky. Podporují gaye a lesby v propagaci jejich tužeb po možnosti adopce, o které jim však poskytují zkreslený obraz. Vilém k této otázce tragikomicky poznamenává:

„...modrooký blondáci a kudrnatý princezničky tam prostě k adopci pro homosexuály nejsou, to je iluze” (Vilém).

Zároveň upozorňuje na to, že čtyři roky po uzákonění možnosti pěstounské péče pro gaye a lesby je nikdo z této komunity v osvojení dítěte nenásledoval.

5.2.2 Příprava na rodičovství

Pro Viléma bylo rodičovství velkou neznámou, a tak ani nevěděl, jak se na něj připravit. Částečnou představu mu daly kurzy pro žadatele o pěstounství, ale jinak netušil, co ho čeká. Říkal si, že se není možné připravit na něco dosud neprožitého a necítil se v tom nikterak odlišně oproti heterosexuálním mužům. Vnímá to tak, že pouze žena se vlivem těhotenství skutečně připravuje na narození dítěte. U muže k biologicky podmíněným změnám nedochází a to bez ohledu na to, jaké je orientace. Sám Vilém tak napjatě očekával velkou změnu s nejasnými obrysy, obává se zvláště ztráty svého potřebného klidného

stereotypu. Přípravu viděl v analogii čekání na vlak bez znalosti jeho destinace a s obtížným nastupováním:

„...bud'to to zvládnete, a pak už se vezete, nebo se nevezete a vystoupit...já se teda vezu a rád...je to dobrej spoj, to jo, ale nepřipravoval sem se na to, prostě sem jel...” (Vilém)

Drobné plány, které považoval spíše za realizaci sebe sama do otcovství, Vilém přeci jen měl. Těšil se na to, jak bude dítěti číst pohádky, chodit na nedělní dětská představení do divadla a jak s ním bude poznávat svět.

Obdobně vnímal svoji přípravu na rodičovství Richard. Vzhledem ke své praktické a „plánovací“ povaze považoval za důležitou materiální přípravu na příchod dítěte. Zařídil dětský *pokojík* a veškeré možné věci, které by po jeho příchodu mohli potřebovat. Tím pro něj však příprava na rodičovství končila, neboť se domníval, že se na něj příliš připravit nelze. Domníval se, že nejinak je tomu i u heterosexuálních rodičů. S napětím očekávají potomka, na kterého se také více než jeho materiálním zajištěním přichystat nemohou.

Potenciální možnost příprav také komplikoval fakt, že vzhledem k principu umístování dětí do pěstounské péče nevěděli, jaké dítě jim bude svěřeno, bude-li vůbec nějaké. Nevěděli, jak bude staré ani s jakým postižením. V žádosti uvedli, že si přejí dostat chlapce, a tak to, že nezískají dívku, byla jejich jediná jistota.

5.3 Proces utváření a adaptace homoparentální rodiny

5.3.1 První dítě v pěstounské péči

Po dvou a půl letech napjatého čekání na dítě, vhodné do jejich pěstounské péče, nakonec dostali nabídku na zkontaktování se čtyřletým, zrakově postiženým chlapečkem Danem. Setkávání probíhala po dobu jednoho měsíce, kdy za Danem několikrát týdně docházeli do ústavu a vzájemně se tak postupně poznávali. Návštěvy byly možné pouze v areálu ústavu, a tak Dana nesměli vzít na výlet ani mu ukázat pokojíček, ve kterém by u nich bydlel.

Přesto se za tento měsíc vzájemně poznali a natěšili natolik, že již nic nebránilo k jeho konečnému převzetí do péče.

Samo o sobě náročné sžívání se s novým členem rodiny do značné míry komplikovala také Danova ústavní deprivace. Vedle zrakového postižení byl Dan hendikepován vlivem zanedbané péče, kvůli které byl ve čtyřech letech na vývojové úrovni dvouletého chlapce. Danova neúplná zdravotní anamnéza z jeho domovského ústavu způsobila, že mnoho následků jeho opožděného vývoje zjišťovali rodiče až poté, co jej měli ve své péči.

Začátky tak nebyly lehké ani pro jednu ze zúčastněných stran, avšak všichni cítili, že stojí za to toto počáteční období nejistoty překlenout. První dny a týdny pro ně byly ve znamení tápání a hledání si cesty k dítěti, které bylo samo úzkostné a zmatené z nelehké situace v novém domově, s novými tatínky.

Osobnostní nastavení každého z rodičů se výrazně projevilo i v prožívání a přizpůsobování se příchodu Dana do rodiny. Vilém, prchlivý a úzkostný muž, zažíval vedle obrovské radosti ze splněného přání také velký strach a nejistotu. Richard byl šťastný, že po dlouhé cestě konečně došli do cíle a mají syna. Ve své praktičnosti se v rámci péče o Dana nejvíce zabýval zjišťováním a plánováním nápravy následků jeho ústavní výchovy. Ve čtyřech letech nosil Dan pleny a neuměl mnoho základních dovedností příslušných danému věku. Péče o něj se tak podobala péči o batole a jemu odpovídající byly i jeho projevy ve formě skřeků, bizarních pohybů, neschopnosti komunikace a strachuplných reakcí na vše nové.

Nejsilnější, velmi emotivní zážitky té doby se oběma rodičům vybavují v souvislosti s uléháním ke spaní, kdy u Dana docházelo k silné vývojové regresi a vyplavování niterných úzkostí. Jednoduše řečeno se Dan obával usnout a potřeboval dělat různá opatření a rituály, které měly zabezpečit, aby se něco nestalo. Před dveře pokládal věci jako „ochranou“ bariéru, nemohl spát ve tmě, každou noc spal v ložnici s jedním z otců a před spaním prováděl rituály v podobě přesně stanoveného máchání rukama s hlasovým doprovodem. Tato každoděnní „představení“ rodičům z mnoha důvodů naháněla strach a vháněla slzy do očí. Zvláště Vilém se v těchto emotivních chvílích obával o společnou budoucnost, neboť přemýšlel nad tím, co se stane, nebudou-li schopni mu z jeho úzkostného světa pomoci. Usínal s Danem v „zabezpečeném“ pokoji s

intenzivním přáním, aby se jim společně podařilo všechny strašáky nakonec zahnat. Otce jí měla hrůza při představě, čím si zřejmě Dan v ústavu prošel.

Dalším pozůstatkem ústavní výchovy, který je děsil a přiváděl do stavů bezmoci, byly jeho hysterické záchvaty. Používal je jako naučený prostředek komunikace v situacích, kdy se snažil prosadit své nevyslyšené požadavky. Záchvaty nebyly pouze běžným vztekáním, nýbrž atakami bizarního chování. Dan sebou v takových chvílích praštil o zem, kopal kolem sebe a bil hlavou o stěnu. Rodiče se o něj báli, protože šlo o skutečně nebezpečné chování, kterým by si mohl ublížit. Richard, přísnější element z dvojice rodičů, nakonec Dana trpělivým a důsledným vedením dokázal zklidnit a vysvětlit mu, že lze jinou formou komunikovat daleko efektivněji.

Proces to byl náročný a Richard tehdy s nadsázkou říkával, že má doma dvě děti, které musí uklidňovat. Vilém špatně snášel vypjatost situací a tendoval v nich ke zmatku a beznaději. Počátky svého působení na Dana vnímal spíše jako tápání a hledání si vlastní cesty k výchově. Býval tehdy nespravedlivý a vlivem vlastního pocitu bezmoci, příliš přísný. Strach o Dana a obava z vlastního výchovného selhání ho stresovala natolik, že jej musel Richard častokrát kotvit a uklidňovat.

Nejhorší záchvaty a počáteční nejistoty časem odezněly, a z rodiny se tak začalo vytrácet napětí a nejistota. Vzájemné soužití se stávalo každým dnem příjemnějším a to zvláště v předvídatelnosti reakcí a ustálení rodinného života v každodennosti. Po období vzájemného seznamování se a zápolení s bezprostředními následky ústavní péče se rodinný život ustálil. Otevřel se tím prostor pro výchovu dítěte v rámci běžného rodinného fungování.

5.3.2 Rodina versus společenství

Nutno poznamenat, že odpůrci homoparentality brojí zejména proti nazývání homosexuálního „rodičovství“ rodinou, přestože jasná definice rodiny neexistuje. Pro Richarda byly vždy obdobné debaty nesmyslné, neboť nepovažoval za důležité, jak se „rodině“ říká, či jak vypadá, ale to, jaké funkce plní.

„Nemám rodinu spojenou s lidma, mám ji spojenou s tím, že se tam rád vracím, že se tam cítím doma, že jsou tam kolem mě lidi, který mám rád a s kterými vytváříme určité pouto, uzavřené kruhy a s kterými sdílíme každý všední den“ (Richard).

Richard vnímá rodinu jako místo, které vytváří zázemí pro lidi, jež v ní žijí bez ohledu na to, jaké je složení jejich členů či jaké je pohlaví rodičů. Psycholog, který v rámci posuzování žádosti o pěstounskou péči vyšetřoval duševní zdraví pěstounů, preferuje nazývat gay „rodinu“ spíše společenstvím. Richard s Vilémem považují pojmenování společenství za příznačné a nic proti němu nenamítají. Důležité je podle nich to, aby byli homosexuální rodiče schopni vychovávat děti, měli k tomu vhodné podmínky a v žádném směru neohrožovali jejich mravní výchovu. Za takových podmínek nezáleží na pohlaví rodičů a už vůbec ne na pojmenování daného „společenství“.

5.3.3 Plánování druhého dítěte a jeho získávání

Obtížné začátky vystřídala příjemná rodinná každodennost, kterou posiloval fakt, že se Dan, přes své ústavní zanedbání velmi rychle rozvíjel a postupně se dostával na odpovídající vývojovou úroveň. Paradoxní vliv ústavní výchovy spočívá v tom, že ačkoli děti vyrůstají spolu s mnoha dalšími, z ústavu nakonec často vychází se *syndromem jedináčka*. Kolektivní péče vede děti k individualismu a přirozené snaze o získání co největší péče, pozornosti a ostatních kvalit pro sebe samé. Takovým *solitérem* byl i Dan. V náhradní rodině měl rodiče jen pro sebe a nemusel se s nikým dělit. Pro Dana zpočátku jistě příjemnou pozici však rodiče z dlouhodobého hlediska nepovažovali za ideální. Richard, sám z dětského domova, dokázal nahlédnout zásadní význam socializace dětí s vrstevníky a ostatními dětmi.

Kvůli svému hendikepu neměl Dan příliš možností navázat kamarádké vztahy v přirozeném prostředí, a tak začal Richard zvažovat osvojení druhého dítěte. Vilém byl tímto návrhem zprvu zaskočen. S jedním dítětem byl spokojený a po změně ustáleného stereotypu příliš netoužil. Opakovaně s

Richardem tuto možnost diskutovali zejména ve vztahu k možným výhodám potenciálního sourozenectví pro Dana. Rozhodování to bylo nakonec rychlé a druhý den byla podána žádost o svěření dítěte do pěstounské péče.

Po roce čekání bez jakékoli odezvy začal Richard aktivně zjišťovat proces vyřizování žádosti na Magistrátu hl. m. Prahy, kde mu bylo sděleno, že v ústavech nejsou žádné vhodné děti do pěstounské péče. Na těžko uvěřitelné sdělení reagovali rodiče snížením požadavků na žádané dítě a do týdne jim byla učiněna nabídka osmiletého romského chlapce. Chlapec ale zdaleka neodpovídal jejich požadavkům a to zejména svým věkem. Chtěli pro Dana podobně starého sourozence a potřebovali věřit, že jeho výchovu dokážou zvládnout. Takový dojem neměli, a tak chlapce hned na začátku odmítli, přestože tím riskovali vyřazení z evidence pěstounů. Vyřazení nakonec nebyli, ale dle reakcí úřednice na magistrátu pochopili, že na příslušném úřadě nemají šanci další dítě získat.

S žádostí se proto obrátili na ostatní kraje a začali pátrat na webových stránkách věnovaných tomuto účelu. Webovým stránkám s nabídkou dětí do pěstounské péče s humornou nadsázkou říkali e-shop, o kterém se ale brzy dozvěděli, že na nich není možno dítě získat, neboť se jedná o zastaralé databáze s mylnými informacemi. S žádostí se obrátili také na Olomoucký kraj, kde jim po krátké době vyšli vstříc s nabídkou tříletého chlapce k osvojení. Poslali jim fotografii Honzy, podali jim o něm základní, neúplné informace s nabídkou, vzít si jej do tzv. předpěstounské péče. Honza byl hendikepovaný a pro své hendikepy o něj v rámci adopce a pěstounské péče nebyl zájem, a tak měl být do týdne zařazen do tzv. mezinárodní adopce. Na osobní schůzce se zástupci kraje získali hrubý popis Honzova zdravotního stavu, jeho hendikepů, obdrželi další fotografie a při další návštěvě se s ním již mohli setkat. Následovalo období, kdy ho v ústavu navštěvovali a vzájemně se poznávali.

5.3.4 Druhé dítě v pěstounské péči

Honza jim padl do oka, líbil se jim, a tak se rozhodli, že právě on bude Danovým novým sourozencem. Až po určité společně strávené době, zjistili, že jeho zdravotní stav byl mnohem horší, než uváděly z ústavu obdržené lékařské zprávy. Zásadní problém byl ten, že Honza téměř neslyšel a neměl-li

naslouchadlo, neslyšel vůbec. Když si ho poprvé přivedli domů, žádná naslouchadla neměl, a pěstouni si je tak museli od vychovatelek v ústavu zvláště vyžádat. Na povrch vyplynulo, že vychovatelky Honzovi pravidelně naslouchadla „zapomínaly“ dávat, čímž ho udržovali v domnění, že neslyší. On se tak uzavřel do svého světa a s okolím prakticky nekomunikoval. Na začátku absolvovali pěstouni s Honzou veškerá potřebná vyšetření u různých specialistů, aby zjistili jeho skutečný zdravotní stav a mohli mu tak zajistit adekvátní péči a chovali se k němu přiléhavým způsobem. Když přišly výsledky vyšetření, pěstouni s hrůzou zjistili, že má Honza těžkou psychomotorickou retardaci a mnoho dalších závažných onemocnění, včetně onemocnění ledvin, astmatu a již zmíněného postižení sluchu.

Honza už s nimi tehdy žil nějaký čas a pomalu si tak na sebe zvykali, začínali společně fungovat a komunikovat, přestože komunikace byla velmi obtížná. Kdyby pěstouni předem věděli, kolik postižení Honza má a jak obtížná bude jeho výchova, pravděpodobně by si ho do pěstounské péče nevzali. Nicméně po několika týdnech společného soužití nepřicházelo v úvahu, že by se ho vzdali, neboť k němu přilnuli a byli rozhodnutí poskytnout mu veškerou možnou péči.

Kromě vrozených hendikepů byl Honza výrazně postižen zanedbanou ústavní péčí, což ztěžovalo jeho léčbu a rehabilitaci. Některé následky ústavní výchovy byly velmi podobné těm, kterými zpočátku trpěl i Dan. Šlo zejména o strach z nových věcí, z procházek po ulici, ze sprchy, z neznámého jídla, vysavače. Strach z věcí, které „normální“ dítě považuje za běžnou součást života. Pěstouni postupně pracovali na Honzovo socializaci, aby se ze svého vnitřního světa obracel také ven, aby dokázal komunikovat, vnímat své okolí, lidi kolem sebe a aby poznal to, že své okolí může také ovlivňovat.

S Honzovou uzavřeností souviselo i to, že trvalo mnohem delší dobu, než si zvykl na své nové pečovatele a začal se k nim vztahovat. Dan byl proti němu velmi družný a spontánní a se *syndromem ústavního dítěte* se vrhal do náruče každému, kdo o něj projevil zájem. S pěstouny si tak vytvořil silné pouto během několika týdnů, zatímco Honzovi trvala socializace o poznání déle.

Po přijetí Honzy do rodiny a vzájemné adaptaci se tak ve svém pocitu stali kompletní rodinou se dvěma dětmi. Po počátečních, nečekaných komplikacích tak nastoupilo každodenní rodinné fungování. Přestože Vilém

rozhodnutí pro druhé dítě nějaký čas zvažoval, zpětně si uvědomoval, že se nebylo čeho obávat.

„Jedno dítě, to je darda, ale dvě, to je už poloviční, máte jen o půl víc starostí, jídla..pak po sobě tahaly hadry, to už jde.“ (Vilém)

I tak to bylo ze začátku náročné, protože u Dana probíhala rehabilitace ústavních deprivací rychle a úspěšně s viditelným výsledkem, u Honzy byl tento proces zdlouhavý a neúspěšný. Zlepšování jeho stavu bylo nepatrné, což rodiče zatěžovalo, neboť chtěli vidět pokrok, který nepřicházel. Přesněji řečeno přicházel, ale po vlně zlepšení pravidelně nastával propad na počáteční úroveň. Takové propady bývaly způsobeny sebemenším stresem, kterému byl Honza vystaven, zejména byl-li odloučen od rodiny s nutností pobývat mimo domov, například z důvodu nezbytného rehabilitačního pobytu. Z pobytů mimo domov přijížděl naprosto apatický, uzavřený ve svém vnitřním světě, dalek spojení s tím vnějším. Honzova regrese rodiče frustrovala a naplňovala je pocity marnosti, beznaděje a vlastní nedostačivosti.

Právě v tomto období si Richard s Vilémem uvědomovali, jak velkou oporou si vzájemně jsou. Cítili se jako dva pilíře, které tam stojí a budou stát. Věděli, že se mohou jeden o druhého opřít, spolehnout se na sebe a vzájemně si dodávali odvalu a naději do budoucna. Každý z nich měl jiné strategie, kterými se vzpamatovával z horších dnů, kdy byla péče o chlapce tak náročná, že se cítili psychicky i fyzicky vyčerpáni.

Vilém v takových chvílích potřeboval být sám. Zavíral se ve svém pokoji, četl knihy, poslouchal hudbu a potřebnou energii čerpal z umění a věcí, které ho těšily ještě v době, kdy žil svobodným životem. Richard oproti tomu potřeboval aktivně plánovat a činit kroky, které v péči o děti podniknou. Jak bude vypadat následná léčba, rehabilitace či jakou další léčbu by bylo možno zahájit. Často byla tato Richardova aktivita přínosná, neboť bylo nutno naplánovat mnoho věcí předem a s velkým předstihem Honzu objednat na nejrůznější léčebné pobyty. Na druhou stranu byl někdy Richard přílišným plánováním a viděním možných rizik do budoucna zahlcen. Nemohl se ubránit myšlenkám na to, že jim utíká čas, neboť je potřeba děti naučit některé věci do určitého věku, kdy jsou na rozvoj dané schopnosti nejcitlivější a později by se je

učily jen s obtížemi. Těžko snášel opožděnost Honzova vývoje, která se projevovala tím, že nezvládal naplňovat příslušné vývojové úkoly, bez nichž nemohl postoupit k těm dalším. Aby Richard zbytečně nestresoval celou rodinu, naučil se v takových chvílích myslet to, že když se do heterosexuální rodiny narodí hendikepované dítě, tak si ho také nechají, starají se o něj a společně to svým způsobem zvládají. Život takové rodiny má svá specifika a není možno mít na dítě takové nároky a očekávání, jaká by člověk mohl mít, kdyby bylo zdravé.

Každý z rodičů si tak postupně našel svůj způsob, jakým obtížné opakující se rodinné problémy zvládat, a ukotvil se tak v bezpečí rodinného zázemí. Teprve po adaptaci na novou rodičovskou roli a ustálení prvotních komplikací se byli Vilém s Richardem schopni zastavit a zhodnotit, jak se v nových, těžko vybojovaných rolích, mají.

5.4 Homoparentální rodina se dvěma dětmi – současnost

5.4.1 Význam rodičovství v životě Richarda a Viléma

Richard bere rodinu jako přirozenou součást života, ke které vždy směřoval. Cítí se spokojený, vděčný a pyšný na to, že se jim, přes *mnohé disharmonie*, podařilo vytvořit zázemí, i když nejsou rodinou klasického rázu. Jejich rodina a děti jsou pro něj prioritou a hlavní životní náplní, přesto u něj rodičovstvím nenastaly takové změny, jaké prožíval Vilém. Celý život o někoho pečoval, a otcovstvím se tak jeho péče stala ještě smysluplnější. Spíše než zamýšlením se nad rolí otce věnuje většinu času plánování a zařizování praktických věcí v rámci výchovy a péče o děti.

Ačkoli byl Vilém zprvu proti, v současnosti je pro něj rodinný život velkým potěšením a každým dnem si ověřuje, že se rozhodl dobře.

„Je to pro mě taková emotivní houpačka. Takže jednou je dobře, jednou je hůř, říká se tomu radost starost.“ (Vilém)

Až s dětmi pochopil, jaký může mít život obrovský rozměr. Mít rodinu s dětmi ho začalo naplňovat tak, že už by si život bez nich nedokázal představit. Jen těžko se Vilémovi popisuje prožívaný pocit naplnění, který mu otcovství přináší. Snad nejintenzivněji ho zažívá při těšení se na děti.

„Ráno mě třeba namíchnu, ale já potom vyměknu a už dopoledne je mi to líto a už se na ně těším.“ (Vilém)

Dříve samotářský knihovník ukládá poslední knihy do archivu, dopisuje poslední knihovni zápis, spěšně se loučí s kolegy a natěšen spěchá vyzvednout děti ze školky.

Pro někoho běžné, ale pro Viléma, dříve se považujícího za *jezevce*, překvapující pocity radosti a nového životního smyslu. Jsou pro něj důkazem, že se vydal na správnou cestu a svého rozhodnutí ani v nejmenším nelituje.

Rodina se Vilémovi pojí hlavně s radostí a uspokojením, ale zároveň s ní objevil i dříve nepoznaný strach. Jde o strach z toho, že se dětem něco stane, nějaký úraz, nehoda, či že onemocní vážnou nemocí. Obává se také, aby vážným onemocněním nechořel Richard či on sám, neboť by se tak nemohli o děti nadále starat. Vilém je úzkostný typ člověka a nemoci a smrti se tak bál odjakživa. Když byl sám, tak strach zdaleka neprožíval tak intenzivně. Dnes má tři další lidi, které miluje a kteří jsou *svým způsobem omezeni* ve svých možnostech, a tak se děsí toho, že kdyby se s ním něco stalo, zůstali by na světě sami. Občas se tématem smrti zabývá se svým kamarádem buddhistou, který mu říká, že by měl být na smrt připraven. Teoreticky tomu rozumí, ale prakticky to vnímá tak, že na smrt svých blízkých nebude připraven nikdy.

V souvislosti s rodinou se obává i jiných situací, které pro něj ale nejsou zdaleka tak ohrožující a dokáže se na ně připravit. Jde na příklad o to, jak se Dan začlení do společnosti a jak bude schopen zvládat svůj vrozený syndrom závislosti. Na školeních pro pěstouny je připravovali na variantu, že by mohl v dospělosti propadnout závislosti, v rámci které by mohl své rodiče vydírat, okrádat je o peníze či jinak škodit. Vilém se toho obává, ale zároveň ví, že pokud taková situace nastane, dokážou ji s Richardem společně zvládnout.

Vilémovi se naprosto změnilы hodnoty, preference a vidina ideálně prožitého života, která by ho před deseti lety ani nenapadla. Rodina se pro něj

stala prioritou a přinesla mu vysněný pocit, že po něm na světě něco zůstane, že snad vychovají lidi, kteří budou pro společnost prospěšní a nebudou jí škodit. Ačkoli mu dříve stačilo a těšilo ho bezdětné partnerství, dnes už si ho neumí představit. Dokázal by žít jako dřív, se spoustou volného času a bez závazků? Být jen s Richardem, chodit na výstavy, do divadel, jezdit na dovolené? Ví, že po této zkušenosti by to nebylo možné. Kdyby děti zítra nebyly, cítil by bolestnou prázdnotu. Nejen osobní, ale i partnerskou. Rodičovství vnímá jako zkoušku vztahu, která jejich vztah stmelila a naplnila. Zkoušku vztahu vidí v tom, že se při řešení rodičovských povinností dostává na povrch skutečná podstata jejich individualit ve svém syrovém základu, se všemi klady i zápory. S Richardem se dokázali sladit, na maximum využívají své schopnosti a podporují se v situacích, které jsou pro toho druhého obtížné či nepříjemné.

V intenzivní péči o děti nezapomínají ani na péči o sebe samé. Vilém z toho měl zpočátku výčitky svědomí, ale pochopil, že na tom není nic špatného. Čas od času se dětem nevěnuje a v soukromí se dívá na film či se věnuje svému oblíbenému psaní. Snaží se tyto chvíle sám pro sebe udržovat a bez výčitek si je užívat, neboť to považuje za cennou zkušenost i pro samotné děti. Nerad by zapadnul do *otroctví*, které by mohlo být do budoucna pro děti nezdravé a kontraproduktivní. Ze stejného důvodu považuje za důležité pravidelně chodit do zaměstnání. Navíc tím dětem ukazuje běžné fungování dospělého člověka s jeho povinnostmi. Kdyby nechodil do práce a byl s nimi stále doma, časem by jim to mohlo připadat divné. Jak to, že rodiče spolužáků chodí do práce a moji rodiče jsou doma? Ač na částečný úvazek, do práce proto Vilém chodí, a rád.

Přes veškerou snahu nezapomínat sami na sebe a věnovat se kromě dětí i jiným činnostem, je někdy náročná péče unaví natolik, že si potřebují odpočinout od pečovatelských povinností i jeden od druhého. Pro takové případy mají domluvený scénář, že jeden z partnerů odjede na pár dní k babičce, aby si ten druhý odpočinul a nabral potřebné síly. Po čase si to vymění a s dětmi na venkov odjíždí ten druhý. Jde o zaběhnuté funkční opatření, kterým zdárně předcházejí potenciálnímu vyhoření či zbytečným konfliktům.

5.4.2 Vliv homoparentality na dětský vývoj

Richard a Vilém považují své rodinné fungování za běžné a *nijak se nelišící od fungování heterosexuální rodiny*. Homoparentalitu vnímají jako plnohodnotnou alternativu heterosexuálního rodičovství. Odmítají názory, že gay rodičovství má na děti negativní vliv a považují to za *naprostý nesmysl*.

V rámci posuzování jejich žádosti o pěstounství se možnými riziky gay rodičovství v jejich konkrétním případě zabývala řada odborníků. Pro posouzení případu zasedla odborná komise čtyř psychologů, kteří měli k dispozici výsledky psychologických testů a dalších odborných posudků obou žadatelů. Po podrobné analýze se tři z nich shodli na tom, že oba žadatelé jsou psychicky zdraví a mají předpoklady k tomu stát se dobrými pěstouny. Posuzování byli nejen individuálně, ale také jako partnerská dvojice s důrazem na ověření jejich vzájemné kompatibility jako podmínky zajištění kvalitní pěstounské péče.

Psycholog, který se k jejich pěstounství stavěl negativně, nejvíce operoval tím, že doposud není k dispozici dostatečné množství informací o dětech, vyrůstajících v homoparentálních rodinách, a tak nelze potenciální rizika tohoto typu výchovy popřít. Dále poukazoval na možné riziko ohrožení mravní výchovy dětí vzhledem k proklamované promiskuitě gayů a jinakosti jejich sexuálního života, kterou považuje samu o sobě za pohoršující. První argument byli Richard s Vilémem ochotni připustit s tím, že o dětech homosexuálních rodičů toho opravdu není příliš známo, ovšem pouze v rámci České republiky. V zahraničí byla publikována řada studií mapujících vývoj dětí gay a lesbických rodičů s jednostrannými závěry, že tyto děti prospívaly stejně dobře či lépe, než děti vyrůstající v heterosexuálních rodinách. Druhý uváděný argument pro ně byl naprostým nesmyslem a nepodloženým, diskriminujícím útokem. Považují se za morální a monogamní jedince, pro které je jejich sexuální život soukromá věc, která pro ně s výchovou dětí nemá nic společného. Na svoji obhajobu tvrdí, že stejně tak by mravní výchovu dětí mohli ohrožovat heterosexuální rodiče, kdyby se sexu oddávali před zraky svých dětí. Takové chování je pro ně tabu a to bez ohledu na sexuální orientaci.

Nad názorem, že se děti z homoparentálních rodin stávají častěji homosexuály, jen nechápavě kroutí hlavou. Znamenalo by to, že z veškerých dětských domovů a ústavů by, pro naprostou absenci mužů, ve zvýšené míře

vycházeli homosexuálové a *femininní padavky*. Vilém má mezi gay komunitou mnoho známých a ví, že většina z nich vyrůstala v tzv. úplné rodině, tedy s matkou a otcem a jsou z nich homosexuálové. Mnoho heterosexuálů oproti tomu vyrůstá pouze s jedním rodičem a na jejich orientaci to nemá žádný vliv. Na druhou stranu samozřejmě připouští možnost, že se jeden z jejich chlapců stane homosexuálem. Takový výsledek vývoje by považovali za velkou náhodu a svůj podíl na něm za snadno vyvratitelný, neboť zastávají převážně vrozenou teorii homosexuality. Z rozhovorů s psychology si pamatují, že byly hodně zaměřeny na jejich původní rodinu a primární vztahy. Zjišťovali, zda vyrůstali v úplné či rozvrácené rodině a jaké vztahy se svými pečovateli měli. Pochopili, že ve vzniku homosexuality mohou hrát roli i vnější vlivy, ale pouze u jedinců z genetickými předpoklady. Jako pěstouni tak nad potenciálním rozvojem homosexuality u dětí nemají přílišnou moc.

Richard s Vilémem se pro pěstounskou péči rozhodli s touhou vyvést děti z ústavů a dát jim možnost lepšího života, života v milující rodině. Kdyby měli o svých kompetencích sebemenší pochybnosti, k takové volbě by se neuchýlili. Věřili ve svůj kritický úsudek a za směřodatný považovali zejména výsledný kladný posudek odborné komise pro posuzování žadatelů o pěstounství. Vnímali to jako potvrzení správnosti svého odhadu a jako vložení důvěry do jejich počínání. Kritiky svého rodinného uspořádání se tak dále nezabývali i s ohledem na to, že v rámci systému pěstounské péče budou pravidelně a důkladně kontrolováni. Pokud by kontrolní orgány pojaly podezření na jejich sebemenší výchovné pochybení, děti by jim odebraly. Z tohoto pohledu se cítí být pod neustálým *drobnohledem*, a tak se ze všech sil snaží, aby bylo vše v pořádku. Na prvním místě se samozřejmě snaží kvůli dětem, vůči nimž mají největší zodpovědnost. Zároveň se cítí být odpovědmi lidem, kteří jim dali důvěru a umožnili jim uskutečnit jejich sen.

„...takovej ten vocásek za váma prostě lítá, prostě ste fakt ste pod tim drobnohledem.” (Vladimír)

Jde o značný tlak, který berou jako daň za relativně velké množství *disharmonií* (homosexualita, tělesný hendikep Richarada, tělesné hendikepy dětí), které jejich rodinné společenství skýtá.

5.4.3 Kontakt s biologickou rodinou dětí

Jako pěstouni si Richard s Vilémem velmi dobře uvědomují, že pečují o děti, které mají své biologické rodiče. Od začátku proto dbají na to, aby o nich měli povědomí a dle možností se s nimi i setkávali. Jsou přesvědčeni o tom, že by se děti měly co nejdříve o svých *bio* rodičích dozvědět a mít je jako součást života, bez ohledu na to, budou-li se s nimi moci vídat či nikoli. Než aby měly v budoucnu zmatek v tom, kdo jsou jejich rodiče a proč žijí s někým jiným, snaží se jim vše vysvětlovat s ohledem na úroveň jejich chápání od samého začátku.

Dan ví, že se o něj maminka nemůže starat, protože je nemocná, a tak se o něj starají, aby nemusel být v ústavu. Danova maminka je drogově závislá a kromě něj má ještě syna Felixe, kterého mají v pěstounské péči jeho prarodiče. O své syny nemůže pečovat, ale občas se s nimi vídá. Richard s Vilémem Danovy prarodiče navštěvují nebo je zvou na návštěvu k sobě. Mají s nimi přátelský vztah, a tak jde o příjemná setkávání. Dan má možnost hrát si se svým bratrem, pobýt s prarodiči a občas také vidět matku, která ale nebývá vždy přítomna. Pěstouni si zase mezi sebou vyměňují zkušenosti s výchovou chlapců, kteří jsou si v mnohém podobní, a tak si s prarodiči mohou být v leccem nápomocni.

Honza je ještě příliš malý a nezralý na to, aby chápal informace o svých rodičích. Přesto mu o jeho mamince říkají a v kontaktu s ní by mu nebránili. V době, kdy se Honza narodil, byla jeho matka nezletilá, a tak za ni souhlas s osvojením podepsala jeho babička. Pěstouni se s ní poprvé a naposledy setkali u soudu, kde tvrdila, že má o Honzu velký zájem. Ihned jí proto nabídli možnost se s Honzou kdykoli setkat. Doposud je však nekontaktovala a neprojevuje o něj žádný zájem. Krátce po umístění Honzy do pěstounské péče se jí narodila dvojčata, čímž si pěstouni vysvětlují její nezájem.

5.4.4 Problémy homoparentální rodiny

Přijetí dětí do jejich partnerského vztahu přineslo mnohé, více či méně očekávané, změny. Zpočátku byli pěstouni zaměřeni výhradně na děti a záležitosti spojené s jejich integrací do rodiny. Až když opadly počáteční stresy

a rodina se zaběhla v příjemném stereotypu, otevřel se prostor pro vnímání jiných věcí, bezprostředně se netýkajících péče o děti. Nečekanou a nepříjemnou změnu začali pozorovat ve vztazích se svými dřívějšími známými a kamarády, kteří se s nimi postupně přestali vídat. Cítí se bez nich osaměle a nezdědka přemýšlí nad tím, co nežádoucí izolaci způsobuje. Vilém má pocit, jakoby mezi ním a jeho bývalými známými z gay komunity vyrostla zeď, přes kterou se k sobě nemohou dostat. Najednou si nemají o čem povídat, jejich setkání jsou nucená a prázdná, s bolestnou atmosférou ztraceného porozumění.

„Občas se k nám někdo přijede kouknout jako do zoologický zahrady...přijede, odjede a nic, nemá to žádnéj následek.“ (Vilém)

Přáli by si, aby je jejich kamarádi kontaktovali, ptali se na děti a jejich rodinný život. Nic takového se neděje a když se přeci jen setkají, hovoří spolu na úrovni svobodných mužů bez závazků. Ač je to mrzí, chápou, že když druzí rodiny nemají, není pro ně takové téma zajímavé. Vzhledem k tomu, že Richard s Vilémem věnují veškerý svůj čas rodině a ničím jiným nežijí, nejsou se pak ani oni schopni přizpůsobit a hovořit například o aktuálně probíhajících výstavách či jiných kulturních akcích.

Jako homosexuální rodiče se tak cítí osamoceni v touze po tom, sdílet své zkušenosti s výchovou dětí *mezi svými*. Žádný jiný homosexuální pár s dětmi neznají, ač by za to byli rádi. Ví, že je v současnosti mnoho homoparentálních rodin, ale vzhledem ke společenským postojům vůči takovým rodinám zůstávají povětšinou v anonymitě. Není tak pro ně lehké se s jinými rodinami seznámit, a to nejen s těmi homosexuálními.

Ačkoli se nikdy nesetkali s vyloženě negativní reakcí na své rodičovství a od začátku byli svědky *„obrovských pozitivních vln a pochopení ze strany většinové společnosti“* (Vilém), cítí, že u této tolerance to začíná, ale také končí. Lidé s nimi nemají problém, respektují jejich rozhodnutí, ale nechtějí s nimi mít nic společného. Chybí jim tak známi nejen z řad homosexuálů, ale i v rámci heterosexuální majority.

Když vodí děti do školky, rodiče ostatních dětí se s nimi ani nebaví, natož aby s nimi chtěli trávit čas mimo nevyhnutelná školková setkání. Považují to za stigma, kvůli kterému se k nim *nikdo* nechce přiblížit a přijít na návštěvu

na kus drbu, třeba s dětmi. Bližší vztahy se sociálním okolím jim chybí, neboť jsou společenštlí a lidi kolem sebe mají rádi. Nejvíce je však to, že neznají jiné rodiny s dětmi, trápí kvůli Danovi s Honzou, kteří jsou tak ochuzeni o možnost socializovat se s vrstevníky i mimo školu. Pamatují si, že když byli malí, scházeli se jejich rodiče s dalšími rodinami s dětmi, jezdili společně na dovolené, kde si děti hrály a dospělí si povídali o společných tématech.

Kromě kamarádů pro chlapce by také uvítali, kdyby mohli být konfrontováni s výchovou praktikovanou v jiných rodinách. Z tohoto pohledu si připadají *znevýhodněni* a ve své výchově odkázáni sami na sebe a příležitostné rady lékařů. Uvědomují si, že poznávání nových přátel za daných okolností bude nějaký čas trvat, a tak se tím netrápí a trpělivě pokračují v hledání. V rámci podpory pěstounů mají možnost se stýkat s ostatními pěstouny, mezi kterými si, ale během přípravných kurzů potenciální přátele nevyhlédli.

Vilém, vědom si současného trendu elektronické komunikace, se pokoušel spřízněnou rodinu najít i na internetu. Marně. Pro Richarda je tento typ seznamování z principu nepřijemný, ale uznává, že dokud nebudou chlapci větší, v přirozeném prostředí se jim bude seznamovat obtížně. Zatím jsou omezeni na to oslovit někoho, když jsou s dětmi například na hřišti. Na takové seznamování si však připadají příliš stydliví a baví-li se na hřišti s rodiči, jde spíše o prohození několika neutrálních slov, týkajících se dětí. Na navázání bližší vztahů není šance. Richard s Vilémem sami nevědí, zda-li k jejich seznamovacím nezdarům dochází vlivem jejich orientace, nebo mají-li pouze o navazování mezi-rodinných vztahů mylné představy.

Doposud se s přímým projevem diskriminace od jiných rodičů nesetkali, ale s určitým odstupem ano. Jdou-li s dětmi na hřiště oba dva, napadá je, že jsou lidem podezřelí, a proto jsou jimi zcela ignorováni. Není to podle nich důsledek diskriminace, ale spíše projev nejistoty a neschopnosti zařadit si je do známých schémat.

„...jeden je jednoho, druhý druhýho... jestli pak pudou do hospody nebo co si říkaj (smích)” (Vilém)

Když s nimi jde naopak jen jeden z nich, působí to *nenápadně* a lidé si řeknou, že je *maminka vyhnala ven se vyvětrat* a o jejich rodinném zázemí tak nic netuší.

Nechtější svoji rodinnou situaci skrývat, ale na setkání o ní s lidmi nemluví. Považují to za zbytečné a nedůležité. Sdíleli by ji až s lidmi, které by vidali opakovaně, znali se s nimi a povídali si. To, že se jim takové vztahy zatím nedaří navázat, přičítají zčásti také skutečnosti, že v oslovování druhých nejsou příliš aktivní. Mají obavu udělat první krok, aby nebyli odmítnuti. Nechtěli by působit *vlezle*, někam se tlačit a druhé do kontaktu s nimi nutit. Je to blok, který vyvěrá z obavy z potenciální diskriminace. Jelikož jde o nepotvrzenou potencialitu, lze předpokládat, že je tyto strachy brzy opustí.

„...ono tohle téma vykrystalizuje...třeba za rok vám řekneme: no my máme kamarády, přátel, my demé támhle, my musíme k nim (smích)” (Vilém)

Nedostatek sociálních vztahů je pro ně jedinou skvrnou na jejich spokojeném rodinném životě. Na druhou stranu se pěstouni těší z toho, že Vilémova maminka jeho rodinu přijala, a chlapek tak má milující babičku. Bohužel není zdravá natolik, aby péči o ně zvládala sama, ale vždy je ráda přivítá, když za ní přijedou s jedním z tatínků. Ti této možnosti rádi využívají a k babičce s chlapci pravidelně jezdí na prázdniny. Richardova matka ho po jeho „coming outu“ zavrhlá a od té doby o něj nejeví sebemenší zájem. Pravděpodobně tak ani neví o tom, že má Richard dvě děti a ona by tak mohla být babičkou.

6 PODOBA A FUNGOVÁNÍ HOMOPARENTÁLNÍ RODINY

6.1 Rozdělení rolí

Richard s Vilémem si uvědomují, že netvoří rodinu klasického typu, ale domnívají se, že v každodenním fungování se od ní nikterak neliší. Podle Richarda se model tzv. tradiční rodiny postupně nabourává napříč společností bez ohledu na to, jde-li o rodinu homosexuální či heterosexuální. Oni sami nemají potřebu identifikovat se s rolemi vyplývajícími z tradiční mužsko-ženské dichotomie a nepřemýšlí nad tím, kdo z nich je více máma a kdo táta. Rozdělování činností v rámci rodinného fungování u nich zpravidla vychází ze situací a toho, k čemu daný rodič inklinuje. O děti pečují oba rodiče rovnoměrně. Oba je vypravují do školky, dělají s nimi úkoly, ukládají je ke spánku, čtou jim pohádky. Přirozeně o ně oba pečují a kdyby si měli činnosti rozdělovat, vnímali by to jako násilné a nepříjemné.

Většina domácích prací spadá na toho, kdo je s dětmi doma a tím je například v současnosti Richard. Stará se tak o vaření a běžný denní úklid. Vilém oproti tomu častěji nakupuje, zařizuje nutnosti mimo domov a v domácnosti pomáhá po večerech a o víkendu, kdy je doma, a může se zapojit. Dichotomie nevychází z toho, kdo zastává jakou roli, ale spíše z danosti okolností a vzájemné dohody. S mnoha věcmi už jim pomáhá i Dan, kterého nejvíce baví společné vaření. Přesně to jsou pak momenty největšího rodičovského štěstí.

V péči o domácnost se rozdělení rolí neprojevuje, ale na druhou stranu existují oblasti, ve kterých se každý z rodičů chová více tak, jak se to typicky očekává spíše od ženy nebo od muže. Přestože jsou Richard s Vilémem stejnopohlavními rodiči, jsou přesvědčeni o tom, že je v nich zastoupen jak otcovský, tak i mateřský prvek. Vzájemně jsou si svých individualit, osobnostních charakteristik, vědomí a nebojí se o nich mluvit a otevřeně je projevovat.

„...tak chlap je tady víc Richard, já sem tady víc ženská, nervnější, impulsivnější, ale zase citovější. Richarda bych charakterizoval jako věcnýho pragmatika a rozumáře. To se dohromady dobře doplňuje.” (Vilém)

Richard se opravdu považuje za ten více tzv. mužský element v rodině, zároveň ví, že nastávají situace, které toto rozdělení popírají. Určitě tedy existují výjimky, ale celkově se na popsáném rozdělení shodují.

Kdo z rodičů má v chování více mateřských a kdo otcovských prvků poznali velmi rychle i Dan s Honzou. Když například něco chtějí, tak s tím zpravidla chodí za Vilémem, protože vědí, že není tak přísný a pravděpodobně jim žádané dovolí. Celkově *jemnější* Vilém také bývá tím, komu se děti svěřují a u koho hledají útěchu a porozumění. Richard je oproti tomu tím, kdo si s dětmi častěji hraje a vymýšlí s nimi nejrůznější *lumpárny*. Je také přísnější a v mnoha ohledech zastává roli silného otce, důsledně vymezujícího hranice dobrého a špatného.

6.2 Otázka tzv. ženského prvku

Gay rodičovství bývá kritizováno pro absenci tzv. ženského prvku, což Richard s Vilémem ve své rodině nepovažují za problém. Jednak z toho důvodu, že i oni v sobě cítí ženskou část, kterou má v sobě ve větší či menší míře každý muž. Děti hbitě zjistily, *kdo z pěstounů je jemnější, kdo hrubší*, dle toho se k nim začaly vztahovat a nezáleží na tom, *„jestli některý z nich nosí sukni nebo kalhoty“* (Vladimír). Tuto kritiku nemohou přijmout také proto, že pokud by si nevzali děti do pěstounské péče, pravděpodobně by vyrostly v dětském domově a v případě Honzy v ústavu, kde by měly naopak pouze ženský prvek, neboť jsou ústavními pečovatelkami výhradně ženy. Ani kdyby připustili, že by se děti skutečně měly pravidelně setkávat se ženami i muži, neměli by v tomto ohledu o své děti obavy. Domnívají se, že jejich chlapcům ženský prvek *hravě* nahradí české školství, kde pracují převážně ženy a děti tak s nimi budou v těsném kontaktu. Na druhou stranu připouští, že zatím nelze s jistotou říci, jestli bude mít homoparentální výchova na děti negativní vliv, ale to se ukáže až časem.

Další pravidelný kontakt se ženami je dětem zajišťován prostřednictvím babiček, které oba chlapci mají a se kterými mají hezký blízký vztah.

V rámci poctivé a zodpovědné péče o děti se tímto tématem pěstouni zabývají a do budoucna se mu plánují věnovat formou diskuzí i se samotnými dětmi. Téma nepřítomnosti ženského elementu v jejich domácnosti se otevřelo záhy po převzetí Dana do pěstounské péče, kdy byl Dan silně fixován na ženy. Kdykoli se se ženou setkal, vrhal se jí do náruče, chtěl pochovat a pomazlit. Toto zprvu neovladatelné chování však za krátkou dobu vymizelo. Pěstouni si ho vysvětlovali tím, že spíše než o silnou touhu po matce šlo o sílu zvyku z ústavní péče, kde se Dan setkával výhradně se ženami. Dalším argumentem, kterým se pěstouni brání odpůrcům gay rodičovství je to, že v současné době je mnoho rodin neúplných, v nichž děti vyrůstají pouze s jedním z rodičů. I u nich by tak bylo možné hovořit o nedostatečném zajištění pouze mateřské či otcovské péče.

Kde pěstouni vnímají, že by nepřítomnost zástupce druhého pohlaví mohla být problémem, je u lesbických párů. Ve školce a škole se děti pravděpodobně setkají opět jen se ženami a dětská potřeba mužských vzorů by v tomto případě skutečně nemusela být uspokojena.

6.3 Výchova

Oblast, kde nelze čistě mužskou domácnost popřít, je oblast výchovy. Jako dva muži jsou, vzdor svým „ženským prvkům“, v zásadě přísnější než by mohli být matka s otcem či dvě matky. Richard s nadsázkou říká, že u nich chlapci mají *spartánskou výchovu*. Vychází z toho, že z nich nechtějí vychovat *fňukny*. Když si některý z nich odře koleno, nespěchají mu úzkostlivě *pofoukat bebíčko*, ránu mu vyčistí a učí ho, že není třeba se tím dále zabývat a trápit. Pěstouni se nepovažují za příliš přísné vychovatele, ale benevolentní výchova je jim cizí.

„*Když kluci potřebují na zadek, tak na zadek dostanou.*“ (Richard)

Přestože děti mají hendikepy, v základních věcech jim pěstouni neulevují. Snaží se o to, aby celý život na své hendikepy nehřešily a nevyužívaly jich k získávání

výhod. Richard je sám hendikepovaný a ví, ve kterých věcech musí na hendikepy dětí brát ohled a kdy by byly takové úlevy kontraproduktivní. Chtějí z nich vychovat samostatné jedince, kteří se o sebe dokáží postarat a nebudou jen pasivně očekávat sociální výhody od státu. Musí být poctiví, rovní, kamarádští, nesmějí lhát a škodit. To jsou cíle, ke kterým děti vedou *hendikep nehendikep*. Ani jeden z pěstounů neměl ideální výchovu, která je nyní motivuje k tomu, neopakovat chyby vlastních rodičů.

6.4 Rodinné tradice, zvyky, rituály

Bezpečnou rodinnou atmosféru zajišťují kromě každodenního stereotypu také, dětmi oblíbené, rodinné tradice a rituály. Kromě klasického hraní her, chození na procházky a na hřiště mají v rodině i další zvyky. Velký důraz rodiče kladou na společné stolování, a tak se každé ráno a večer společně schází u stolu, kde si společně povídají. Děti tento již tento zvyk znají a když někdo u stolu chybí, tak na to sami upozorňují a chtějí, aby se u stolu sešli všichni.

Asi největší význam mají pro děti *spací rituály*, kdy si k nim rodiče sednou nebo lehnou a věnují se jim těsně před spaním. Jsou to chvíle, kdy se jim často děti svěřují s věcmi, o kterých by se jindy obávaly či ostýchaly mluvit. Navozená atmosféra bezpečí a důvěry jim umožňuje otevřeně mluvit o tom, co by přede všemi u stolu nejspíše neřekly. Před spaním si také společně čtou pohádky a v poslední době je u dětí velmi oblíbená *hra na koníčka*, kdy si je rodiče vezmou na ramena a běhají s nimi po bytě.

Dalším populárním rodinným zvykem jsou tzv. *pětiminutovky*. Je to čas, kdy se na stůl dají nejrůznější sladkosti, sušenky, tyčinky a děti po tuto dobu mohou jíst, co chtějí. Poprvé vymysleli tuto „pětiminutkovku“ kvůli Danovi, kterému chtěli zpříjemnit čekání na obávanou hospitalizaci. Danovi to tehdy skutečně pomohlo, a tak se z této formy odměny stal zvyk, který se čas od času opakuje. Děti ví, že jde o sváteční záležitost, a tak si ji pak dokáží náramně užít.

7 VÝSTUPY PŘÍPADOVÉ STUDIE

7.1 Poznatky o výzkumném případě

Den se pomalu probouzí do sobotního rána, ztichlé město zhluboka oddychuje po pátečním veselí. Prázdné ulice zaplňuje radostný hlahol dětí, neúnavně pobíhajících kolem Richarda. Nespoutaná dětská zábava končí u přechodu, kdy se každý z chlapců poslušně tiskne ke svému otci. Spěšně se vrací s čerstvým pečivem domů za Vilémem, aby společně posnídali a mohli se vydat na dětmi vytoužený výlet do přírody. Vilém si dříve rád přispal, ale dnes by chvíle spánku za pocit otcovské pýchy neměnil. Chystá snídani. Pro partnera, pro děti, pro rodinu. Pro oba muže idyla na konci dlouhé cesty. Cesty osobního růstu, vývoje partnerského vztahu a zdlouhavého získávání dětí. Oba muži měli nelehké dětství, a představa dobře fungující rodiny jim tak byla vzdálená. Je zajímavé, že každý z mužů na tento fakt reagoval jiným, opačným způsobem než ten druhý.

Vilém měl kvůli svému otci alkoholikovi rodinu spojenou s násilím, neustálým napětím a strachem. Když se později osamostatnil, neblahé vzpomínky na původní rodinu ho od myšlenek na zakládání vlastní rodiny spolehlivě odrazovaly. Užíval si klidu a pohodlí nezávislého života bez dětí a nijak mu nevadila představa, že tímto způsobem prožije celý život. V té době zapadal Vilém do představ většinové společnosti o tom, že gayové děti mít nechtějí (Sokolová, 2009). Svůj názor však postupem času změnil a otázka otcovství se i pro něho stala aktuální. Richard do domnělých představ o rodičovských potřebách gayů nezapadal nikdy. Jeho nepříjemná zkušenost z dětského domova pro něj byla zdrojem silné touhy založit rodinu a vytvořit v ní takové zázemí, jaké on sám neměl to štěstí zažít. Byl rozhodnut stát se otcem a s realizací svého snu jen čekal na to, až k němu budou vhodné podmínky. Než se Richard s Vilémem seznámili, žili si každý zcela odlišnou představou o své budoucnosti. Společné soužití je ale nakonec dovedlo ke stejnému cíli. Cíli stát se rodiči a vytvořit tak, podle jejich slov, úplnou rodinu.

Úvahy o rodičovství vystřídaly úvahy o reálných možnostech jeho dosažení. Jako registrovaný homosexuální pár neměli jinou legální možnost získat dítě, než prostřednictvím institutu náhradní rodinné péče, konkrétně péče

pěstounské. Zdlouhavý a náročný proces, kterým si při získávání dítěte prošli, byl důkazem ryzosti jejich motivace. Jako homosexuálové měli mezi žadateli o pěstounství velké, oficiálně nevyřčené znevýhodnění, kvůli kterému museli výrazně slevit ze svých požadavků na žádané dítě. Po více než dvou letech čekání, zevrubného psychologického testování, ověřování schopností, rodičovských kompetencí a jiných, zdlouhavých procedur, získali do péče hendikepovaného chlapce. O dva roky později stejným způsobem získali i druhého chlapce, jehož hendikepy byly o poznání závažnějšího charakteru. Splnil se jim sen, a tak byli šťastni. Bez výhrad. Že jsou chlapci hendikepovaní jim nevadilo a k jejich překvapení se nakonec museli více než s hendikepy potýkat s následky zanedbané ústavní péče.

Je s podivem, že homosexuální muži, mnohými považováni za rodičovsky nekompetentní, neschopné (2009), získali do péče hendikepované děti, na rodičovský um kladoucí výrazně vyšší nároky, než děti zdravé. Nepřehlédnutelný paradox, jehož důvody lze pouze tušit. Proč nemohli získat zdravé dítě, o které by se spíše, dle těchto názorů, dokázali postarat? Usoudila nakonec komise ze zevrubného posuzování, že jsou tito dva žadatelé naopak vysoce psychicky odolní a zdatní i pro výchovu postižených dětí? Takových dětí jsou však plné ústavy, proč na ně tedy museli tolik let čekat? Nabízí se také otázka vnímání hodnoty samotného hendikepovaného dítěte. Je-li svěřeno do péče lidem, kteří mohou ohrozit jeho mravní vývoj, kam ho takové umístění staví? Pravdou je, že tři ze čtyř odborných posuzovatelů nakonec pěstounům *dali zelenou*, a jejich rodičovské kompetence tak zhodnotily jako dobré. Na kladené otázky neexistují jednoznačné odpovědi, a tak je autorka vznáší jako inspirativní podněty k zamyšlení.

Rodičovství dalo oběma partnerům nový životní rozměr a stalo se přirozenou součástí jejich života vzdor obecnému přesvědčení, že je rodičovství pro gaye nepřirozené (2009). Kritice gay rodičovství příliš nerozuměli, neboť svoji rodinu vnímali jako naprosto běžnou, nikterak se nelišící od fungování heterosexuálních rodin. Diskutovaná rizika gay/lesbického rodičovství považovali za uměle vytvořená a sami jejich potenciální dopad na své děti nepřipouštěli. Vyvedli děti z ústavů a poskytli jim domov, jehož hodnota je, dle nich, nesporná. Svůj rodinný model staví minimálně na roveň neúplných rodin, v současné společnosti velmi rozšířených. Zároveň nikterak nelpí na označení

slovem rodina a pokud by to mělo zmírnit negativně emočně nabitý pohled veřejnosti na homoparentalitu, bez problémů by se nazývali místo rodinou například společenstvím.

Jedinou skvrnu na jinak spokojeném rodinném životě zkoumaných gay rodičů pro ně představuje nedostatek sociálních kontaktů. Počáteční nadšení z absolutní společenské tolerance postupně vystřídalo uvědomění si izolace, ve které se jako gay rodiče s hendikepovanými dětmi nacházejí. Lidé je mezi sebou snášejí, často je obdivují, oceňují, ale zároveň jimi nejsou přijímáni natolik, aby je pojímali za své přátele. Oba muži zároveň přiznávají, že z obavy z možné diskriminace nejsou v navazování vztahů příliš iniciativní.

Mnohočetné rodinné abnormality zkoumané rodiny nedovolují přesně stanovit, čím je jejich společenská izolace zapříčiněna a oni sami se o jejím původu pouze dohadují. Z nelehkých výchozích podmínek dokázali vytvořit úplnou rodinu, pro mnohé homosexuální páry na míle vzdálený cíl. Cíl, ve kterém si po počátečním vydýchání se a slavení úspěchu uvědomili, že s nimi nikdo jiný v závodě neběžel. Dříve jako jedni z mnoha si rovných příslušníků gay/lesbické komunity jsou dnes jako gay rodina nejen minoritou v majoritě, ale navíc také minoritou v minoritě. Vedle hledání možných příčin v homosexualitě nutno zvážit také další rodinné disharmonie, mezi nimiž dominují hendikepy dětí, které proces seznamování se neusnadňují.

Gay muži, kterými se tato studie zabývá, působí jako velmi vyrovnaný a spokojený rodičovský pár, který nemá potřebu si na cokoli stěžovat či ve svých nesporných životních obtížnostech spatřovat zdroj jakýchkoli úlev a ukřivděných zadostiučinění. Na druhou stranu těžce snáší mediální obraz homoparentality, zejména jejích legálních možností, utvářený populisticky laděnými gay aktivisty. Byli by rádi, kdyby byla veřejnost seznámena jednak s tím, že je v současnosti gay rodičovství umožněno pouze formou pěstounské péče, která s sebou nese mnohá omezení, jež gay aktivisty nebývají jmenována. Dále jim vadí médií reprezentovaný nezájem veřejnosti o poznání žité každodennosti gay rodiny, o které si vytváří nepodložené, často negativní a klamné představy. Ačkoli sami jsou o správnosti a normalitě svého počínání přesvědčeni, rádi by do vlastního rodinného fungování nechali nahlédnout nejen jejich odpůrce, ale také další potenciální homosexuální rodiče, kteří si na podobný počín zatím netroufají.

Navzdory obecným tendencím srovnávat homosexuální rodičovství s heterosexuálním považuje autorka studie podobné komparace za nevhodné a lze je dle ní chápat jako potenciální zdroj neuvědomovaného zkreslování informací. Z tohoto důvodu se srovnávání homoparentality a heteroparentality v průběhu práce záměrně zdržuje a v místech, kde k němu dochází, se jedná o výroky z úst samotných participantů.

7.2 Diskuze

Předkládaná výzkumná sonda poskytuje vhled do ojedinělého případu homosexuálních mužů, kteří jako první v České republice získali do pěstounské péče dvě děti. Práce je přínosem do relativně málo zmapované problematiky gay otcovství, a nabízí tak unikátní možnost nahlédnout do procesu utváření homoparentální rodiny od prvních úvah o rodičovství přes jeho realizaci až po podrobný popis rodinné každodennosti.

Případová studie, jako kvalitativní výzkumná metoda, s sebou vedle nesporných výhod přináší také mnohé obtíže, vyplývající z metody samé. Vzhledem k jejímu zaměření pouze na jeden konkrétní výzkumný případ nelze v žádném případě hovořit o možnosti zobecnit získané poznatky na širší populaci příslušníků téže kategorie. Veškerá zjištění se vztahují pouze ke zkoumanému případu, za jemu vlastních okolností, jen v rámci nich je možné jej pochopit. Tak jako z jednoho květu nelze usuzovat na květy ostatních rostlin, lze však získat základní představu o tom, jak může takový květ vypadat a na co konkrétně se budeme při zkoumání dalších květů.

Dalším úskalím případové studie je prokazování příčinných souvislostí.

Případová studie jako metoda výzkumné sondy klade nemalé nároky na objektivitu a neutralitu výzkumníka. Autorka předkládané studie se snažila o zachování nestrannosti a co nejmenšího vlivu své osoby na participanty. Přesto však nelze vyloučit určitou formu zkreslení získaných dat, ke které mohlo pod vlivem osobní interakce mezi participanty a autorkou studie dojít. Vzhledem k sebeuposuzovací povaze z rozhovorů získaných dat nutno počítat s tím, že mohla být participanty záměrně či nevědomě zkreslena či zamlčena.

Neznalost problematiky gay rodičovství skýtá velké možnosti pro další odborné zkoumání. Předkládaná studie svojí povahou vertikální, hlubinné sondy nabízí řadu témat vhodných k bližšímu prozkoumání. Mezi hlavní identifikovaná témata lze zařadit sociální vztahy gay rodičů, pečovatelské a výchovné schopnosti dvou mužů a v neposlední řadě také hojně diskutované téma vlivů výchovy homosexuálních rodičů na děti. Lze předpokládat, že naposledy zmíněné téma bude, se zvyšujícím se množstvím dětí vyrůstajících se stejnopohlavními rodiči, nabývat stále většího výzkumného potenciálu, zvláště pro jeho v současnosti nepřiliš realizovatelnou povahu.

ZÁVĚR

Předkládaná práce se zabývala doposud okrajově zmapovanou problematikou stejnopohlavního rodičovství se zaměřením na rodičovství gay mužů. Zvolenou výzkumnou strategií byla kvalitativní metoda případové studie věnující se unikátnímu případu dvou homosexuálních mužů, kteří jako první v České republice získali do pěstounské péče dvě děti. Zajímavé životní příběhy obou mužů a jejich společné rozhodnutí vydat se na nelehkou cestu k dosažení rodičovství daly podnět podrobné studii jejich jedinečného případu. Důraz byl kladen především na zmapování motivace k rodičovství, proces přechodu k němu a následného rodinného fungování v rámci obecně diskutovaných témat homoparentality. Otázka stejnopohlavního rodičovství byla diskutována také v rámci jeho postavení v gay/lesbické komunitě.

Získané poznatky jsou drobným střípkem do utvářející se mozaiky rozšiřujícího se fenoménu homoparentality. U zkoumaného případu partnerské dvojice se ukázalo, že existují gayové, kteří touží po dětech, své rodičovství plánují, navzdory nepříznivým okolnostem jej také dokáží úspěšně realizovat a vytvořit funkční rodinné zázemí. Získané poznatky mohou sloužit jako odrazový můstek pro potenciální návazná výzkumná šetření v této oblasti.

LITERATURA

AVERETT, P., NALAVANY, B. a. RYAN, S. An evaluation of gay/lesbian and heterosexual adoption. *Adoption Quarterly*. 2009, 12, 3-4, 129-151. ISSN 1544-452X.

BETTNEROVÁ, B. *Odvaha žít svůj život*. Hradec Králové: Konfrontace, 1995. ISBN 80-7178-042-3.

CAMERON, K a. CAMERON, P. Children of homosexual parents report childhood difficulties. *Psychological Reports*. 2002, Vol. 90, 71-82.

FARR, R.H., FORSSELL, S.L. a. PATTERSON, C.J. Parenting and child development in adoptive families: Does parental sexual orientation matter? *Appl. Dev. Science*. 2010, Vol.14, 164 – 178. ISSN 1532-480X.

FLAKS, D.K., FICHER, I., MASTERPASQUA, F. a. JOSEPH, G. Lesbians choosing motherhood: A comparative study of lesbian and heterosexual parents and their children. *Developmental Psychology*. 1995, Vol. 1, 105 – 114. ISSN 0012-1649.

GATES, G.J. *How many people are lesbian, gay, bisexual, and transgender?* Los Angeles: Williams Institute, 2011. ISBN 978-0199765218.

GIDDENS, A. *The Transformation of Intimacy: Love, Sexuality and Eroticism in Modern Societies*. Cambridge: Polity Press, 1992. ISBN 978-0804722148.

GOLDBERG, A.E. *Lesbian and gay parents and their children: Research on the family life cycle*. Washington, DC: APA, 2010. ISBN 978-1-4338-0536-3.

GOLDBERG, A.E., KASHY, D.A. a. SMITH J.Z. Gender-typed play behavior in early childhood: adopted children with lesbian, gay, and heterosexual parents. *Sex Roles*. 2012, 67, Vol. 9, s. 503 – 515. ISSN 0360-0025.

GOLOMBOK, S. Foreword: Research on gay and lesbian parenting: An historical

perspective across 30 Years. In: Richard F. TASKER a Jerry BIGNER, ed. *Gay and Lesbian Parenting: New Directions*. Binghamton, USA: The Haworth Press, 2007, s. 15 – 21. ISBN 978-0789031075.

GOLOMBOK, S. a RUST, J. The measurement of gender role behaviour in pre-school children: A research note. *J. Child Psychol. Psychiatry*. 1993. 34, Vol. 5, 805 – 811. ISSN 1469-7610.

GOLOMBOK, S. a TASKER, F.L. Children in Lesbian and Gay Families: Theories and Evidence. *Annu. Rev. Sex. Res.* 1994, 5, 73–100. ISSN 1053-2528.

GOLOMBOK, S. a TASKER, F. Do parents influence the sexual orientation of their children? Findings from a longitudinal study of lesbian families. *Dev. Psychol.* 1996, Vol.1, 3–11. ISSN 0012-1649.

GOLOMBOK, S., MELLISH, L., JENNINGS, S., CASEY, P., TASKER, F. a LAMB, M. Adoptive gay father families: Parent-child relationships and children's psychological adjustment. *Child Dev.* 2014, 85, Vol. 2, 456-468. ISSN 1467-8624.

HARTL, P a HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004, s. 622. ISBN 80-7178-303-X.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 2., akt. vyd.* Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

HEREK, G.M. Sexual prejudice and gender: Do heterosexuals' attitudes toward lesbians and gay men differ? *J. Soci. Issues*. 2000, 56, Vol. 2, 251-266. ISSN 1540-4560.

KOLUCHOVÁ, J. A MATĚJČEK, Z. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-637-3.

KOTIŠOVÁ, M. a VAMPOLOVÁ, V. České lesby: daleko k hnutí, daleko k feminizmu. In: Hana HAŠKOVÁ, Alena KŘÍŽKOVÁ a Marcela LINKOVÁ, ed.

Mnohohlasem: vyjednávání ženských prostorů po roce 1989. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006, s. 267-275. ISBN 80-7330-087-7.

KOUT, J., RUMPEL, A. a STRACHOŇ, M. *Mediální obraz leseb a gayů: středoevropská konference při festivalu Mezipatra 2006.* Brno: Stud, 2006. ISBN 80-239-8120-X.

LAMB, M. E. *The role of the father in child development.* 5. vyd. Hoboken, NJ: John Wiley, 2010. ISBN: 978-0-470-40549-9.

MALLON, G.P. 2003. *Gay Men Choosing Parenthood.* New York: Columbia University Press, 2003. ISBN 0-231-11797-3.

MORGAN, P. *Children as Trophies: Examining the Evidence on Same Sex Parenting.* New Castle upon Tyne: Christian Institute, 2002. ISBN 1-901086-18-6.

MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny.* Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. ISBN 80-7284-539-6.

NEDBÁLKOVÁ, K. Alternativní rodinné modely aneb Rodiny lesbických matek a gay otců. In: Kateřina LIŠKOVÁ a Jana Tesařová, ed. *Ženská práva jsou lidská práva.* Sborník přednášek. Brno: Nesehnutí, 2002. s. 96-103. ISBN 80-903228-0-8.

NEDBÁLKOVÁ, K. Lesbické rodiny: mezi stereotypem a autenticitou. *Biograf.* 2005, 38, 38, s. 31-44. ISSN 1211-5770.

NEDBÁLKOVÁ, K. a POLÁŠKOVÁ, E. Gay a lesbické rodiny. In: Daniel HELLER, Jana PROCHÁZKOVÁ a Irena SOBOTKOVÁ, ed. *Psychologické dny 2004: Svět žen a svět mužů, polarita a vzájemné obohacování.* Sborník příspěvků z konference. Olomouc: Universita Palackého v Olomouci, 2005. s. 120-131. ISBN 80-244-1059-1.

PATTERSON, C.J. Lesbian and gay families. *Curr. Dir. Psychol. Sci.* 1994, Vol. 3, 62 – 64. ISSN 1467- 8721.

PATTERSON, C.J. (2000). Family Relationships of Lesbians and Gay Men. *J. Marriage Family*, Vol. 62, 1052-1069. ISSN 0022-2445.

SOKOLOVÁ, V. „A co děti?...“: gay a lesbické rodičovství. In: Lenka RYTÍŘOVÁ, ed. *ABC feminizmu*. Brno: Nesehnutí, 2004, s. 81 – 96. ISBN 80-903228-3-2.

SOKOLOVÁ, V. Koncepční pohled na „sexuální menšiny“ aneb vše je jen otázka správné orientace. In: Hana HAŠKOVÁ, Alena KŘÍŽÍKOVÁ a Marcela LINKOVÁ, ed. *Mnohohlasem: vyjednávání ženských prostorů po roce 1989*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006, 253-266. ISBN 80-7330-087-7.

SOKOLOVÁ, V. Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství. *Sociologický časopis*. 2009, 45, 1, s. 115-145. ISSN 0038-0288.

STEFANOWICZ, D. *The Impact of Homosexual Parenting*. Enumclaw: Annotation Press, 2007. ISBN 978-1-59977-011-6.

STRAH, D. a. MARGOLIS, S. *A Celebration of Fatherhood*. New York: Penguin Group, 2004. ISBN 978-158542333-0.

SULLIVAN, M. *The family of woman: lesbian mothers, their children, and the undoing of tender*. Berkeley: University of California Press, 2004. ISBN 05-2023-963-6.

TASKER, F. a. GOLOMBOK, S. *Growing Up an a Lesbian Family*. New York: The Guilford Press, 1997. ISBN 978-157230412-3.

- TASKER, F. Children in lesbian-led families: A review. *Clin. Child Psychol. Psychiatry*. 1999, Vol. 4, 153 – 166. ISSN 1461-7021.
- TASKER, F. Lesbian and gay parenting. In: Adrian Coyle, Celia Kitzinger, ed. *Lesbian and Gay Psychology: New Perspectives*. Oxford: Blackwell Publishers, 2002, s. 98-116. ISBN 978-140510222-3.
- TASKER, F. a PATTERSON, C. J. Research on gay and lesbian parenting: Retrospect and prospect. *Journal of Gay, Lesbian, Bisexual and Transgender Family Issues*. 2007, Vol. 3, 9 – 34. ISSN 1550-428X.
- TORNELLO, S. L., FARR, R. H. a PATTERSON, C. J. Predictors of parenting stress among gay adoptive fathers in the United States. *J. Fam. Psychol.* 2011, Vol. 25, 591-600. ISSN 1939-1293.
- TUČEK, M. Vybrané charakteristiky současné české rodiny a jejich vývoj v posledním desetiletí. In: Hana MAŘÍKOVÁ, ed. *Proměny současné české rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000, s. 29-46. ISBN 80-85850-93-1.
- WAINRIGHT, J.L., RUSSELL, S. T. a PATTERSON, C.J. Psychosocial adjustment, school outcomes, and romantic relationships of adolescents with same-sex parents. *Child Dev.* 2004, Vol. 75, 886 – 1898. ISSN: 1467-8624.
- WEEKS, J., HEAPHY, B. a DONOVAN, C. *Same sex intimacies: families of choice and other life experiments*. New York: Routledge, 2001, s. 256. ISBN: 04-1525-477-9.
- WEISS, P. a ZVĚŘINA, J. *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-558-X.
- WESTON, K. (1991). *Families We Choose: Lesbians, Gays, Kinship*. New York: Columbia University Press, 2001. ISBN 97-8023-111093-8.

Diplomová práce

POLÁŠKOVÁ, E. *Plánovaná lesbická rodina: rozhodovací proces jako klíčový aspekt přechodu k rodičovství*. Brno, 2009. Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií. Katedra psychologie. Vedoucí: prof. PhDr. Petr Macek, Csc.

Elektronické zdroje

Centrum pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR. Tisková zpráva Ov140711b. *Postoje veřejnosti k právům homosexuálů* [online]. Zveřejněno 11. července. 2014 [vid. 2014-12-20]. Dostupné z:
http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7261/f3/ov140711b.pdf

Centrum pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR. Tisková zpráva Ov80606. *Češi o některých právech homosexuálních párů* [online]. Zveřejněno 6. června. 2008 [vid. 2014-12-20]. Dostupné z:
http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3520/f3/100796s_ov80606.pdf.

Centrum pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR. Tisková zpráva Ov90707. *Postoje české veřejnosti k právům homosexuálních párů* [online]. Zveřejněno 7. července. 2014 [vid. 2014-12-20]. Dostupné z:
http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3657/f3/100933s_ov90707.pdf.

Centrum pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR. Tisková zpráva Ov150624. *Postoje veřejnosti k právům homosexuálů* [online]. Zveřejněno 24. června 2014 [vid. 2014-12-21]. Dostupné z:

http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7395/f3/ov150624.pdf.

DĚTSKÉ KRIZOVÉ CENTRUM. Výroční zpráva. *DITEKRIZE.cz* [online]. Praha: Durabo, ©2015 [cit. 2015-05-11]. Dostupné z: http://www.ditekrize.cz/sites/default/files/documents/dkc-vz_2014-tisk.pdf.

HROMADA, J. Čeká nás horký podzim. In: *Youtube* [online]. Zveřejněno 17. 8. 2012 [vid. 2014-12-20]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=FH8TZmPmXr0>.

PROCHÁZKA, I. a WEISS, P. Metodologická kritika tzv. léčení homosexuality. *Bengales.cz*. [online]. Zveřejněno 9. 12. 2004. [vid. 2014-12-19]. Dostupné z: <http://www.bengales.cz/vedecke-studie/metodologicka-kritika-tzv.leceni-homosexuality.html>.

SLOBODA, Zdeněk. Velká část homosexuálů chce mít děti a mnozí jsou na to připraveni. In: *Hyde park* [televizní pořad]. ČT24, 8. 10. 2014.

SOS DĚTSKÉ VESNIČKY. Tisková zpráva. *Sos-vesnicky.cz* [online]. [cit. 2014-09-25]. Dostupné z: <http://www.sos-vesnicky.cz/pro-media/tiskove-zpravy/tak-snadno-se-to-nepozna/>.

STEHLÍKOVÁ, J. Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR. In: *Vláda.cz* [online]. Praha: Vláda ČR, ©2007. [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/ANALYZA_final.pdf.

ŠĚPÁNKOVÁ, M. (2006). *Gay a lesbické rodičovství* [online]. Poradna pro občanství, občanská a lidská práva. [cit. 2009-03-22] Dostupné z: http://www.diskriminace.cz/do-sexualni/gay_lesbicke_rodicovstvi.phtml.

TALANDOVÁ, J. Sociální postavení lesbických žen a alternativní modely v kontextu heterosexuální společnosti. *Scalex.cz* [online]. ©1997 [cit. 2015-05-21]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20071217011126/http://www.scalex.cz/sophia/taland/obs>

ah.htm .

VLÁDA ČR. *Vlada.cz* [online]. ©2007, 18. listopadu 2007 [vid. 2015-02-11],
Dostupné z: [http:// www.diskriminace.info/dt-publikace/analyza_final.pdf](http://www.diskriminace.info/dt-publikace/analyza_final.pdf).

WETZSTEIN, CH. Gay couples' children oppose same-sex marriage, tell of unpleasant upbringings. In: Wix. *Washingtontimes.com* [online]. Washington, DC: Wix, ©2005, 8. ledna 2015 [cit. 2015-02-13], Dostupné z:
<http://www.washingtontimes.com/news/2015/jan/8/gay-couples-children-oppose-same-sex-marriage-tell/?page=all>.

PŘÍLOHY

Příloha č. I

Informovaný souhlas s výzkumným rozhovorem

Souhlasím s poskytnutím rozhovorů Bc. Lucii Havlové, studentce oboru Psychologie na Pražské vysoké škole psychosociálních studií v rámci výzkumu pro její diplomovou práci. Byl jsem informován, že účelem této práce je snaha o zmapování aspektů a specifik fungování homoparentální rodiny.

Souhlasím s tím, že v práci budou vedena některá citlivá data, ale nebude uvedené mé pravé jméno nebo nebudou uvedeny skutečnosti, které by mohly vést k identifikaci mé osoby.

Vím, že mohu rozhovor z jakýchkoliv důvodů přerušit a svůj souhlas s rozhovorem vzít zpět. Byla mi nabídnuta možnost získat přepsaný rozhovor k autorizaci a výsledný text v elektronické podobě ke komentáři. S těmito podmínkami dobrovolně a bez nátlaku souhlasím.

Jméno:

Podpis:

Datum:

Pokud budete mít jakékoli další dotazy ohledně tohoto výzkumu či rozhovoru, kontaktujte prosím Lucii Havlovou na níže uvedené adrese.

Lucie Havlová

Email: lucie_havlova@yahoo.com

Tel.: +420 723 872 011

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Hekrova 805/25

149 00 Praha 4 – Háje

Příloha č. II

Souhlas se zpracováním osobních údajů

Jsem účastníkem výzkumných rozhovorů, které v rámci své diplomové práce zabývající se tématem gay rodičovství provádí Bc. Lucie Havlová, studentka oboru Psychologie na Pražské vysoké škole psychosociálních studií.

Pro tento účel smí být rozhovory zpracovávány jen v anonymizované podobě bez souvislosti s mým jménem a kontaktem na moji osobu. V případě, že úryvky těchto rozhovorů budou součástí publikací nebo veřejných prezentací výsledků výzkumu, smí být uvedeny jen v anonymizované podobě bez mého jména a souvislosti s mojí osobou.

Jsem si vědom toho, že rozhovor bude zaznamenáván na diktafon, přepsán do písemné formy a použit pro analýzu. Přepis rozhovoru bude důvěrný a v diplomové práci Gay otcovství a utváření homoparentální rodiny (předpokládaný název práce), ani v případných dalších výstupech z tohoto výzkumu, nebudou uvedeny údaje, podle kterých by bylo možné mě identifikovat. Ani zvuková ani textová forma rozhovoru nebude žádným způsobem jako celek zveřejněna a veškeré citace, které budou v rámci výstupů výzkumu použity, nebudou obsahovat mé jméno.

Po ukončení výzkumu a dokončení diplomové práce, tento rozhovor smí být archivován podle zákona č. 97/1974 Sb. O archivaci a tím zprostředkována pro účely jiných výzkumů a dalších badatelů, ale pouze v anonymizované podobě, bez spojení s mým jménem a s mojí osobou.

Jméno:

Podpis:

Datum:

Pokud budete mít jakékoli další dotazy ohledně tohoto výzkumu či rozhovoru, kontaktujte prosím Lucii Havlovou na níže uvedené adrese.

Lucie Havlová
Email: lucie_havlova@yahoo.com
Tel.: +420 723 872 011
Pražská vysoká škola psychosociálních studií
Hekrova 805/25
149 00 Praha 4 – Háje

Příloha č. III

Základní socio-demografické údaje

Věk:

Stav:

Zaměstnání:

Heterosexuální vztah (v minulosti-počet):

Sexuální identifikace:

Délka partnerského vztahu:

Délka společného soužití:

Místo bydliště:

Místo původu:

Osvojení prvního dítěte ve věku + věk dítěte:

Osvojení druhého dítěte ve věku + věk dítěte:

Dosažené vzdělání:

Příjmová kategorie:

Původní rodina (úplná/neúplná):

Orientační tematické otázky párových rozhovorů

Partnerství

Jak jste se poznali?

Změnil se váš partnerský vztah potom, co jste si osvojili děti? V čem spatřujete změnu?

Proces rozhodování – chceme dítě? (motivace)

Kam sahají kořeny Vašeho rozhodnutí stát se rodiči/pěstouny?

Vždy jste si představovali, že budete mít dítě? Nebo jste k tomu došli postupně?

Dokážete říci, co pro Vás bylo nejsilnějším impulsem pro to, osvojit si dítě/děti?

Jakými jste prošli fázemi při Vašem přechodu k rodičovství?

Jaké pocity provázeli Vaše rozhodnutí osvojit si dítě?

Připravovali jste se nějak na roli rodičů?

Přemýšleli jste o tom, co můžete dětem dát? Co jim nebudete schopni dát?

Přemýšleli jste o tom, jak Vaše rodičovství ovlivní Vaše děti?

Jaké pro Vás bylo rozhodování osvojit si dítě s hendikepem?

Co Vás vedlo k osvojení dalšího dítěte?

Přechod k rodičovství – ano, chci dítě a budu ho mít

Jaké možnosti rodičovství jste zvažovali?

Jak probíhal proces získávání dětí?

Setkali jste se s obtížemi na cestě k rodičovství?

Jaké institucionální, společenské a osobní zdroje sociální opory při procesu získávání dětí jste využívali?

Kdo/co Vám v procesu získávání dětí do péče pomáhalo?

Byl/je někdo otevřeně proti Vašemu otcovství?

Máme dítě

Co pro vás znamená být rodičem a jak roli každého z vás nazýváte?

Jak vnímáte fakt, že nejste biologickými rodiči?

Co Vám dalo osvojení dětí?

Co Vám vzalo osvojení dětí?

Jaké nastaly změny ve Vašem životě po osvojení dětí? Změnil se nějak Váš vztah s vlastní rodinou? Přáteli? Sousedy?

Přemýšlíte nad tím, jak Vaše děti přijmou jinakost Vaší rodiny?

Přemýšlíte nad tím, jak jinakost Vaší rodiny přijme okolí/sociální okolí dětí?

Výchova/péče/rodinné fungování

Na co kladete při výchově důraz? Co je pro vás nejdůležitější?

Jak si rozdělujete povinnosti v domácnosti?

Jak/podle čeho si rozdělujete úkoly spojené s výchovou a péčí o děti?

Poměřujete se/srovnáváte se s tzv. normálními rodinami? Identifikujete se s heterosexuálními vzory výchovy a péče o děti?

Jak postupujete v případech, kdy se neshodnete? Vzpomenete si na nějakou konkrétní situaci z poslední doby...jak jste to řešili?

Pomáhá Vám někdo při výchově/péči o děti? Víte o někom, kdo Vám výchovu dětí nepřeje?

Máte pocit, že Vaším dětem chybí/bude chybět ženský prvek?

Co si myslíte o negativním pohledu veřejnosti na výchovu dětí stejnopohlavními rodiči?

Máte nějaké rodinné rituály/tradice?

Co byste si přáli pro Vaši rodinu?

Příloha č. V

Transkripční konvence

oznámení, klesavá tendence, konec věty	.
otázka	?
zdůraznění konce výpovědi, výkřik, zvolání	text!
pauza	...
naznačení pokračování výpovědi	,...
zdůraznění slova nebo jeho částí	<u>text</u>
hezitační zvuky	#
smích	(smích)
neverbalizované přitakání(hmm apod.)	&
náhlé přerušení výpovědi	tex/
text mluvený současně	[] hranaté závorky pod sebou
těžce srozumitelný úsek	(??text??)
nejasná identifikace mluvčího	XX
nesrozumitelný úsek	(?)
vlastní komentář autorky	<i>text</i>

Transcribované rozhovory

Společné rozhovory s oběma partnery

L: Mně by zajímalo, nejdříve obecně, abychom se naladili na společnou řeč. Jak se máte se dvěma dětmi?

R: Tak teďka začni ty,...já začnu potom.

V: Jak se máme? Jak se máme po třech letech, skoro po čtyřech s jedním dítětem, po roce a půl s druhým dítětem? Dobře, je to pro mě taková emotivní houpačka. Takže, jednou je dobře, jednou je hůř, říká se tomu radost starost. Tak asi takhle no,...je to velký potěšení a vlastně každým dnem si říkám, že jsme se určitě dobře rozhodli,...že něco tady po nás zůstane. Taky pro chlapa to je důležitý pocit, opravdu to tomu životu dává obrovské rozměr, ještě větší a takovej,...mohutnej no. To já takhle a co ty?

R: Tak já myslím, že je všechno více méně dobrý, v tom slova smyslu, že jsme se rozhodli vychovávat děti, rozhodli jsme se pro postižený děti, takže od toho se to všechno odvíjí #, jak říkal Vilém, jednou jsme nahoře, jednou dole v tom slova smyslu, že s Honzou je to hodně těžký, protože on je sluchově postižený a nemluví, je hodně zanedbaný, je tam těžká psychomotorická retardace,...a my vlastně rok a půl se ho snažíme nějak rozmluvit, a tak dále a jde to strašně pomalu. S Danem to bylo jednodušší, on je zase na druhou stranu, že je zrakově postižený a s tím už nějaký zkušenosti máme, takže to nám až tak nezabíralo takovou tu,...spíš,...neubíralo tý psychický pohody, takhle bych to řekl. U Honzy je to psychická zátěž hodně, protože Honza má takovou ústavní deprivaci, právě v tom, že když ho necháte o samotě, jakože třeba jede na tábor, tak se vám vrátí z toho tábora a von neslyší, nevnímá vůbec nic. A je to právě protože v tom, že v ústavu po nich nic nechtěli, nemluvili na něj, vlastně, takže Honza věděl, že jako má svůj svět a to mu bohatě stačí. Jo takže my ho učíme, že samozřejmě o po něm někdo něco chce, že taky někdo na něj mluví, že musí...jako že má nějaký povinnosti, i když malý, ale má, a tak dále a to samozřejmě pokud je někde mimo, tak on je takovej jako človíček, že jakmile je větší kolektiv a to se nám stává i ve školce když je, tak se zamkne a nevnímá vůbec nic a když to trvá dýl, jako třeba ten tábor, tak pak ho dostáváme z toho.

V: Skoro to někdy je jako kdybychom si ho přivezli.

R: Tak to je právě ta psychická, hodně velká psychická zátěž. Jakože si pak říkáte, jestli to má smysl, jestli ho z toho vytáhnete a tak dále, takže vo tom to hodně je. Dan nám více méně rostl před vočima,...že jo.

V: &

R: ,...sice měl taky hodně problémů, ale tam jste viděla za sebou už nějaký výsledek, ale u Honzy ho zatím nevidíme,...i když nám samozřejmě každé říká, jó, to je úžasný, a tak dále, ale my (??text??), protože Honza pořád,...Honzova slovní zásoba je nějakých deset patnáct slov.

V: & no.

R: (smích) No dobře, deset slov a to se furt opakuje a když třeba cvičíte nějaký ty logopedický cvičení jako pro ty šestnáctiměsíční děti, tak když je necvičíte dejme tomu čtrnáct dní, tak von to všechno zapomene a děláte to vlastně znova,...a to je,...to je prostě více méně, pořád se to opakuje, pořád oopakující se cvičení a vy si tak jako říkáte, jestli to má význam, nebo to nemá význam, jestli to bude lepší, nebo to nebude lepší, takže se více méně těšíme na to, až Honza sesmolí aspoň dvě slova za sebou, tak aby dávaly smysl a toho jsme se za rok a půl zatím nedočkali a co jsou prognózy, tak se asi jen tak nedočkáme, takže uvidíme, nikdo vám to neřekne,...takže v tom je to takový těžký.

V: & občas ztrácíme trpělivost,...trpělivost maj,...to je asi doména ženských, my chlapi jako to asi máme tak, že jako více chceme a ...aby to netrvalo moc dlouho, ty výsledky jako něco za sebou něco stále cejtít, že se nám to povedlo, taková ta ješitnost asi.

R: Taková ta pochvala

V: Jó a to se u Honzy nedaří.

R: (smích)

V: Je to na prášky občas.

R: No ale děláme to více méně, proto jsme byli u babičky, děláme to tak, že si, ale to vlastně po tom roce a půl jsme si takhle domluvili, že si potřebujeme občas vzájemně odpočinout, takže teď jsem byl vlastně u babičky já s dětma, takže Vilém tady byl sám prostě,...chvilku si,...pak si zase prohodíme,...občas si to takhle musíme udělat, protože je to fakt hodně náročný, jó, je to opravdu hodně náročný. s tím, že náročnýho je u Honzy ještě spousta jinejch věcí, protože on toho má,...asi až rozvedeme možná kdyžtak potom. # Co se týče jeho zdravotního stavu # teď jsme třeba na příklad měli bejt na foniatrii. na foniatrický klinice, kde ho měli zkoušet rozmlouvat, na termín jsme čekali tři čtvrtě roku, takže Honza, s Honzou jsme celý Vánoce byli doma, aby náhodou nebyl nemocnej, protože je astmatik, vyšli jsme vlastně ven, na tu foniatrii a druhý den nám volali, že má horečky, kašel, a tak dále, takže proto je doma a pobyt je celej passé, ale naštěstí nám našli náhradní termín, takže,...ale prostě souvisí to s dalšíma věcmi, jakože máme hodně prostě lékařů, hodně prohlídek a tak dále, takže i to je náročný, prostě protože tomu dítěti to náh nemůžete vysvětlit # a vy se snažíte a ono to ta komunikace tam vážne, je na bodu nuly což v mnoha věcech. Některý věci už chápe, ale hodně věcí nechápe, takže spíš nechápe než chápe a u těch doktorů je to pak problém, protože mu to potřebujete vysvětlit, že se náh nic dít nebude, ale on už je znechucenej když vidí, že se zase bude něco dít, že ho tam budou vyšetřovat a tak dále. V tom je taky hodně náročná komunikace s takovymdle člověkem, kterej vlastně slyší sice, ale vůbec vám nerozumí co po něm chcete & takže asi tak, ale jinak se máme dobře (smích), zvládáme to více méně, ale říkam, je to hodně náročný, potřebujeme občas si prostě odpočinout.

T: Tomu rozumím. A Honzovi je kolik?

R: Pět, teďkon mu bylo pět, ale bohužel je jakoby na tom vývojově jako šestnáctiměsíční dítě, takže co se týče tý komunikace, tak jakoby šestnáctiměsíční dítě, to znamená všechno odposlouchává zatím, ale není schopnej reagovat, jako jo prostě, pořád si to naposlouchává a teda problém je, že u těhle dětí, což asi možná víte, tak u těhle dětí je to, že do šesti let je takový se uzavírá pak v mozku to plastický vnímání, takže těžko říct, co všechno doženeme a stihneme ještě, takže nám trošku utíká čas (*se smíchem*), ale s tím prostě nic nenaděláme no, takže i taková ta jako vidina, že my prostě musíme některý věci stihnout a pak už jako je relativně malá šance na to, že se to chytne, takže i to nás trošičku občas (smích).

V: Nó to jó.

R: ...žene jako k šílenství # v tom slova smyslu že ke škodě Honzy, my po něm něco chceme a vono to prostě nejde, tak jako zase vidíme, že musíme ubrat.

R: Jó takže asi takhle no...ale jinak # vopravdu jsme spokojený # převažuje samozřejmě ta spokojenost a to, že vytváříme, byť víme, že nejsme rodina, jako klasickýho rázu, tak ale víme zase že ty děti by v tom dětskym domově by to/ Honza by tam zůstal. V děcáku. S tím že by zůstal v ústavu i po osmnácti, to je evidentní žejo. No a u Dana si nejsme jisti, ten by vlastně # jsme se dozvěděli, že tam by byl problém asi taky, protože když s tím nepracujete s tím dítětem, tak neroste. Takže zase s vidinou toho, že z těch dětí snad # maj našlápnuto tak jako že budou relativně normálním přínosem jakoby pro společnost to si myslim že je

jako dobrý jo,..a pro Honzu ještě nevíme, u Honzy těžko říct, jestli se to povede, nebo nepovede.

L: Máte ho zatím krátce.

R: Jo. Ale jak jsem říkal, utíká nám čas v některých věcech, který je,..to dítě má na to dejme tomu pět šest let a ten mozek to ví prostě a pak se spíš musí vyvíjet úplně v jiných věcech a ten základ prostě už tam musí být a ten zatím,...

V: Třeba nabouráme všechny ty lékařské psychologické předpoklady a on se bude vyvíjet jako dál.

R: No to by bylo hezký, ale moc tomu nevěřím, že bysme zrovna my, jako že nabouráme, nabouráme všechny tyhle poznatky,..no takže, takže je to takhle.

V: Určitě si odpovídal na další připravené otázky.

L: Slyším, že ty pozitiva převažují ty negativa.

R: Jo určitě,..tak pozitiva,..pozitivum je to, že ty děti jsou vyvedeny z dětských domovů,..jo jako to je to hlavní. Jo je úplně jedno co řešíte jako v mnoha každodenních záležitostech, jako myslím své problémy nebo prostě problémy jiného rázu, ale prostě vidíte, že tohle je asi důležitější. No a tím se vám nicméně sestaví asi i jiný žebříček hodnot,..jo, ste úplně něke jinde, neřešíte spoustu ostatních jiných věcí (smích)

V: My to ani náh nerozebíráme, ať už nahlas nebo v sobě, nepojmenováváme to, prostě tím žijeme a jestli to má takovej význam, nebo takovej význam, jestli je to velký plus, nebo jestli je to velká věc, prostě náhka převratná,..to my neřešíme,..prostě tak jako jde ten každodenní život,..na to není ani čas, na náhý takovýhle přemejšlení a otázky a odpovědi.

R: Zase je jako fakt, že já se vždycky snažím, jako když je úplně nejhůř jako jo, tak si dycky snažím představit jakože kdybyste to dítě měla od narození jako v biologické rodině, tak s tím taky musíte nějakým způsobem začít žít, vychovávat a tak dále,..a taky se musíte přizpůsobit jo,..tam není kam co jinak, takže to беру takhle,..jo, je úplně jedno jestli to máte z dětského domova, nebo jestli to máte, jsou to vaše vlastní

L: To je pravda, tady je akorát nevýhoda v tom, že to dítě bylo před tím v tom ústavu.

V: No že má ten zklus no.

R: To je. Přesně tak no, ale to je celý že jo &

V: & od toho jsme tu pak my, suplujeme vlastně ústav, protože jsme pěstouni že jo, ale to je velice vágní.

R: Je no.

V: Jo ale prostě to je jako v základu, v tom prapočátku to tak je, že suplujeme ten ústav, ale to už taky si ani neuvědomujeme a cejtíme se tady jako taková náhka společenská jednotka, který se říká rodina, nebo pěstounská rodina. Jak to o nás řekl ten doktor Šturma? Psycholog.

R: Je tam i přepis, je tam i přepis toho rozhovoru # ten Šturma.

V: Né, v té knížce...no že to společenství funguje jako rodina, což pro katolického psychologa jsme společenství (smích).

L: To zní hezky!

V: Jo jo jo.

R: Jo naopak tohle psycholog jsme přesvědčili # i o tom, že to vlastně jde a že to funguje. On se jako pomalu přiznal, že tak tak prostě je, i v tom rozhovoru to přiznal, že na začátku s tím jako...ne že by s tím nesouhlasil, ale měl s tím hodně problémů, jestli samozřejmě z katolického asi hlediska, nebo prostě z církevního jako jo, jestli jo nebo ne. A že jsme ho víc méně přesvědčili, že co se týče Dana, že určitě to má náhkej význam. Nebere nás samozřejmě jako na úroveň rodiny, ani já se tak úplně jakoby neberu...nebo nechci říct to, že bysme měli # tvořit jakoby rodinu v tom slova smyslu, jak je společností bráná, ale pořád je to lepší než kdyby ty děti zůstali tam a s tím se více méně shodujeme i s tím Šturmou a i s těmadle psychologama.

V: No je to praktik no.

L: A on teda viděl jak fungujete?

R: Tak oni,..my jsme více méně sledovaní, protože zaprvý o nás mají informace, myslím si že čerstvý celkem # za druhý vlastně pokud je to pěstounská péče, tak jste povinná, nebo prostě podle rozhodnutí soudu každých půl roku, u Marina každej rok podávat náhý

informace jo a # pak vlastně navštěvujeme a i vy vlastně s Danem prenatalní centrum celkem pravidelně i když s Danem teďko ani moc ne.

V: & teď moc ne...trochu to ubejvá, no ale zkrátka jsme pod drobnohledem...naštěstí to pozadí neznáme, to bysme se asi báli udělat krok ven (smích) ale asi jsme pod drobnohledem.

R: No ale tak zas tak horký to nebude a pak vlastně máte organizace, který maj na starosti pěstounství, taky OSPOD že jo, dneska jsou to organizace prostě, který dohled nad výkonem pěstounský péče a ty nás vlastně navštěvují každých čtvrt roku.

V: Sou tady furt.

R: No tak protože máme dvě děti, takže nám to připadá, že jsou tady pořád.

V: No to sou z Prahy, z Kladna, z Plzně, a tak dále, protože Honza je z Plzně.

R: Takže takhle, takže ty informace sou pořád, takový ten informační tok tam prostě je, takže myslim si že maj o nás povědomí. No a když se vlastně rozhodovalo asi o druhym dítěti, o Honzovi, tak věřim tomu, že informace o Danovi byly celkem propraný, jestli je všechno v pořádku a tak dále. Takže asi tak.

L: Zeptám se na otázku, která asi prostupuje celým tím našim povídáním...Jak se změnil váš vztah, potom co jste si osvojili jedno dítě a druhý..? Jaký jsou ty změny?

R: Začni, seš starší.

V: # jako ten, co si bude víc stěžovat jako jo nebo co? (smích) Asi určitě se proměnil...my jsme takovou zátěžovou zkoušku měli vlastně ještě před Danem, kdy Richard se rozhodl podnikat v oblasti sociální. Nebo ne, opačně. Založil chráněnou dílnu nevidomých masérů a to byla velká zatěžkávací zkouška toho vztahu, protože stát nám nevycházel vstříc, nebo teda Richardovi. Šlo to velmi těžko, ňák se to jako ty problémy kupily a to bylo pro mě jako pro člověka, kterej jako má rád svůj klid docela obtížný. Jo a ještě v době tý firmy vlastně # jsme získali toho prvorozenýho v uvozovkách, prvorozenýho Dana no tak už člověk byl tak nějak jsem se cejtil, že už mě jen tak nic porazit nemůže a co se týká Dana...jestli se jako výchovy, děti a vstup do mezi nás # nedokážu to nějak popsat, nedokážu říct ňákej konkrétní příklad, ale cejtim se takovej sebevědomější, takovej pevnější, málo mě toho už # nic jako mě už moc nerozhází. Ale zase jako takový ty každodenní plány, když si to nalajnujete a ono to s dětma prostě nejde. Tak mě to pak oobčas rozčílí (smích) a jako mezi náma se nijak vztah neproměnil, nebo...určitě jo, že máme k sobě větší důvěru aniž...vidíte, vy se nás na to ptáte, my nad tím ani ňák nepřemejšlíme, asi to v nás je. V tom se asi spolu...nebo prostě asi by to mělo jinej vývoj a tvar a máme k sobě určitě důvěru, jsme si vzájemnou oporou. No občas člověk spolkně tu hořkou pilulku, ale to je tak jako u každýho vztahu a navíc s dětma.

L: Ono je to také těžká otázka, tak chápu, že se vám špatně odpovídá.

V: No a ty ty ještě řekni, taky se chci něco dozvědět (smích).

R: Tak vztah jako takovej se asi až tak nezměnil, změnilo se samozřejmě ňáký chápání...nebo pochopení vůbec toho, jako že už si nemůžeme vyjet na výlet kdy bysme chtěli. Že # se musíme více méně podřizovat dětem # no a asi to možná člověka tak jako v každý jiný rovině to upevní v tom, že víte, že ste takový ty dva, jakoby sloupy, kameny, který tam prostě stát musej, nebo měli by stát a měli by bejt více méně pevně zakořeněný, aby ty děti ve vás měli ňákou oporu # tak to si myslim, že to tam přibylo jako jo. Že prostě víte, že máte větší zodpovědnost, než jste měla před tím, protože před tím ste žádnou neměla (smích), maximálně sama za sebe # nedá se říct ani že byste měla..nebo že vstupem do manželství máte, nebo ňákýho vztahu, že máte zodpovědnost za toho druhýho, to se taky takhle nedá říct, protože si myslim, že jí nemáte, ale pokud sou děti, a pokud sou v tomhle ještě tímhle způsobem děti, to znamená v pěstounský péči, tak prostě víte, že máte opravdu...pro mě obrovskou zodpovědnost, kterou prostě musíte níst každej den, to je jedna věc a další věc, už tím že víme, že jsme jakoby v tomhle směru asi trochu netypickej pár, protože většinou jsou to bio matky nebo bio otcové, kteří jsou dejme tomu stejnopohlavní, ale my jsme vlastně ty děti získali úplně cizí. Ani jeden znás není biologickéj rodič, tak o to víc vlastně víme a uvědomujeme si, že prostě některý lidi, který nám tu důvěru jakoby dali tak bysme neměli zklamat a i o tom to je samozřejmě. První věc je o dětech, to je na prvnim místě, ale víme, nebo uvědomujeme si, že nějaký, nechci říct

peripetie, ale...takový to odsouhlasení, jestli vůbec nám maj dát děti nebo nemaj asi nějakou dobu trvalo a asi těm lidem to taky nebylo úplně jasný.

V: Ono když si to tak člověk vezme, tak těch řeknu disharmonií v uvozovkách, je vlastně v tomleto našem prostředí víc, protože přece jenom soutíží dvou ženských, nebo dvou chlapů...chlap ženská, jedno dítě vychovávaj, dvě děti vychovávaj, ať jsou zdraví nebo postižený, jak jako jo. Rozumíte co tím chci říct? Takových těch disharmonií, těch překážek jako sme vystaveni jako víc no. Jako asi se vnitřně potýkáme, aniž by nás to jako stravovalo, jakože bysme tady...ne ale uvědomuju si to jako, teď jako to poodkrývám, že i tohleto je to, byť nepojmenovaná součást tohodlec společenství.

L: Je to takovej velkej nárok na vás.

R: Je no. Jako je...fakt si uvědomujeme to, že prostě ty lidi v...mimo diplomku, jo?

----*vynechaná pasáž na přání participanta*----

V: No byly průtahy, dva a půl roku jsme čekali. Pořád že něco ještě schází...někdy šetření v bytě a takový.

R: Přesně tak, no..a že někdy členové jsou nemocní...jenže já sem byl takovej jako neodbytný jo.

V: Takový jako pitomosti.

R: Já sem tam volal furt, takže prostě vod toho víme že vlastně to (*odkaz na vynechanou část rozhovoru*) a více méně ten psycholog, kterej jakoby má na starosti Dana.

V: [Hrdlička].

R: [A Honzu]. Hrdlička, tak ten nám jako ze začátku řek že jako fakt nám věří a že doufá, že to bude v pořádku, takže tím už víte, že prostě..něco je jinýho, je vodsouhlasit o pěstounství biologickému páru.

V: Nebo jednotlivci třeba. Kdybysme nebyli registrovaný pár, tak třeba se to taky něk dál prolákne.

R: Jo ale tady sme fakt jako dva, který najednou úplně novinka takže fakt nevěděli a taky možná, kdyby to byly dvě ženský, který by nebyly biologický, tak je to taky něco jinýho jo, ale u chlapů to je takový specifický, takže bylo to zvláštní, takže i my si to uvědomujeme, to že jako/ Ale tím jako nechci říct, že díky tomu se staráme o děti prostě snažíme se aby všechno bylo v pořádku, to určitě ne, ale jako víme...takovej ten vocásek za váma prostě jako lítá. Je to fakt více méně pod tím drobnohledem ste, co si budem povídat.

V: Třeba to někdy vyprchá, už nikoho nebudeme zajmat.

R: To si nemyslim, protože pokavaď požádá někdo další z chlapů jakoby tak se to obnoví

V: Ještě se to nestalo, co říkala paní Lesná. Paní Lesná vlastně v tom červnu jsem se jí ptal tak co někdy chlapi a ona říkala že neví nic, že se jí nic nedoneslo, takže ne. To je taky/

R: Ale možná ještě důležitěj poznatek jestli se,...jste se ptala jestli se změnil vztah. Vztah se nezměnil, ale změnilo se okolí a uvědomujeme si to poslední dobou.

V: Jo jo jo!

R: Poslední dobou, že si uvědomujeme, jako že jsme sami, že z naší komunity vůbec nikdo, to už vůbec ne, ani náhodou.

V: To pojmnenuju tak, že do toho skočim, že z naší komunity jsme, nebo takhle to cítíme, že se občas k nám někdo přijde kouknout jako do zoologický zahrady. To cejtíte.

R: Já jsme s těma komunitama jako moc nežil, já sem...akční spíš byl Vilém v tomhle odvětví, takže řekni ty.

V: No (smích)...to cejtíte, to vnímáte. V tý komunikaci, v tý atmosféře, v tý situaci, že ta zeď tam je. Ale přijedou, odjedou a nic, nemá to žádný následek prostě jako jo. Třeba že by zavolali a máte se jak, nepotřebujete něco a my máme tohodle doktora a my tohle...jo co k vánocům, nechcete to a to. Přijedou a odjedou. A tak je to...on to je vlastně takovej nejčerstvější nebo nejčerstvěji pojmenované poznatek je, že se vlastně,...že i přes obrovský pozitivní vlny a pochopení ze strany většinový společnosti. Vůbec prostě jsme se nesetkali s nějakou vyloženě negativní byt'/ Vůbec ne.

----*komunikace s dětmi*----

V: A to dopověz ty, jak to teďko je.

R: Společnost s tím nemá problém. Jo my jsme se doteďka nesetkali s nějakou negací, to ne. Všichni vás berou více méně, tolerujou vás, ale to je celý, jenom vás tolerujou, ale s tím, že

my jsme třeba pro kluky chtěli aby jako si s někým mohli hrát a tak dále tak jako to bylo prostě u nás, když jsme byli malí. To vůbec neexistuje. Ze školky tam...*(čeká, než Dan odejde)* ale prostě, tady máme/

V: Nikdo nás nezve domů. Zjednodušte to. Nikdo k nám jako že by si jako přišel na kus drbu třeba s dětma.

R: Každý máme spoustu známých tady, který známe, ale není to tak, že by s námi někde šli nebo že oni by se, protože mají taky děti...že by prostě: „hele přijďte, nebo my přijdeme“, tohle vůbec.

V: Nějaký takový stigma to je.

R: A ve školce tam třeba Dan má tam nějakýho nejlepšího kamaráda vlastně toho Ráďu nevidomýho a to vůbec. Ta máma se s náma ani jako nebaví, nic. Takže i v tomhle se to hodně změnilo. Takže my už jakoby sme takový ty známý, který sme měli, možná i přátele, tak ty už nemáme. No je to spíš rarita. Jo jako berou nás, tolerují, ale to je celý, ale že by se s námi scházeli s dětma to ne.

V: Tak třeba Milan s Janou, ty jsou.

R: Dobře, ale ty sme neznali před tím. Ty sme poznali/

L: Jo tak je to u těch, co jste znali před tím?

R: Přesně, ano, hlavně o těch co jsme znali před tím tak ty se od nás jako odpojili a Roman s Míšou nemají děti, to je něco jinýho, to si povídáme jako dospěláci, ale my jsme mysleli jako někoho kdo by,...jako že by si kluci jako mohli třeba hrát.

R: Tak jak to bejvá, že se prostě navštěvuje dvě tři nebo prostě je více rodin a děti si spolu hrajou. To my/ třeba za rok, za dva tři roky se to nějak změní jako tohleto poznání taky přišlo nedávno, jako nějak dlouho sme to nevmímali nebo to vykrytalizovalo.

V: Prostě určitejma/

R: To já sem vnímal...jen na určitý věci je potřeba čas, ale pro ty děti jako,...no Dan chodí do školky, už dlouho.

L: Do normální školky?

R: Nene, pro zrakově postižený děti v Praze, Honza zase pro sluchově a kamarády tam sice má, ale Dan tam má kamarády, ale už to jako není tak jako že hele mohli bysme jít tam a tam.

L: & takže to nevmímáte jako vliv hendikepu, který děti mají.

R: Naopak, ten jeho kamarád/

V: No nevylučuju to. Asi těžko říct. V tý školce ne.

R: Ale to né, to není takhle, v tý školce ten Ráďa ten je nevidomej, takže tam to není. Chodíme taky na turisták, Ráďa tam chodí taky a že by se třeba nějak # (zeptala jeho máma) protože asi ví, protože Ráďa taky asi o Danovi mluví doma a i jako většinou je to tak, že ty rodiče si aspoň nějak popovídají nebo něco takovýho...ale to vůbec, protože tam to o ná vědí v tý školce, tam je to jasný, protože tam chodí buďto Vilda nebo já, takže prostě normálně jako by měl dva tatínky no a takže i o tom je to prostě a to jsme si uvědomili více méně jakoby nedávno, ale je pravda, že já sem třeba nad tím přemýšlel už dřív, akorát sem si říkal, že časově to nějak asi musí trvat, ale naopak sme zjistili že podle máho je zakopanej pes v tom, že lidi společnost nás toleruje, nemá proti nám nic, ale jako že by zrovna s náma musela sdílet nějaký věci to ne.

V: Nepustí si nás k tělu ale uvidíme, třeba se to časem nějak změní, třeba to má nějaký vývoj. Ty lidi samotný mají nějaký vývoj společnost taky má nějaký vývoj. Dneska to není lehký.

L: A co to s váma dělá, když s vámi nechťejí.

R: No tak jako trochu přiznám se že mě to trochu schází, protože jsem byl zvyklý mít takhle jako pořád nějakou společnost nebo něco takovýho, takže trochu jako mi to schází. Takže asi jako v budoucnu budu vyhledávat nějakou společnost.

V: Už dokonce jsme to zkusili i přes inzerát (smích).

R: No já ne!

V: No né, s těma rodinama s dětma.

R: No teda takhle bych si to nepředstavoval.

V: No né tak jako člověk si říká lidi sou pitomý furt na internetu, elektronický média, tak že třeba zrovna se to nějak...ale ne.

R: Takže tímle bych asi jako ne to ono je taky i v tom jako že vy už teďka vlastně nemůžete, nebo nemáte čas říct někomu jen tak hele pod' na pivo. Jo a tam se můžete seznámit, takže jako tohle už nejde. Vlastně kino, divadlo, každej zvlášť...a to mě nebaví teda (smích) jako sám do divadla to mě fakt ne, i když byl sem teďka ke konci roku, ale sám, to se mi teda nechce a hlavně mam problém s očima, takže já musím jenom tam, kde jakoby trefím sám jako jo, tam kde netrefím pro mě je to hodně problematický, protože to tam nenajdu mezi těma lidma, takže i o tom to je, že už si nemůžete říct hele jako pojď' pudem na pivo jo. To prostě nejde. Nebo teda možná to bude, ale až budou kluci větší, ale v tomhle stádiu ve kterým sme to nejde. Takže ste jako trošku nechci říct v pasti, ale v tohle je hodně značný omezení a někomu by to fakt mohlo scházet, takže říkam, že mě to schází, jako nedělám z toho nic, nevádí mi to až tak jako hodně, ale schází to prostě, oběma.

L: Hlavně byste se tedy rádi přátelili rodinami?

R: To bych chtěl hlavně pro kluky, kamarády se kterejma se pak sociálně vzdělávaj že jo co si budem povídat jako jo ale.

V: Kdo ví jak dneska to vůbec je mezi těma rodinama tak jak to známe my, že sme se stýkali, chodili jsme si hrát jako do rodin. Dneska ty rodiče sami nemaj čas, jsou nevim jak dlouho v práci a na nějaký návštěvy mezi sebou. Kdo ví jak to je no.

R: Taky pravda je, že se nám asi potom tohle možná otevře trošičku...nebo otevře víc až budou mít kluci nějaký další volnočasový aktivity. No tím jak sou trošičku jakoby pozadu v mnoha věcech, Dan je taky takovej pomalejší tak je pravda že ještě vlastně minulej rok nebylo co by ho zajímalo. Takže pro Dana vlastně nevíme takže chodíme na ten turisták jako v tý školce kde jsem jako dobrovolník takže jsem jako s ním a co ho baví. No a pak snad časem že bysme zkusili nějaký sport jako plavání nebo něco takovýho, tak je možný že by třeba taky mohlo. Fakt je ten, že jako je ve školce, pak ten turisták a děti sou v Praze a on je z K., tím neříkam, že jsou tam jenom Pražáci, to ne, ale pak sou různě je to něco jinýho ve školce než pak ve škole. Takže možná i o tom to bude jako jo. No a K. tady samozřejmě nabízí spoustu sportovních využití ale na to sou kluci ještě malý, nebo-li nevíme, co by Dana zajímalo. Takže pak to třeba taky bude jiný.

L: & a kdy ste cejtili ty začátky kdy byste si nějaký dítě rádi pořídili?

R: No tak já už jsem tudle tu touhu měl ještě před tím. Ale něk s me se o tom začali bavit krátce, tak možná po roce vid'?

V: No asi tak po dvou. My to máme rozdělený podle toho kde sme bydleli my se často stěhujeme, nebo snad teď už ne. Bylo to dva devět. Asi po dvou třech letech známosti. Stoprocentně, na čísla jsem já tady.

R: To určitě ne, protože na Dana jsme čekali 2,5 roku.

V: No dyť jo.

R: Jo takhle, po vztahu, já sem myslel po registraci. Od registrace tak rok, takže tam sme se tak něk o tom začali bavit a začali sme něk podnikat kroky abychom,...něký prvotní informace získali. Je fakt že já jsem od toho nic moc nečekal, ale pak to vlastně jakoby začalo. Více méně od nějakých školení a psychotestů to trvalo jakoby rok, než se našlo první vhodný dítě.

L: Takže jste se na tom shodli, že teda jo.

R: Tak Vilém s tím měl problém trochu na začátku.

V: Tak já sem byl zvyklej na to, že sem vyrůstal a žil sem do dospělosti v trošku odlišnejch podmínkách než tady Riša takže jako spíš sem šel k nějakýmu sólovýmu životu...něk sem se na to připravoval. Takže pro mě to bylo docela velký sousto, polykal jsem ho několi dní jako ten velký knedlík, ale nakonec/ A co mě jako přimělo k rozhodnutí? Asi se ve mně ozvalo něco takovýho jako chlapskýho, i když sem se tomu teda sám divil (smích), chlapskýho, že něco by tady po mně mělo zůstat. To v chlapech je bez rozdílu orientace. Pak záleží, jestli si to uvědomujete nebo neuvědomujete podle toho, jakým stylem žijete a když se pak jako člověk něk zklidní a žije odpovědněj každodenní partnerskej život a i tohle to napadne i čtyř procentní.

L: Jo takže u vás hrála roli to, že by po vás mělo něco zůstat jo?

V: Jo asi jo.

L: A například potřeba o někoho pečovat, nebo něco ve spojitosti se smyslem vás nenapadalo?

V: nějaké altruistické pocit abych se přiznal ne, ani teď to nemám, ani teď to nevypichuju- ježiš já se staram o hendikepovaný děti..spíš je to takový asi to mužský, sobecký, aby tady něco zůstalo, za mnou.

L: & A vy to máte podobně?

R: Ne. Já mam, já sem byl asi trochu i orientovanej už tím, že sám sem z dětskýho domova, máma si mě vzala vlastně v šesti letech. Sám sem hendikepovanej, takže ano a rád pomáhá, nebo prostě rád pomáhám druhým, bez rozdílu jako jestli sou to děti nebo dospělí, takže u mě to bylo spíš takový to citový asi trochu jednak. A více méně od té doby co prostě máme děti o který se staráme tak sem jakoby ten zájem, jako starat se o někoho, můžu předávat sem. A je to pro mě příjemnější, i když nepopírám, že se stejně starám o další, to mi asi zůstane. Ale dobře, ta prioritá je tady. Jako vytvářet, pro mě je to vytvoření jakoby rodiny a vůbec toho...toho zájemí rodinnýho k tomu podle mýho patří, takže tady to tak ňák je ve mně něco aniž bych to pojmenovával, ale prostě to tak tak jako je, že si myslím, že by pokud to je možný a je to reálný tak nevidim důvod proč bychom měli žít tak jako sami pro sebe a měli bysme zase předávat některý věci prostě dál. Takže já to spíš beru jako rodinějš trochu jako jinak.

L: & takže pro vás je důležitý vytvořit tu rodinu jo?

R: & asi tak.

L: Dokázal byste si představit, že byste třeba nikdy děti neměl?

V: Jo to jo.

R: Tak Vilém je jezevec takovej.

V: Ale přitom jsem společenštější než ty.

R: Ano to je ale pravda no. To je prostě zajímavý.

V: To jsou ty paradoxy.

R: On je prostě jakoby jezevec v tom, že má rád svůj takovej ten stereotyp a já sem zase.

-----komunikace s dětmi-----

(hovoříme o tom, že má Honza alergii na kočky, proto nesmí do kuchyně, kde jsou dvě)

R: Alergoložka nám řekla kočky ven, ale já sem jí řek víte co, co se týče ňáký tý socializace, toho přístupu, tak ty děti potřebujou aby prostě,...je to v něčem jiný. Je to potřeba. Takže říkala dobře, ale zavřete je. Ono to stejně nepomáhá, ale je to pořád lepší, než kdyby řádily po celým bytě, takže do kuchyně prostě nesmí. Ale Dan je alergik taky, ale nevylezlo mu vyloženě kočky, ty mu nevylezly. No těžko říct.

R: Takže v tom je Vilém jakoby jezevec, že má rád ten svůj klid, ten svůj tak jako já tomu říkam stereotyp a já sem zase spíš jakoby akční jakože furt něco se kolem mě musí hejbat a dít a tak dále a rád něco rozproudim, ale zase je fakt, že si zalezu domu a nemusim mít společnost. To zase jako nejsem až tak společenský.

V: To já rád na pivo a tak ňák.

L: Ale spolu to nějak ladíte dohromady.

V: No jó, spolu se doplňujeme. Jak to řekl Jean Cocteau: „láska to je ..láska je jako,...“ no teď jsem to zapomněl, ale já si možná vzpomenu, to se teď hodí.

L: Když jste se shodli na tom, že si pořídáte dítě, tak jedna věc je plánovat realizaci a druhá je nějaké vnitřní připravování se, chystání se, co jim budu moci dát, co nemůžu dát.

V: U mě to byla velká neznámá. Od začátku, takže já jsem se nepřipravoval. Jestli mě připravovali ty kurzy co musí mít každý žadatel o pěstounství.

R: Ano, určitý počet hodin. Nejsou úplně marný, asi je to důležitý, ale jiným systémem než to je, ale to je jedno.

V: No takže ňáká příprava u mě ne. Asi ne. Ono je to potom taková změna pro člověka jako sem byl já. Jsem já. Že buď to zvládnete, pak už se vezete, nebo se nevezete a vystoupíte. Já se teda vezu a rád. Je to dobrej spoj jo, ale nepřipravoval sem se na to, prostě sem jel.

L: & ono asi může být těžký plánovat něco, co člověk nikdy nezažil.

V: To jo..to i chlap heterák prostě..žejo ženská to ví, nějak to odnosi a ty geny nějak v tom období už cejtí, ale chlap..no tak že jo..ví podle mě prd co ho čeká, takže to taky asi je proto.

R: (mích) & takže v tomhle sem ženská.

V: (smích) no vidíš to.

R: Né jako já,...je pravda, že já si spoustu věcí jako hodně přemejšlim dobře, jako připravuju je a tak dál. Neměl sem náky jako že bych řešil jestli jako co si máme připravit a tak dále. Jako jo hmotný věci to sme měli to sme koupili jako dětský pokojík a takovýdle to jo, to sem kupoval dopředu, ale spíš sem to měl jakoby tak že, jak sem už říkal jako prostě když dotoho jakoby spadnete tak je najednou pak dítě na světě a vy připravíte ty hmotný věci a zbytek prostě musíte nechat na tom. Protože my sme nevěděli jaký dítě, to bylo stěžejní. S čím vlastně bude a tak dále, jestli to bude,...no prostě s jakým postižením dítě dostanete to se nedozvíte, to sme se dozvěděli vlastně při tý schůzi až když už to dítě bylo vybraný.

L: A vy ste si žádali o postižený dítě?

V: Ano.

R: Jo.

R: A říct ne, to nezle. To by znamenalo zavření dveří..ale aby to pak jako nevyznělo že ste ho nechtěli, to vůbec ne, ale jako to znamená, že na tyhle věci jsme se mohli připravit podle mýho jenom hmotně, jako co se týče zázemí..taky ta vlastně ta sociální pracovnice se tam při tom přípravným kurzu, při té přípravný fázi vůbec nejste schválený a oni se stejně jdou k vám podívat, jestli máte vybavení pro to dítě, aniž byste věděla jestli náky dítě bude jo, ale to sou takový/

V: Asi je chtěj zaměstnat nějak.

R: (smích) Jo ale to už jsme jako měli, ale více méně asi nemá smysl až tak spekulovat a přemejšlet protože já sem si vždycky prostě říkal no tak když se to dozvedí ty biologický rodiče, že čekaj potomka, tak jako taky. Tak se připravěj na to co jde se připravit a další věci prostě nevíte jo jako. Tak my jsme věděli že to bude kluk jako jo. Ale nic víc. Jo a jak starý to dítě, [to sme nevěděli].

V:

[A jestli vůbec]

nám ho daj, tak jako/

R: No to už vůbec jsme nevěděli samozřejmě...to jako/

V: A pak bysme třeba v dětskym pokojíku spali my.

R: Jo já bych si tam klidně zalezl a hrál s autíčkama (smích).

V: My sme byli vybavený, všechno krásný a furt sme nevěděli nic. Ty sociální pracovnice šli do vrtule že je to takový jako hezký, jedna nám dokonce říkala-jo vy už jsme připravený, no voni nám říkali, no to eště ne. Tak jsme jako z toho byli zkroutnutý, ona nám rovnou řekla že to že né (smích).

R: (smích) no tam přišla..a všichni byli překvapený jako že už to máme připravený, takže my sme zase na tohle moc nečekali, ale...na tu otázku, jestli jsme se připravovali, připravovali jsme se tak asi jako každá jiná rodina podle mě. Prostě co víc jako můžete spekulovat? Jako nějaký drobnosti jo, ale/

V: Jo jakože až budu číst tuhle pohádku a tuhle pohádku..nebo že pudeme na dětský představení do divadla a takovýdle jako spíš jako sny jako že ta realizace sam sebe do toho...

R: Jo to měl Vilém..on je takovej,...

V: Teatrální (pobaveně).

R: Ale já sem spíš jako ten jakoby realista v mnoho věcech, takže sem spíš přemejšlel co je potřeba koupit, co je potřeba udělat proto, abysme to vlastně vůbec mohli mít. Ale co je možná zajímavý tak je, že sme absolvovali přípravný kurzy, psychologický. Na těch přípravných kurzech co je ten dětskej domov při Thomayerově fakultní nemocnici a Dana jsme tam viděli že jo jako...tam lezl po kolenou a ještě jsme si s Vilémem říkali jé, to by bylo hezký kdybysme takovýho měli.

V: Jo jo jo..a nemohli sme se k němu přiblížit, protože zrovna měl nějaký fyzio...měl nákej program.

R: No takže jsme ho viděli jen jako přes sklo a říkali jsme si jé no to by bylo. No ale pak sme si říkali no ale jako blondáka s modrejma očima nemůžeme v životě dostat (smích).

V: No, že nám takovýho dát nemůžou.

R: (s radostným smíchem) no a dali nám ho!

L: Hm tam mi zaznívá hodně to, že ste vlastně vůbec nevěděli koho dostanete, že ste si nad tím ani nemohli moc přemejšlet.

R: No to nemůžete. Nesmíte vlastně. Vůbec nevíte. Do pěstounský péče jdete s tím, že vy si nevybíráte dítě, ale dítě je vám vybráno, to znamená, vy musíte bejt vhodný pěstouni pro to dítě..správně byste neměla jít do dětskýho domova a vybrat si tam dítě. Tak u nás to nepřicházelo v úvahu, ale věřím tomu, že když je to rodina klasickýho typu takže do toho dětskýho občas jistě jdou a když se jim tam nějak líbí, tak zkusej o něj požádat, to jo..ale správně by to tak nemělo bejt, pěstounská péče není o tom, že vy jdete a vyberete si

L: A vaše rozhodnutí, že ste chtěli hendikepované dítě vycházelo z,...

R: To sme si řekli z toho důvodu, že na těch kurzech, ano to je pozitivum na kurzech..tak na kurzech sme se více méně dozvěděli, že zdravý dítě jako na to nemáme šanci protože sme specifický a tak dál.

V: Trošku zkreslený představy sme měli to přiznávám.

R: Takže sme upustili od toho mít zdravý děťáko, protože zdravý děti, ani pro heterácký páry prostě nejsou. Zdravý děti nejdou do pěstounský péče, nejdou do pěstounský rodiny. Zdravý děti dou do osvojení přímo rovnou. Ale jako sou jiný etnikum, jako sou hendikepovaný, tak ty dou do pěstounský, protože je naopak nikdo nechce. Dana ani Honzu vlastně/ Oba dva byli k osvojení, ale nikdo je nechtěl zřejmě...ani do pěstounský. Takže když jsou do osvojení, nikdo je nechce, tak po nějaký době spadnou do pěstounský, pak se stává ž je taky nikdo nechce a pak jdou do mezinárodní adopce. Honza už šel do mezinárodní adopce s tím, že sme to s nim stihli tak o měsíc že jo a Dana nikdo samozřejmě přes ten hendikep nechtěl, i když teď se zdá jako zdavej, ale bylo to s nim jako hodně vážný, tak proto šel do pěstounský. Takže více méně když jdete do pěstounský péče, nebo chcete bejt pěstounem tak o zdravý dítě nemá smysl ani žádat protože to neexistuju takový zdravý děti.

V: A to je taky,...teď to vezmu na tý společenský rovině, že todleto je iluze, jestli to je iluze nebo nevím co za tím je...gay aktivistů, který maj velkou snahu prosadit ten jakejsi zákon o adoptování dětí, tak že modrooký blondáci a kudrnatý princezničky tam prostě nejsou jo..a přitom vlastně nikdo nás za ty tři roky čtyři roky nenásledoval, že by si vzal do svý péče. Já myslim že/ Nevim jestli vůbec ty aktivisti, gay aktivisti jsou připravený jestli maj vůbec povědomí jako co to/ Jestli je nežene pouze nějakej ten jejich potenciál...něco si jako prosadit a bejt za hvězdu jo.

-----komunikace s dětmi-----

L: Když jste měli Dana, tak ste si řekli, že ještě by to chtělo kamaráda? Pokud ano, tak se zdá, že se to osvědčilo, že si spolu hrajou.

R: Jo osvědčilo se to, protože jsme viděli, že ústavní deprivace je ústavní deprivace. Hodně těch dětí z těch ústavů jsou solitéři, protože v tom děčáku co si neutrhnete tak nemáte. Takže i Dan byl v mnoha věcech měl syndrom jedináčka. Takže sme si říkali jako že by to chtělo ještě aby se naučil že není svět jenom kolem něj, on jenom jako přišel a sluníčko pro všechny Dan, my sme říkali tak to ne prostě, takže sme si řekli, že by bylo lepší a že by bylo lepší dokonce, aby určitě ještě někoho dalšího. A teď když to zpětně vezmu jak sme se právě bavili o tom, že jakoby okolí je k nám tolerantní, ale jakože vlastně nemaj žádný kamarády kromě školky teda, tak si myslim, teďka zpětně jak to říkam,...

V: No aspoň to.

R: Je dobře, že ten Honza tady je, protože si takhle můžou spolu hrát a tak dále a Dan vlastně se i učí, i Honza, nebo oba dva tak jako je to v běžných rodinách, tak se vlastně učej, že není všechno moje a že se vlastně musim taky koukat na druhý. Což si myslim, že je důležitý.

L: Takže to byla ta primární motivace pro druhý dítě?

R: Jo jo,...aby Dan nebyl sám.

L: Takže to rozhodování pro to druhý dítě už nebylo pro vás tak zásadní, jako pro to první?

R: My sme potřebovali jenom odkejvnutí od Vildy.

V: To taky no, to taky.

R: A Vilda to odkejvnul no takže už to pak jako sem jenom zvednul telefon a vlastně.

V: No ale to bylo zase jako,...doufám, že vaše generace na těchto těch úřadech a na těchto těch místech bude teda lepší...nám říkali, že prostě v ústavech děti nejsou. A my sme si museli to dítě, Honzu, najít sami, prostě nám tvrdili rok, že nejsou děti v ústavech. Pro nás.

R: Takhle, ona tam ta žádost byla rok a po roce sme si řekli hele zavoláme tam, tak sem tam ozval se tý ženský která nás měla na starosti z toho magistrátu a ona mi oznámila, no oni nejsou vhodný děti, tak sem si říkal, no jestli v ústavech nejsou děti, máme přeplněný děčáky, nejsou děti, dobře. Tak sme dokonce ubrali z těch požadavků, který sme tam měli, jako že sme chtěli to a to To sme ubrali a ona nám skutečně za tejdén zavolala, že tam to dítě je. Oni nám opravdu/

V: Dávali nám takovýho chlapečka velmi přerostlýho už asi v první třídě.

R: Nevešel se ale do těch požadavků, který sme měli. My sme měli díky Danovi někoho blíž k němu a tohle byl snad osmiletý kluk v té době už.

V: No přes sedm let.

R: Osmiletý kluk jako,...prostě takovej už hodně voráčeklejš jako. No a eště hlavně udělali velkou chybu z Klokánku, kde mu namluvily tety, že přijdou dva strejdové a že si ho rovnou odvedou.

V: No a on na nás a vy si mě dneska odvedete?

R: No a toho sme se zalekli a říkal sem hele to fakt ne, zaprvý sme mu teda vysvětlili, že ani náhodou, že prostě na návštěvu a tak, že prostě tam nejsme kvůli tomu absme si ho odvedli, že se ale musíme poznat a seznámit se no a když jsme odcházeli odsad' tak sme rovnou řekli že prostě ne, už z toho důvodu, že myslim že další návštěva pro to dítě by byla dost drastická, že by asi čekal že si ho už vezmeme, takže to byla jako chyba více méně Klokánku, ale pomohlo nám to v tom, že sme si ho nevzali, protože bysme s nim tady asi byli hodně/ To by bylo pro nás přes čáru, to bysme asi nezvládli.

V: Kdo ví, jestli by tu s námi byl.

L: Jakože zlobil jo?

R: No byl takovej hodně voraženejš.

V: Takovej na muj vkus moc zkoušenejš už.

L: & on ten ústav je naučí asi takovéhoho chování.

R: Ale možná zase mimo nahrávku

----*vynechána pasáž na přání respondenta*----

V: No a to vlastně, já udělám maličkej můstek zase k tý politice...a k tomu společenskému rozměru. Že Jirka Hromada, ten gay aktivista, dělal rozhovor pro nějaký časopis, tak tam napsal, že první homosexuální gay pár si vzal dítě do pěstounské péče a vzal si romského chlapečka. Jak se tam cpe ta politika, aby to bylo korektní, aby to vypadalo, říkam ty si ale vůl. No ale už je to na světě a už je to prostě.

R: My sme naopak v reportáži děti viděli a ani náhodou. Chápu. Chápu, že to tak jako je, ale zase my nemůžeme bejt úplně svatý.

----*vynechána pasáž na přání respondenta*----

Takže nám to pomohlo více méně, takže to sme odmítli, říkali sme no tak když nás vyřaděj tak nás vyřaděj z evidence pěstounů, tak se z toho nezblázníme a Dan bude sám že jo. ale nic méně žádná takovádle odpověď nebyla, ještě. Jo to bylo ještě vlastně sme tam byli na tom magistrátu a oni nám vlastně ta paní Hessová nám honem volala po půl hodině, že to není tak strašný, že on je dobrejš. Takže to už nám trochu secvaklo aha tady oni se ho chtěj zbavit, tak nás využili jako. Takže prostě ne, odmítli sme. no a jelikož po týdle zkušenosti u paní Hessový už nemáme šanci, že nám nikoho jinýho určitě hledat nebude, tak sme...že byly prázdniny vlastně...tak sme oslovili ostatní kraje, podívali sme se na pěstouni pěstounům na stránky, tam bylo spoustu dětí který hledaj rodiče.

V: Říkáme tomu eshop s nabídkou (smích).

R: Podle obrázků sme si říkali hele to je eshop normálně kde si můžeme vybrat dítě ne (smích).

V: Ten má tři čtyři roky, ten má tři roky (smích).

R: Tak sme na to koukali a říkali sme si no to je hrozný, si kupujeme dítě v nabídce. A tak sem oslovil jakoby nějaký co nám o tom něco říkali a oni nám řekli no podle toho to nemůžete dělat, většina sou to romáci a nebo sourozenci, který chtěj umístit dohromady,

což chápu, ale v našem případě to je nereálný, nebo to jako si fakt nedokážu představit. Takže,...hlavně chudák Dan si myslím já, protože když přijdou dvě malé děti, tak je to ještě horší, to nevím, jak by bylo.tak sme oslovili ty kraje, ozvaly se dva, Středočeskej a Olomouckej s tím, že první se ozval Olomouckej, že sem se tam dovolal, tak sme se domluvili oni tam měli toho Honzika.

V: Ten byl z Plzně.

R: Ne ne ten byl prostě Olomouckej kraj s tím, že Honza byl umístěn z Olomouce v dětskym domově přes Plzeň do Berouna, aby to nebylo tak jednoduchý, ale Honza spadl pod Olomoucký kraj, kterej schraňoval děti, které potom pujdou do tý mezinárodní adopce jak sem říkal. Jsou v nějaký aplikaci v tom systému v určitým kraji. Ty nám dali kontakt na Plzeň, tam sme jeli, seznámili sme se s komisí desetičlenou, ty nám ukázali fotku Honzy, řekli nám k tomu nějaký informace, i když úplně mimo. Takže z toho důvodu Honza (?)

V: A taky ani v jednom případě z pochopitelných důvodů vám neřeknou kompletní anamnézu, vyčerpávající informace o zdravotním stavu, to zapomeňte, kolik doktorů, kolik zdravotních problémů.

R: No, ani o jednom. Na druhou stranu kdybysme viděli jakej přesnej hendikep tady je, u Honzy to bysme ho asi nechtěli. To říkáme, prostě to tak jako je, ale tohle vám nikdo neřekne. Oni nám řekli, že je jako sluchově postiženej a já sem se ptal u tý komise no dobře, ale jak sluchově postiženej, jako slyší, neslyší. Jo on slyší, normálně mluví, dokonce nám říkali, že umí některý slova, ty měli vypsany, ale on neuměl vůbec nic, neslyšel ani na Honzu jo, volali sme Honzu, vubec, jako kdybyste tam nebyla, takže takovýdle zprávy a my sme jako věděli,protože on má toho strašně moc, jako astmatik má branchetoriální syndrom což jsou píšťaly v uších, krku, má zakrslý ledviny, pak je ekzematik a takový další a další. Vůbec to nám neřikali nic takovýho. Takže asi z pochopitelnejch důvodů, ale kdybysme tohle všechno věděli, tak bysme do toho nešli. Jenomže ty veškerý jako zdravotní dokumentace než vy dáte dohromady, tak i u Dana i u Honzy to trvalo tři čtvrtě roku. Tady neexistuje kontrola pro ústavní péči.

V: [Nás buzerujou furt].

R: [My máme je tady furt] a to že zanedbáte dítě v ústavní péči to je v pořádku, dyť oba byli zanedbaný. Jo hmotný věci to jim daj, protože maj na to sponzory, co si budem povídat, ale spoustu věcí nevyřešíte tím, že tomu klukovi koupíte to co chce jako nebo tomu dítěti, prostě to fakt se tím řešit nedá a u Honzy tady je jasný prostě zanedbání, bůh ví jestli se z toho dostane a pokdu se z toho dostane tak v jakym, jaká je reálna šance jako toho že se upíchne v normálním životě žejo. Těžko říct, to nevíme a nikdo vám to neřekne takže, máme více méně už rozjednanou žalobu...no...se zanedbání ústavní výchovy, kterou chceme sepsat a dát dohromady protože u Honzy je to prostě jasný pochybení. Takže jestli o tom nevěděli tak to je fakt neomlouvá. určitě mohli zjistit sluch, ten stoprocentně zjistit mohli, zjistili, dali mu naslouchadlo nějaký a to nasloulchadlo v těch zprávách je asi od dvou let že ho měl a šlo spíš jenom o to, že pořídili to nejlacinější který existovalo, otázka je, přispívala na to pojišťovna, takže asi dali to naslouchadlo v cenový hladině tý pojišťovny aby nemuseli platit něco navíc, to je otázka, jestli je to špatně nebo dobře, určitě je to špatně, ale jestli z tohodle hlediska z ústavní péče je možný z tohodle něco dělat jinýho to nevím. Ale pravda je že i když sme tam u něj byli na návštěvách, tak kolikrát to naslouchadlo ani neměl, mu ho prostě nedali, takže až sme si stěžovali tak mu ho teprve potom začli dávat, takže my sme za nim chodili a on ohmatával každou lampu na ulici, jakmile projelo auto tak sme museli zastavit a počkat až projede protože koukal jak to jede a takovýdle věci. Takže to už vám o něčem vypovídá. A Dan to samý, my sme ho měli chvíličku, obě dvě děti se bály sprchy, vůbec neuvěřitelná záležitost, do sprchy? Ani náhodou. Řev.

V: Jít ven jako mezi...jít ven jako mimo vymezený omezený prostor? Vůbec. Uplně zaseklej.

R: & Dan ten měl hysterický záchvaty, sme ušli padesát metrů od domu a on hysterickéj záchvat že ne, že prostě dál nepůjde a tak dále. Ne kdo nezažije tak neví, koupání no. Tak na začátku vůbec, i teďka maj záchvaty když jim mežete hlavu, a kupujeme šampon který nepálej, ale tohleto v nich zůstane asi. Podle mýho jim dali šampon a neřešili jestli pálí

nebo nepálí. A podle mýho chodili hromadně do sprchy. Takže i Dan i Honza nám trvalo asi tři měsíce než si zvykli na to, že sprcha je normální, že se nic neděje, hračky už jo, teď se jdou rádi koupat, teď jo, v pohodě, ale na začátku ne. Záchod? Oba dva měli pleny, to oni neřešili. Honza měl pleny. Ty chodili v plínách vlastně Honza byl furt, teď už chodí na záchod, večer se mu občas stane příhoda, ale to spíš je nám, že ho nevhodíme, on jak má ty zakrslý ledviny tak musí pít do určitýho času a pak už ne...do večera jo. No ale to sou prostě takovýdle ..no je to hoho hodně co povídat to když tak pak ještě rozvedeme..toho je, to byste měla diplomku (smích) to sou věci, který by vás vůbec nenapadly. Ani mě a to sem z děčáku by mě vůbec tohle nenapadlo. Možná to u nás bylo taky, ale to si nepamatuju. prostě hysterický záchvaty ze všeho neznámýho. a to je další věc, ústavní děti neumí ani smrkat jako jo, Dana sme to dodnes pořádně nenaučili, v pěti letech prostě dítě nenaučíte smrkat, děti se musí naučit smrkat prostě ve dvou letech, kdy prostě to zjistí. S oběma klukama to máte. Když se podíváte třeba příště na Honzu, tak má takhle vypracovanej hrudník, říkam blbosti ne vypracovanej, kosti mu tady lezou a když se nají tak břicho má jako etiopský dítě, protože nemá svaly vyvinutý. Dan už je po rehabilitaci, ten už má tělo hezký, ale Honzu to teprve čeká, takže chodíme na cvičení a tak dále, to fakt jako když nezažijete tak nevíte vůbec. Honza by v ústavu stoprocentně zůstal navždy.

V: No oni dělaj tu reformu, ale ňák to nepomáhá, aby bylo míň ústavních dětí. Těch pěstounů moc není a občas sou to obskurní případy kdy holt nepudou dělat a budou s dětma doma.

L: A o rodičích kluků máte zprávy?

R: U Dana je to jednoduchý, tam se setkáváme dokonce takže každých půl roku teď příští neděli zrovna deme za jeho biologickou rodinou s tím že matka je tak jako...jak kdy...ale oni maj eště jeho bráchu, kterej je o dva roky starší tak toho má v pěstounský péči babička s dědou protože matka je drogově závislá tak proto nemá ani jedno nebo druhý dítě, ale nic méně je s nima v kontaktu takže občas jí tam vidáváme občas ne občas jo a Dan ví i o tom, že má maminku, má bráchu, ale maminka je, říkáme mu, maminka je nemocná, tak se o něj teďka nemůže starat takže to ví, abysme pak nemuseli vysvětlovat až to bude začínat chápat tak aby už věděl, tak aby to měl nastartovaný. No a u Honzy ta matka se ho více méně zřekla protože byla nezletilá takže za ní to podepsala babička jakoby souhlas s osvojením a když jsme ji viděli u soudu když sme vlastně bylo rozhodnutý o tý pěstounský péči tak tvrdila, že o něj strašně stojí, že o něj má hroznej zájem, ale od tý doby nám nezavolala, ani před tím ani potom a telefon na nás má. Pravdou je, že ňák těsne kolem toho soudu se jí narodily dvojčata, tak má asi úplně jiný starosti jako jo, ale o Honzu neprojevuje vůbec žádněj zájem. naopak mi sme svolný s tím, že proč by se s biologickou rodinou nemohli setkávat, ať se setkávaj, ať se pak Dan prostě rozhodne a proč by s bráchou se nemohli vídat jo. a naopak s těma s tou babičkou Danovou a s tím dědou máme celkem dobrej vztah jako takovej kamarádskej, že si vyměňujeme zkušenosti některý co víme, co nás bude čekat (smích) protože oni sou s Filipem oba v ňákejch věcech stejný, maj to po mamince takže jo, oni občas přijedou k nám a my občas přijedem k nim, teďka zrovna pojedem my k nim..

V: Pojedeme tam no...jo jako celkově je to pozitivní.

R: Nejsme z těch jako že bysme něco měli hrotit, nebo chtěli hrotit, ne ani náhodou a naopak si myslim, že i pro ty děti je to lepší, když už od mala je to tak jako součást prostě ňákýho dění než mu to pak vysvětlovat sáhodlouze a pracně a že to bylo tak...prostě od mala je to daleko přirozenější cesta.

V: A kolik vy máte párů jako my?

L: Žádný, mám jen vás, jde o případovou studii.

R: Jasně, to by jinak nešlo, to by byli jinak stejně bio u těch bio rodičů je to jiný. My vlastně neočekáváme nic, nemůžeme, protože nevíme. To dítě taky vás nezná, tak se vlastně oťukáváte navzájem, proto sou ty návštěvy. Honza k nám vůbec ze začátku nechtěl, ale ten se bál každýho, von i teďka když deme do krámu tak se schová za mě, protože se občas stydí, přitom tam chodíme dost pravidelně, ale občas má období kdy prostě/ A to bylo když sme přišli, začal brečet, já taky (smích) néé, takže je to o tom vzájemnym, vy nevíte jako jestli si s tím dítětem padnete..u toho kluka sme věděli, že to prostě ne...tam byla nesympatie, zní to asi blbě.

V: On ten první dojem je prostě důležitější..pak jako se to třeba nějak zkouší, ale marná sláva.
R: A když už s tím do toho dete, že si myslíte, že k němu jako úplně nepřilnete, tak si myslím, že malá pravděpodobnost, že se něco pak změní.
V: Ono by to pak bylo trápení pro všechny.
R: No přesně tak, no tak my bysme to přežili, ale co to dítě.
V: Jestli bych to přežil já to nevím (smích).
R: No né tak jako u toho dítěte, my bysme to nějak tak zvládli, ale u toho dítěte s vidinou toho, že ho nemůžete vrátit, no tak jako můžete, ale to tomu dítěti naprosto ublížíte.
V: No to je drastický.
L: Takže jste předem zvažili možné dopady.
R: Jo tak já sem v mnoha věcech takovej racionální...prostě v tom slova smyslu, že se dokážu dovtípit co by tak jako mohlo následovat, ale Vilém on řek že ne, já sem tam ještě hledal jestli jo nebo ne.
V: Mě to tam nebavilo, mně to bylo protivný tam bejt protože sem furt.
R: No protože ano, Vilda občas je takovej, že je mu úplně jedno, že ten druhý může vnímat taky tak jako že ho to nebaví.
V: No ale pak sem otevřenej rozhovoru a analýzám, to jo.
R: No jasně, ale to oni nechtěj.
V: Jo ale na mně je znát když jako ne..tak se stáhnou a možná je to v určitejch situacích a okamžicích dobře, že takovej sem, protože kdybych byl podobnej jako ty, takový jak by to dopadlo (smích).
L: Zní to, že se doplňujete.
R: Jo to určitě, on mě občas zastaví, když sem rozjetej, což je potřeba.
V: Už vim jak to řekl ten Jean Cocteau-láska je podobnost dvou lidí v rozdílnosti a to je náš případ
L: Hovoříme o osobních tématech, jak vám v tom je?
V: &..no my sme ukecaný no..my taky více méně se o tom nemáme s kým jako popovídat nebo ventilovat myšlenky a vše co se na to nabaluje, takže když můžem, tak (smích).
R: Takže sme vás zahrnují..ale to zase jako tak nebudem přehánět (smích).
L: Dnes bych to ráda zaměřila na to, že už děti máte a na vaše fungování v rodině..takže jak si rozdělujete role, kdo dělá co, jestli ste se nějak dohadovali, jo protože v těch takzvaně tradičních rodinách se má za to, že třeba žena vaří a muž vydělává peníze, tak jestli vůbec vás tohle nějak ovlivňuje.
V: No v dnešní době už se ten model stejně nabourává napříč společnostmi, jestli je to taková rodina, nebo taková, ale co se týká konkrétně nás, tak taky se nedá říct, že někdo by byl víc máma, někdo víc táta. To vyplývá spíš z každodenností, že někdo inklinuje víc k tomu, někdo k tomu.
V: Někdo inklinuje k tomu víc, někomu nevadí tahleta domácí práce, děti vypravujeme oba dva jako rovnoměrně. Vaří...můžu říct třeba že vařím já víc a Ríša peče, protože mě nebaví stát dlouho u plotny, já teda spíš uvařím ..jak sem byl vlastně ty dva roky doma, tak co furt pořád vymejšlet. Tak sem u toho vaření zůstal. Ale teď je to zase trochu jinak protože já chodím do práce a Ríša je doma, takže slyšíte sama, že to je..že se to nedá rozdělit, jde to prostě napříč tou dospělou částí domácnosti. Všechno zastaneme.
R: No jo, asi tak nějak. Jo víc sem teďka doma já, takže takový ty domácí práce jsou spíš na mě, ale není to rozdělený, že někdo by vařil a někdo uklízel, to prostě nemáme takhle rozdělený, pravda je, že v tom vaření když se jedná o něco víc kulinářskýho tak jako mě to baví..nevařím každý den, ale udělám něco třeba náročnějšího, já nevím, svičkovou nebo něco takovýho a s pečením no tak to je jasný, Vilda na pečení není vůbec, takže někdy pečou, ale zase pravda je, že už teďka Dan pomáhá, protože rád dělá to těsto se mnou, ochutnává. Takže není to rozdělený, co se týče domácí práce a vaření.
R: Jestli se teda ptáte na toleto nebo.
L: Cokoliv vás napadá.
R: Myslim si že ani u heterosexuálů to není rozlišený jako hele ty budeš dělat tole a ty budeš dělat tole, to tak prostě podle mýho nefunguje. Ani sme se jako nedomlouvali, to tak jako vzešlo z té situace. Takže není to asi takhle daný a myslim si že u mnoha rodin to

tak je a spoustu věcí vzejde ze situace, takže my zase v tomhle nejsme takový že bysme se připravovali jako ty to a já tohle, to ne.

V: A jestli se ptáte na takovou tu psychologickou rovinu.

R: No já si taky myslím.

V: Tak abychom to doplnili, tak víc je tady Ríša, já sem tady víc ženská, nervnější, impulsivnější, ale zase citovější. Vlášu bych charakterizoval jako věcného pragmatika a rozumáře, ale ono se to doplňuje

R: No jo, jako takovej ten mužskej prvek asi, ale zase aby to nevyznělo ňák.

V: Jsou tam ňáký nuance.

R: Tak jako mezi náma více mužskej jako sem tady já, ty seš takovej ten ženskej, taky pravda je, že když jako Dan chce něco, tak jde většinou za Vildou.

V: si řekne že za maminkou (smích).

R: Protože ví, že je měkkej a u mě ví, že se to jako nechytá, že když prostě ne, tak ne

V: Ale zase sou situace jednotlivý, nahodilý, kdy zase tohleto rozdělení se popře, ale v tom celku to tak funguje..občas sou výjimky, kdy překvapím já, kdy překvapí Ríša.

R: A pravda zase je, že kluci mě spíš na blbnutí a nebo když ví, že se něco děje, že je ňákej problém..ale to blbnutí Vilda na to není, tak spíš blbnou se mnou, tak pak Vilda z toho šílí (smích).

V: No to jo (smích).

L: A když se v něčem neshodnete, někdo má mít poslední slovo, nebo rozhodnout, tak se spíš dohodnete, nebo někdo z vás rozhodne bude to takhle.

R: To se spíš asi dohodneme.

V: No občas se nafouknu, tak sem zticha.

R: No to Vilda zase většinou, když se fakt se nedá dohodnout, ale to sou zdánlivě, no pro mě sou to blbosti. No tak přestane mluvit. Takže hádky jako u nás nejsou, jako takový jakože vopravdu že bysme šli na dřev to ne, ale jeden nebo druhý většinou přestane, neřeší to dál a je to vyřešený, no ale jako před dětma sme žádnou hádku neměli a doufám, že ani nebude teda.

V: Neměli no.

R: Protože to si myslím že sem nepatří do té rodinný pohody. Pravda je, že já sem si toho užil hodně protože my sme s mámou měli hodně velký neshody aniž byl konfliktní, to se nedá říct, ani v pubertě ne, ale máma byla urputná, Vilém ji zná.

V: Trochu.

R: Takže v mnoha věcech byla urputná, takže sme se nechci říct hádali, ale takovej ten jako křik a hysterický...protě takový to napětí tam bylo a to bych určitě tady nechtěl, takže sem vlastně rád, že sme to takhle měli doma, protože se toho teď můžu vyvarovat...ale Vilém je pohodář, takže s tím jako problém si myslím že takovýhodle rázu ani nenastane i když pravda je, že když se hádám tak sou to takový blbosti, pro mě sou to kraviny a pak ho to tím o to víc štve.

V: Já si dam pak panáka a je.

R: (smích) no ale kluci nás neviděli se hádat.

L: Říkáte, že děti hned vycítily, kdo je jaký?

R: No jo, tak děti to vycítí ihned, kdo je jaký, jestli se s nim dá ňák dohodnout nebo ne.

V: Možná že ve výsledku kdyby nás pozorovali psychologové, jezdili k nám na kukandu třeba pravidelně, tak třeba za pět za deset let by zjistili, že ten tolik diskutovanej ženskej a mužskej prvek prostě funguje v každým z nás, v každým z nás je cosi, nejen v Richardovi a ve mně, ale v každým z nás tak celkově.

R: To jo, to je vlastně zářej příklad toho, že vlastně sem spoustu věcí vnímal dopředu, takže sem takovej bojácnější, takže mám obavy sám ze sebe, že budu v dospělosti, že se budu bát, aby se jim něco nestalo a tak dále, budu to asi rozebírat víc asi než Vilém, takže v tomhle zase sem možná víc ženská.

V: Plašan no, já zase tím jak se třeba proměňjou ty prognózy u Honzy, je to fakt jako houpavý, že teďkon je zase ňáký nový prognózy nebo jakoby to co nás může u Honzy čekat, tak já sem v klidu, prostě sme šli do pěstounství dvou postiženejch, takže jako,...no

Richard ten by furt vymejšlel jak tomu třeba předejít, zmírnit to a takhle jo, to já zase no ne, no tak co no?

R: (smích) Jasně no. To já zase furt o tom přemejšlim snažim se tu situaci ňák jako řešit zdárně, řešit to tak, abychom,..aby jako Honza měl ňák časem..aby jako měl možnost bejt v pohodě. Ale my s tímle těžko něco můžeme dělat.

-----komunikace s dětmi-----

L: Jak vnímáte tzv. ženský prvek, zda by vám mohl chybět, když ste dva muži, nebo jestli to není téma

R: Tak téma to může bejt, ale myslim si že Vilém to teďka do toho SME napsal velice dobře, co sem si já vůbec neuvědomi přitom z děcáku sem, když bude brát tydle dvě eventuality jako že by byli buďto teda oba dva v děckym domově nebo teda v rodině i když původně ne zrovna takový jakou máme zažitou, tak děcký domovy budou mít samý tety, samý ženský prvek. takže v tomhle jak sme tu teď popisovali ty situace tak si myslim že to není o tom jestli ten jeden z nás má prsa nebo je nemá.

V: Jsou to zástupný argumenty.

R: Přesně tak, ale na druhou stranu zrovna u toho žeskýho prvku bych řek že zrovna moc chybět nemusí, protože ve školství je ženskejch prvků až až, takže si myslim, že pokud by to dítě chtělo jako vyloženě..a u Dana tyhle nuance trošku pozorujeme, že,..ted' už teda ne jo, ale když byl malej, nebo menší, před tím rokem eště možná jo, tak když viděl ženskou, tak k ní šel a chtěl prostě pochovat a tak dále jo a k chlapovi to neudělal že jo, takže v tomhle si myslim že hravě zastane roli školství, ať je to mateřská školka nebo škola. jestli jde o tohle. A jednak si myslim, že to fakt není důležitý prostě v tomhle případě. Je důležitý aby/ A to sou přesně ty děti naše.

-----komunikace s dětmi-----

R: Takže si myslim že, jak sme právě říkali no, že i oni dva si našli kdo je ten jemnější a kdo je ten hrubší, to tak je a je to jedno jestli tady nosíme sukně nebo ne, takže tohle bych já osobně řek že to vůbec nehraje žádnou roli.

V: Asi to ukáže čas to asi nechám trošku pootevřený vrátka a pak teda co to je teda jako v čem spočívá ten mužskej prvek, co je příznačný pro ženskej prvek, do jaký míry jako tyhlety síly a vlivy působěj, jestli to dostačuje to co jim nabízíme my, jo rozumíte mi, no uvidíme no, ale já myslim že to ňák zásadní pro jejich vývoj nebude chybět.

R: To je taky a pak ještě možná další věc, máme dvě babičky, takže tam prostě může působit babička a pak v dnešní době si myslim že tahle otázka není tak důležitá už jenom z toho důvodu, že spoustu lidí má neúplný rodiny, takže sou děti u jednoho rodiče, nebo u druhýho, nebo střídavá péče, to je eště horší, takže těžko říct jako, ale myslim si že ta otázka už dneska není tak důležitá, na prvnim místě.

L: Takže nehledáte nikoho, kdo by to mohl zastoupit? Říkáte, že máte ty babičky.

R: No prostě to je jako přirozený, byste asi zjistila podle mýho kdyby tomu dítěti chybělo vyloženě ňákej prvek buď teda ženskej, v našem případě ženskej, tak byste to asi zjistila právě tím, že by dejme tomu v Danovi furt setrvalo takovýto jako žče by viděl ženskou někde s kterou se bavíme tak by hned chtěl já nevím do náruče, pochovat, nebo byste zjistila že k ní má jinej vztah než k ostatním a tak dále a to už dneska není, to bylo dřív a myslim si že dřív to bylo možná právě způsobený tím, že bylo taková ta pozůstalost z ústavní péče, kde byly samý tety, takže on k nikomu jinýmu se nedostal.

V: Ještě instalatér tam byl (smích).

R: Ten neměl čas (smích) Takže si myslim že z tohodle důvodu to byla jakoby síla zvyku než něco jinýho

V: Já rozumim tomu, jako tý argumentaci rozumim v tý rovině jakýhosi témat, ale na dnešní dobu už je to neaplikovatelný, protože vidíme všude kolem sebe jak se to rozpadá ty mezilidský vztahy. Nejenom partnerský, mezi lidma celkově, v tomhleto je to vyprázdněný.

R: Tak lidi sou různý,..ale myslim si, že ve srovnání s ústavní péčí, kde by byl zase jen ženský prvek...tak je tohle takový spíš jen plácání do vody.

L: Tomu rozumim, v porovnání s ústavní péčí, zbytečné hledat negativa na vašem přístupu, jde spíše o to, když by si lidé pořizovali své vlastní děti.

R: Jasně, což může bejt spíš když je lesbický pár, tam je to reálný, tam to myslim si že spoustu tědle párů má svý biologický děti a takže tam je pak otázka na místě kde maj mužskej princip, protože ani ve školství vlastně ten mužskej prvek nenajdou, tak tam může být možná trošku náká...může tam trochu možná chybě, ale asi by to zas tak nerozlišoval.

---komunikace s dětmi---

V: Já sem měl třeba kamarádku, zemřela a ta říkala, dneska už by ji bylo přes sedmdesát, takže byla o dvě generace dál než já, skoro o dvě, ta říkala, já sem ti taková nedomazlená, se mnou se doma nemazlili a měla tam ten ženskej i mužskej princip a já když sem ji chtěl obejmout tak néé, ježiši néé. *Předvádí, jak se odtahuje*).

R: Ono to asi dneska úplně stoprocentní nebude..nebo bude málokde, ale tím jak je ta blbá, blbě posunutá doba, že opravdu ta rodina většinou má problém sehnat finance tak aby bylo všechno v pořádku a to je na úkor času, takže to asi bude věčný téma vždycky, protože když ty rodiny budou bohaté, tak tam vždycky může být ten deficit a to je úplně jedno jestli sou tam oba dva prvky nebo ne...ale tyhle vlivy nezasahujou vyloženě do toho každodenního žití.

L: Vy ste zmiňoval tu střídavou péči, jak ji vnímáte?

R: Jo já si to nedovedu teda představit, tomu dítěti. Pokud každý z těch rodičů bydlí někde jinde a to dítě musí mít školu a prostě všechno pokud je u těch rodičů, tak si myslim, že to v tý hlavě udělá strašnej hokej, to je jedna věc a další věc je že to dítě potřebuje zakořenit taky někde jako pokud vyrvete a dáte zase někam jinam a ono nestačí v uvozovkách zapustit ty kořeny tak si myslim že vám to dělá asi nákej patologickej jev a to v tom slova smyslu že u hodně těch jedinců potom v dospělosti může nastat to, že potom budou už nespokojený vždycky na jednom místě si to budou nahrazovat jinak. Toho bych se bál. To je to samý jako když si to vezmete u nás, v pěstounský péči. My sme se dvakrát stěhovali a už s tím úřednice měli problém a už se nebudete stěhovat? No víte co my sme se stěhovali z toho důvodu, že máme postižený děti a bylo by nereálný dojíždění každej den do Prahy, takže sme museli volit nákou alternativu s tím že ale v Praze nechce bejt jako jo s dětma, s Honzou, ten má astma, tak Kladno taky není úplně ideální, ale myslim si že je lepší než Praha, ale tak doufám no..ale dál to stejně nejde, jo u babičky bysme asi mohli bejt, tam by to bylo nejideálnější co se týče jakoby vzduchu a tak, ale to je prostě nerealizovatelný, takže tam už úředníci zbystřili, že jsme se museli stěhovat, což si myslim že u klasicejch dětí, který by někde měli získat ten svůj domov, to svoje prostředí, aby věděli že jsou u sebe v bezpečí, v zázemí domova, když jim uděláte dvě rodiny tak se obávám, že jim neuděláte jeden domov, prostě to rozdělíte a ani jeden nebude domov...já sám už bych s tím taky měl problém, jsem sice starší, ale už taky si nedokážu představit každej měsíc někam odjet, byt' jen na tejden a tam bejt, pak se zase vrátit, fakt si to nedokážu představit a u těch dědí, když dozrávaj, jak nejsou ještě dozralí v mnoha věcech, v těch emocích už vůbec ne, tak si to nedokážu představit s tou střídavkou.

L: A s babičkou tedy máte vztah jaký? Přijaly to?

R: Tak babičky to přijaly, jsou v pohodě..já sem mluvil o dvou babičkách...nemyslím tím mojí mámu..to se asi potom víc doptáte...ale myslím tím biologickou babičku Dana a/

V: A moji mámu.

R: A mámu Viléma. A ty sou v pohodě s tím, že s biologickou babičkou se nestýkáme až tak často teď sme zrovna měli návštěvu tendle víkend, ale domluvili jsme se že už třeba nastal i ten čas že by třeba i ten jeho brácha Dana ten biologickej, že by u nás třeba o víkendu tady přespal, že by si kluci hráli a tak dál.což si myslím je dobrý hnedka od mala tohle nastartovat aby až to bude zjišťovat, aby prostě věděl, že má mámu svojí, brácha a tak dále. Takže s tou babičkou taky není problém, jsou to sympatický lidi, ale nevidáme je často...ale v Ondřejovi je jeho máma..ale my tam sme klidně třeba čtyři dny, zrovna vlastně minule, než jste přijela. Takže teďka tam vlastně zase pojedeme, takže jo, to je dobrý no. Ty s tím problém nemaj.

L: A někdo jo?

R: No moje máma.

V: Tvoje máma by si mohla jet udělat výlet na Slovensko k referendu (smích).

R: Ne to je právě zapřísáhlá katolička a ta s tím má hodně velký problém, už když sme se registrovali natož že sme si vzali děti to už jako vůbec..to ňák nepřijala.

L: Takže nejste v kontaktu.

R: Ne vůbec.

V: Infarkt z toho neměla..dělá si to sama.

R: Dělá si to sama. Ale zářný příklad že jo zapřísáhlýho katolíka, praktikujícího, aktivního je ten náš psycholog Šturma..to je prostě člověk, kterej je,...

V: Rozumnej.

R: By mohl tvrdit furt to samý a lidi by to určitě brali, ale dal nám zelenou a při druhym dítěti jako nám dal znova zelenou, takže jako naopak vlastně uznal, že v určitejch případech samozřejmě ty děti...nebo nevidí důvod proč by ty děti k nám jakoby neměli, kor když o ně někdo neprojevuje zájem...a tam to beru více méně jako výhru, protože takovejdl člověk jako nám dá zelenou tak musí vědět proč.

L: & ono taky asi víra nemusí být jedinou příčinou negativního pohledu na homosexualitu a adopci

V: & jde taky hodně o výchovu, prostředí, nastavení...maj klapky na očích.

R: No ono i Papež už je v tomhle otevřenější..teda ne k adopci, jako dětem, ale obecně k homosexuálům.

L: Přímo k výchově by mě zajímalo...jistě má velký vliv hendikep dětí, ale přesto mohli byste nějak charakterizovat vaši výchovu? Co je pro vás důležité? Jakým stylem vychovááte? Jak se k výchově stavíte?

V: Tak to řeknu,...tvrdě...tak bez ohledu na hendikepy se snažíme aby z těch kluků něco bylo to znamená jako v tom základním jim neulevujeme hendikep nehendikep. Budou vstupovat do života tak se jim taky nebudou celej život hřešit na svoje postižení. Nesmí bejt fňukny, musej...nesměj lhát, podvádět, musí bejt rovný, kamarádský..takže hendikep nehendikep. No a my vlastně s Richardem si ze života, asi to promítáme i do výchovy..z našich rodin taky přinesli nějaký věcný břemena, takže i to. Já pocházim z neúplný rodiny. Matka se s otcem rozvedla a i to se nějak promítá aniž bych to ňák pojmenoval jak, prostě to/ A Říša to věcný břemeno má vlastně v podobě dětskýho domova, adopce nebo pěstounský péče.

R: No určitě prostě klasická výchova, sme přísnější trošku v některejch věcech, ale jako určitě nejsme ňáký jakože bysme byli hodně přísný to nejsmej nebo já nevím jak se to dneska nazývá, určitě nejsme ty benevolentní, že americká výchova jakože...prostě když potřebujou na zadek, tak dostanou na zadek. Dan si to i uvědomuje, takže ten už prostě ví, že na zadek dostane.

---komunikace s dětmi---

R: Více méně s tou výchovou nejsme nebo nemáme ten vzor že jako děti nesmí dostat..takže třikrát když se napomene, když to nestačí, tak se jim to dá vědět aby si to zapamatovali..to tak jako prostě máme a co se týče ňákejch úlev. Samozřejmě jak říkal Vilém sám mám zářnej příklad se zrakovým postižením takže vim velice dobře že jako na to se nejede, že pokud chcete normální děti, normální výchovu a nechcete čekat na nějaký důchody, tak prostě na tohle se vopravdu nejede, takže děti sou vychovávaný jako by žádný hendikepy neměli. Sou jim přizpůsobený ňáký věci jako že u Dana dejme tomu si cvičíme ten zrak, protože ten musí cvičit tu optiku a u Honzy to bude cvičíme zase sluch...ale Honza je ve stavu kdy teprve se to všechno rozjíždí, takže Honza si teprve naposlouchává nějaký věci, ale jedeme tak, aby z těch kluků opravdu něco bylo, aby opravdu dokázali se pak,...jakoby bejt samostatný a dokázali se o sebe postarat no a co se týče tý výchovy, tak myslím že Vilém si taky zažil ňákou výchovu, jeho máma asi taky nebyla z těch nejmírnějších, ale zase ne určitě..určitě nebyla nespravedlivá..moje máma tam je to takový různý zase (smích), alen byla hodně přísná, jo..a v mnoha věcech se vděčnej za to, že byla přísná a takový ty záporný prvky který tam sou tak spíš mě oslovujou k tomu abysme viděli, co přesně nemáme dělat, to tak bejvá..jo ale určitě kluky nešetříme jako v tom slova smyslu že musej vědět...skoro všechny děti z těch dětskejch domovů sou jako takový že maj problém s ňákou jak bych to řek prostě že se nedokážou soustředit, že sou takový nesoustředěný...takže to všechno se děti musej jakoby naučit a to je asi uplně priorita, která

tady byla, protože jak ty děti maj to zdravotní postižení, tak u toho doktora prostě musej vydržet, takže to je musíte všechno učit. a pravda je, že někdy to trvá dýl, u Honzy třeba, někdy to trvá menší dobu, ale musí se..a kdyby to bylo na benevolenci, tak by nedokázali sami nic. No asi tak.

R: Zajímavý je to, no zajímavý...příznačný je to, jak sme se minule trochu bavili o jakýsi vydělenosti nás jako všichni akceptujou, my s tím nemáme problém, ale stejně sme tím osamocený, že přece jenom sme trochu jiný, že nás nezvou domů, aby si děti jako hráli, jako tam sme se ještě nedostali, třeba někdy jako jo, ale,...a to právě narážim na fakt, že vlastně na tu výchovu sme taky tak nějak sami. Nejsme moc konfrontovaný s...jak se to dělá v jiných rodinách. Jiný rodiny se třeba stýkaj, matky se scházej, krafou, jo prostě vyměňujou si zkušenosti a určitě je to nějak ovlivňuje ať už chcete a nák si to přiznáte nebo ne a to my...my jako že doktor nám řekne co a nebo kamarád: „jako to je stejný, to je dobrý, s tím si nic nedělej“ Jo a nic víc. Takže vlastně i v tomletom sme trochu jako „znevýhodněný“, ale prostě to tak je no, sme jaký sme.

L: Myslíte, že hetero páry mají víc známých?

V: Napadlo mě to.

R: Napádá nás to, že ty mámy se daj dohromady..chodíme na hřiště, takže to tam vidíme.

L: Takže když ste na hřišti, nikdo se s vámi.

R: Když vidí dva chlapi, tak nic, vůbec.

V: Protože nevědí asi kam si nás zařadit, teď když máme dvě, tak tím spíš. Jeden je jednoho, druhý druhýho. Jestli pak pudou do hospody nebo co si říkaj (smích). Nevim.

R: To tam taky je. Takže na tom hřišti určitě ne a někde jinde. No jako že bysme chodili do cukrárny tak to nechodíme. Tak v tom to bude. Ono těžko říct, jestli v dnešní době to tak funguje, ale za nás to prostě bylo, že prostě se ty ženský když se potkaly, že se znaly, zdravily a povídaly si.

-----komunikace s dětmi-----

R: Ale možná že dneska už to tak nefunguje, možná že my máme nějaký mylný představy.

V: No nějaký třeba blok, že máme..třeba se bojíme udělat nějaký krok nebo jako stres z odmítnutí, že bysme se tak jako někam tlačili, že by nás třeba neodmítli, těžko říct.

R: Zase ale máme na druhou stranu je nutno k tomuhle říct, že my máme možnost u těch pěstounů, pěstounskejch jakoby školení a tak dále se setkávat s těma pěstounama ostatníma, na druhou stranu..takže aby to nevyznělo jako že si stěžujem. To jako zase tudle možnost máme, takže já bych to zas až tak neviděl špatně.

V: No já na ty školení chodim že jo, ale že tam bych zrovna viděl potenciální kamarády to zrovna ne (smích).

R: (smích) To je něco jinýho zase.

L: A jak ste mluvili o bývalých přátelích, že se s nimi už nevidáte.

V: Vidáme je minimálně a když tak na úrovni tak jako svobodnej člověk bez dětí...a téma rodiny se nerozvíjí, protože oni sami nemaj děti.

R: Oni sami nemaj...a já sem zase spíš znal lidi, kteří jako nejsou zadaný jo a nemaj určitě taky rodiny, takže z tohodle důvodu...ono vlastně, no vidíte, ono možná přesně tak, ono v týchle době to asi neni úplně jednoduchý.

V: A druhá věc je, že lidi nemaj čas.

R: Přesně. Ty lidi vlastně...ty děti přicházej ty rodiny daleko pozdějš než předtim, takže nevim, jestli je to i tím. Nevim.

V: Nějak to vykrytalizuje.

R: Já myslim že se to ukáže v tý škole..jo a taky je možná další problém samozřejmě kdybysme byli ve školce a bydleli bysme v Praze u školky, tak jako asi by se tam taky dalo jako že kamarádíte,...ale ten pude k nám nebo ten zase tam k tomu kámošovi. Tak to je taky problém samozřejmě, protože sme z K., tak ta školka, tím že sou tam zrakově postižený, tak taky nejsou všichni z Prahy.

V: Je tam takovej mix, je to namixovaný.

R: No takže Dan třeba jak má toho Ráďu že jo kamaráda tam, jdou spolu do školy, to si užije paní učitelka (*s úsměvem*), tak ten vlastně není z Prahy, ten taky dojíždí odněkad' žije

za Prahou kousek,...takže i tohle je problematický. Takže věřím tomu, že pak se to nějak,...že to vykrytalizuje právě v té škole asi

V: Nemusel by to bejt dav, ale kdyby to byla jedna rodina nebo dvě tak by to bylo v pohodě...ono dneska taky vlastně si můžete vybrat školu, do které budete chtít chodit, když tam maj místo, tak ho tam zavezete. Dřív ty školy byly takzvaně spádový, že jo takže z vedlejší ulice, z náměstí, z okruhu dvou kilometrů, ale dneska vás zavezou z Prahy západ, z Prahy východ, z centra, z Černého mostu do jiný školy, kde maj místo.

R: Zase pravda je taky že dřív to bylo jiný, těsnější ty vztahy.

V: Teď je to takový rozvolněnější.

R: Jo my sme měli třeba sousedy v baráku taky s malým dítětem, takže tam bejvala taková parta, že tam bylo víc rodin s dětmi a sedělo se nějak dohromady.

V: Třeba bysme se s někým takhle setkali třeba na vesnici.

R: Tam stoprocentně. Tam jo. Ale ve městě prostě je to nereálný no a tím že my tady vlastně přes den nejsme, tak je to těžký. Takže si nestěžujeme, je to všechno v pořádku, ale spíš sme tím asi chtěli říct možná na začátku, že z těch našich kamarádů a známejch, tím že sme jakoby homosexuálové tak asi to je právě daný tím, že spoustu z nich samozřejmě nemá žádný zkušenosti, neví.

V: To jo, to může bejt ta opatrnost oboustranná taky.

R: Ale je malá šance na to, že by měli děti,...museli by bejt tak urputný jako já.

L: Jasně, já se doptávám abych nedělala sama nějaký závěry o tom, jak to maj homosexuálové s kamarády.

R: Super, jasně, tady je to spíš o tom, že jak sme homosexuálové, tak si nemůžem sdělovat tydlecty názory mezi svými, protože ta zkušenost tam není.

L: Takže neznáte jiné homosexuály co maj děti?

R: Ne.

V: Jako s dětma? Jo znám.

R: Koho?

V: No Jana z L., nejdřív žila v Praze, pak si koupili dům tam Ty jí neznáš.

R: No a kdys jí viděl?

V: No je to už nějak dlouho.

R: Takže neznáme (smích) to bylo myšlený jako že se scházíme, neznáme. to je taky možná i tím..to bysme museli narazit na nějaký homosexuální pár, kterej jakoby má svoje bio dítě, že jo, (??tak to sou většinou ženský??), u chlapů je to hodně miziví teda, tam fakt jako nevim.

V: Udělaj si ho v zahraničí s někým a přivezou ho sem no.

R: No ale to je přes úřady hodně problematický.

V: Ale funguje to tak.

R: A většinou...fungovat to tak asi může, ale podle mýho většinou ty ženský s dětma maj větší vztah, takže si ho a soud taky donedávna rozhodoval tak, že když bylo dítě, tak ho nechali ženě.

V: Ale to taky není problém, zaplatíš to.

R: Já mluvím o nás, o našem prostředí. takže si myslím, že jedine přes tudle cestu by to šlo, ale neznáme, nebo já teda neznam lesbickéj pár, ale existujou samozřejmě, je jich tady spoustu.

V: To bylo člověče zajímavý když sme měli Dana strašně krátce a bylo první setkání s biologickou rodinou, že tam okolí Kamýku, tak sme šli na dětský hřiště, měli sme Dana měsíc..no bylo to nějak na měsíc, takže po prázdninách, takže tři měsíce..a na tom dětským hřišti byl lesbickéj pár, kterej tam měl dítě, evidentní to bylo..to bylo jak v tom, že jedna z nich byla taková traktoristka, to bylo už od pohledu.

R: (smích) to se slečna bude divit asi.

V: Nó...tak to bylo takový příznačný a my tam coby nováčkové že jo, tápající..teď sem si na to vzpomněl

L: Takže ste se nedali do řeči s traktoristkou?

V: Ne to ne, já byl z toho takovej docela vyjukanej eště několik tejdů.

R: Tak ono je pravda, že s tím dítětem se taky učíte...že nám taky trvalo, když sme přišli na hřiště, než jsme se dali do řeči s těma maminkama.

L: Takže teď už se dáváte do řeči?

R: Jo teď už jo. Mně už je to úplně jedno, teď už máme ňákou zkušenost a děláme co můžem, ale na začátku sme neměli nic o čem bysme si povídali jo...je on se zase pokakal ten náš to je nadělení...to spíš jako podle mýho u těch větších dětí, který navoděj ňákou situaci samy že jo. Ne zrovna vaší vinou. Takže to bylo jako nereálný, nebo ne nereálný, ale kdybysme byli míň stydlivý, tak možná jo.

V: Asi jo, víc drzý.

R: Teď už mi to nedělá problém teď se nebojím dá se do řeči s kýmkoliv.

L: Když se tedy na hřišti dáte do řeči, tak je to normální, nevnímáte žádnou diskriminaci?

R: Jo, to jo, ale oni to neví...když vidíte dva chlapy a maj dvě děti, tak je to míň nápadný než když vidíte dva chlapy a jedno dítě co si budem povídat...tak si řeknou jo jasně, manželky vypakovali z domova, takže tam je to takový jako hodně málo nápadný a že bysme to říkali na potkání to ne, protože si myslim, že to není důležitý, to je jedna věc a další věc je že je to zbytečný. Zpravidla to teda neví. Jo kdybysme ho tam viděli dvakrát, třikrát, čtyřikrát, pětkrát, šestkrát tak možná že by to ňák z toho vyplynulo, ale takhle to neříkáme...na to ani nenarazíte, nemáte šanci ňák pokecat jak se říká. Řešíte děti a sebe vůbec neřešíte, takže to.

L: Zmiňoval ste maminku Rádi, že s vámi nemluví?

R: Ono se to spíš jako zdá.

V: To se zdá, my sme jí tam nevidali tak často a třeba neměla den zrovna když..ale teď naopak zrovna dneska tam přišla a ptala se mě, jestli je ještě volný místo na jarní prázdniny s turistákem že pojedou někam na hory...takže se ptala...no aby tam Dan nebyl sám, aby tam kluci jeli spolu. Takhle to rozvíjela a to budou v tý škole, no ty to tam zbouraj a tak dále..takže jako už je poznat že sme se my možná trošku milili nebo jo

R: Tak né.

V: Jak říkam ono tohle téma se vykrystalizuje...až s vámi budeme mluvit třeba za rok za dva jen tak nebo si zavoláme, jak to pokračuje, tak vám řekneme, no my máme kamarádů, přátel, my deme támhle, my musíme k nim (smích).

R: No já si spíš myslim, že pokud člověk není vyloženě hloupej, tak to ňák dopadne...ale asi s tím problém nemáme.

V: A kluci si dneska dali po puse...tak sem byl takovej trošku na rozpacích, člověka to hned napadne že jo, dává je do různých souvislostí.

R: Oni budou v pohodě, jsou normální, ve škole si uvědomuje.

V: Jako puse sem na tvář, nebo k uchu.

R: Ale oni se vítaj, oni se vítaj dycky obejmutím. Vítaj se.

V: A oni ty nevidomí jsou taktilnější, tak se víc tak jako ochmatávají.

R: Nevidomej člověk si prostě potřebuje toho člověka nahmatat, ohmatat, ošahat si ho, takže to nemůžeme ani ňák brát. A maj že jo nevidomí potřebujou ten kontakt, takže/ Jo ale sou kámoši...a ještě vlastně Nelinku tam maj, ale ta s nima bohužel nejde do školy, Nelinka je Romka, holčička taky nevidomá, tak oni tam tvořej takovou trojku, kamarádi strašný, akorát že Nelinka má myslim že odklad, s nima nejede.

V: Asi je ještě malinká no.

R: Takže s nima bohužel nejde...což je škoda.

L: To ste taky narazili na téma vlivu homosexuálních rodičů na děti..co si o tom myslíte?

V: Blbost.

R: Je to hloupost, jak ste mohla vidět v reportáži, tam se k tomu vyjadřovali ty psychologové tři. Šturma, Hrdlička pak ten...ten Klimeš. Byli tam dva proti jednomu.

V: Ne tři, ještě tam byl Weiss.

R: Jo ten tam byl taky. Takže tři, který se vyjadřovali v kladech a Klimeš ten teda v záporech, ale ten je...no chápu ho v tom, že tady není praxe taková, že by mohl říct hele já znam tolik homosexuálních páru a jejich děti tohle a tohle,...ty mají tohle a tohle společnýho, tak to není...a ty psychologové to více méně potvrdili. Kdyby to mělo ňákej jakoby dopad, že sme dva chlapi, vychováváme dítě, tak si nedovedu představit co by bylo

s dětma s děckejch domovů. Dyť sou tam samý ženský, že jo...nebo jestli ňáká společnost, ňákej méně inteligentní člověk by to dělal před dětma no tak to sem můžem bavit jestli heteráci to dělaj před dětma. Je to prostě ohrožení mravní výchovy, takže je jasný, že v tomdle případě se asi o tohle nejedná. A co se týče výchovy jako takový, jako že vychovávají dva homosexuálové nebo dvě lesbičky, tak si myslim, že to s výchovou fakt nemá nic společnýho. Podle mě je jedno, s kým ten člověk dejme tomu spí..takže v tomdle si myslim, že to nemá žádněj vliv a psychologové bych řek že s tím maj ňáký zkušenosti. na druhou stranu kdyby to ňákej vliv mělo, tak z těch ústavů teda fakt musej vylejzat samý homosexuálové

V: Homosexuálové nebo feminní padavky ňáký.

R: Feminní typy (smích) to si nedokážu představit jo.

---vynechaná pasáž na přání participantů---

R: Tak ono taky se může stát, že je jeden z kluků homosexuál. U těch dětí se to zatím nepozná, ale to by prostě ňákej psycholog rozdrtil, je to dáno genama.

---vynechaná pasáž na přání participantů---

V: Je fakt, že psychologové, kteří se zabývají tematikou homosexuality se mi zdá bazírovali na tom jak sme vyrůstali, s kým, jestli s matkou, otcem.

L: Domníváte se, že nehrají roli vlivy prostředí?

R: Samozřejmě, tak jako může bejt, to je těžko říct, samozřejmě to asi do určitý míry, malinko může ovlivňovat, ale spíš si myslim, že ten základ musí bejt stejně postavenej v genech, ale když sme u toho, kdyby to fakt bylo tou výchovou, tak z dětskejch domovů bych teda nechtěl vidět co by vylejzalo...sou tam fakt jenom ženský, tam chlapa nevidíte.

V: Navíc nejsme biologický, takže kdo měl ňákej genetickej vliv že jo, to v naše případe nepřipadá v úvahu

R: Na druhou stranu je fakt, že my..dobře, sme dva chlapi, ale jak říkam, jak sme říkali na začátku, tady určitě nechybí ňákej ženskej prvek v tom slova smyslu jako že by neznali ženskou, protože ve školství si jich užijou až pak je otázka co se stane s dítětem, který vyrůstá v dětskym domově, je se samejma ženskejma, s chlapama se nesetká.

V: No a pokračuje další školou a tak dále.

---komunikace s dětmi---

R: Takže ne, v tomdle bych se asi fakt nebál. Do určitý míry to možná, možná něco bude mít, ale zase si myslim, že ty psychologové by to dneska už našli. A zářným příkladem sou ústavy, kde je jenom jeden ten princip a kolik dětí tam je...a když to vezmete, dyť je spousta/ Jak to vzniklo, u heterosexuálních rodin to vzniklo. Někd se jednou musel narodit.

V: Já znam převážnou většinu gayů, který byli vychovaní v úplný rodině, máma, táta, teta, strejda, babička, dědeček, tam to bylo namixovaný přesně půl napůl, znám převážnou část gayů, který vyrůstali v normálním, přirozenym-podle těch jejich modelů-a bum no. A nenaděláte s tím nic a znám x heteráků, který jenom s mámama a sou to chlapi.

R: Dyť dnešní generace mamánci, dyť to je převážná většina heterosexuálů, ale sou u maminky, protože ta jim vypere, uklidí, to co dělá celej život.

V: Pak jdete po ulici a ani nepoznáte..je to zženštilý i chováním i vizuelně.

R: Takže to si nemyslim, že by měly vliv výchova.

L: A jak vnímáte na možný trauma, který člověk prožije ve vztahu k opačnému pohlaví?

R: Tak tam pak je to blok. To pak chápu...a vůbec my tu máme ženskej prvek stejně (pobaveně ukazuje na Viléma) To už je pak o tom vyvážení...ale bude legrace, jestli jeden kluk z nich, doufam, že ne. Kdyby byli gay,...to by pak asi veřejnost by byla zainteresovaná.

V: To bysme si asi zažili horký chviky, než by se to ňák usadilo.

R: To myslim, že by se tím dost rozdmíchalo, tohlencto..tim že nás nikdo nenásleduje zatím, doufám, že do tý doby jo, že se pak ta pozornost upře taky na někoho jinýho, tak to bude zajímavý.

R: Ale tak jako stát se to může, tak jako u heterosexuálů přesvědčenejch na sto procent, že jsou heterosexuálové, se může stát, že heterosexuál není.

V: No převážně je to u heterosexuálů.

L: Často to lidé popírají i sami u sebe.

V: To jo a sou zabetonovaný.

R: Což je pak otázka vaše soukromá, jestli se s tím naučíte znít, nebo si budete celej život lhát. Já si to přiznal až strašně dávno. Takhle, věděl sem to o sobě a veřejnosti, okolí sem to přiznal až když sem poznal Fandu, tak v roce 2007 asi...do té doby sem to tajil.

L: A vnímal jste to od kdy?

R: Od nákejch patnácti, čtrnácti, ale pak sem si řek hele dost, po třicítce, nebudu se tady to..holt sem takovej a hotovo no a udělal jsem tu chybu, že sem to řek i mámě, tý sem to neměl říkat, ale to sem samozřejmě nevěděl.

V: Tak ono by to stejně vykrystalizovalo.

R: Ne ne, máma to věděla, máma říkala, já sem to tušila.

V: No mohla to říkat, ale jestli je to pravda.

R: Ne to já jí zase věřim. Máma jako rodič, spoustu věcí vytuší, už tím, s kým se scházíte, já sem si vlastně holku nepřived ani jednou domů, vždycky to byl kámoš...byť jenom kamarád, ale to/ tak si ňákou holku přivedete. a maminka mi říkala že holky ne, že z holkama nemam mít nic společnýho-to měla z kostela že jo. Tak sem ji poslech (smích). Dělam si legraci. Ne tak to jako vytušila aprávě říkala jako tušila sem, ale tohle si neměl vůbec říkat..ale já jelikož sem se rozhodl bejt otevřenej a nelhat si, tak sem chtěl, aby moje neblížší okolí vědělo, takže sem považoval nutnost, dneska už bych to asi nepovažoval za nutnost, ale v té době jo, tím jak je člověk/ Ne v euforii, ale že máte svěží vítr v sobě.

V: No prostě se člověk cejtí líp no.

R: Tak sem to udělal no ale dneska bych to určitě neudělal, protože některý věci se prostě některejm lidem říct nedaj.

V: Já znam x chlapů, gayů starší generace, který z pochopitelnejch důvodů společenských a jinejch to rodičům, maminkám neřekli, tam se to do smrti nedoví, vůbec prostě.

R: No jasně, ale s tímle bych ale já nevím, jestli bych to udělal, protože smířit se s tím, že bych to nezkusil říct..já bych to bral jako že lžu tý svý mámě, což si myslim, že je to daleko horší, než když sem to zkusil..ale v té době sem to chtěl říct, tak sem to řek a je pravda je, že to máma nepoprala a s tím se nedá nic dělat

L: Vy jste to měl jak s comingou outem?

V: Coming outem...tak na vesnici to bylo trošku pomalejší byť jsem pak tebe na rozdíl od tebe nabral rychlé obrátky, sem to roztočil,...ale no tak někdy až kolem dvacítky. Někdy na počátku těch devadesátých let sem si to přiznal, začal sem chodit na Karlák na sexuologii k doktorce Pondělíčkoví, Procházkovi a Weissovi na pst skupinu, tam sem se seznámil a už to jelo..zapojil sem se do různých gay aktivit a tak.

L: A sám jste to vnímal?

V: No to vlastně je to samý, že ten venkov vás nějak formuje, ovlivní, spousta věcí na vesnici je neznámá,...ne tabu, ale prostě neznámá, já sem dětství prožil na konci osmdesátých let takže zcela jiný společenský klima, kdy i ve městech bylo tohleto téma, že ve slušný společnosti tohle není, natož na vesnici. Zároveň jakoby s dospíváním, s plnoletostí a s tím pro mě měním se společenským klimatem to prostě šlo. Máma to vzala docela dobře, mamka je ženská z vesnice, v životě se s tím nesečkala, tak asi jí trvalo dlouho to uvědomění si co vůbec jí stihlo. Ale vzala to dobře, občas měla jako takový nemístný poznámky, ale to nebylo zlý ale spíš z nevědomosti a zároveň jakoby to hledání přístupu ňákýho novýho ke mně. A dneska je dobrá, teda je nemocná, ale jako dobrý.

R: Mně si stěžovala furt, že nebude mít vnoučky, tak teď už má dva, tak je v pohodě.

V: Jen je nemocná, hodně unavená, takže už je na takový to babičkovský s velkým B na to už není

R: No ale tak splnili jsme jí sen no...ale Dan je její miláček. Ale zase na Honzu taky se ptaj furt

V: Jo jo v rámci jejího postižení, obzorů i zdravotního stavu je to v pohodě. Vlastně ten její druh to je chlap, takovej sedláckej typ, kterej vlastně ani nikdy neměl, nikdy kolem něho děti neběhaly, takže i on to akceptuje když tam nevtavujeme moc dlouho..no ale ten model vesnice, tam kde jsem se narodil, tak nás přijali..teda samozřejmě taky asi sou lidi, který si myslí sví, ale buď se s nima nepotkáte nebo oni přejdou na druhej chodník a nevíte

třeba proč, ale s těma lidma, se kterejma se tam stýkáme docela pravidelně, že deme třeba na pivo, tak sou úplně v pohodě. Takže zjednodušeně si troufam říct, že nabouráváme trochu tabu jak katolictví a homosexualita ne! Není to pravda. Vesnice a takovýhle náký móresy z města, to taky prostě ne. Když člověk jde nákým příkladem, tak to společnost akceptuje. Nejenom toleruje, ale/

R: Ale oni asi viděj že sme normální, že to není nák jako bizarní nebo něco takovýho. Že děti komunikují úplně normálně, že Dan je voráčhlej jako každý jiný dítě.

V: Jo i v těch dětech je to poznat. U Dana zvlášť, že by měl náký růžový triko, nebo choval se nák divně

R: Tady gayskovou vlajku že nemáme.

L: Vráťim se k fungování ve vaší rodině. Zajímalo by mě, zda máte náké rituály, tradiční věci, tradice. Co děti těší, stereotyp a k tomu se vážou další věci.

R: Jo tak kromě toho klasickýho stereotypu, každodenního, tak si třeba čteme před spaním, kluci maj rádi, když se jim před tím spaním věnujeme, takže si s nima sedneme, nebo leheme a povídáme si, tak to maj rádi, tak to sou chvíle jako že to berou že sou to jejich chvíli, kdy má říkaj věci, který by normálně u stolu třeba neřekli...no hrajeme si karty s nima, Dana baví černej petr hlavně, takže to. No a líbí se jim třeba když jsme u babičky, že všichni spíme v jedny místnosti, že sme všichni pohromadě, to se jim líbí. Jinak je to takový. Já třeba preferuju to, abysme se aspoň jednou za den, to znamená večer u stolu při večeři, abysme společně všichni jedli.

V: Nebo společný procházky

R: To jo, ale to máme jenom ty víkendový, ve všední den na to není moc čas pokud teda není teplo a nejdeme na hřiště třeba. Ale u toho stolu to kluci vnímaj, že se sehneme.

V: Jo třeba Honza upozorňuje, že někdo chybí ještě třeba.

R: Jo jo to hned vidí vždycky. Takže spíš takový podle mýho normální, takovýto rodinný zázemí, který s tím souvisí, jakože tvoříte nákej celek, tak je dobrý si občas sednout, popovídat. No ano! Rituál tu máme obrovskéj. Pětiminutovka, kdy se sem dam tyčinky, sušenky, bombony a oni těch pět minut si můžou dát co chtěj.

V: No cpou se.

R: To sme nák zavedly jak Dan šel do tý nemocnice poprvý, tak sme to zavedli, abysme mu to ulehčili a nák mu vysvětlili, že v nemocnici to bude v pohodě, že tam budeme s ním.

V: Teď už ste to dlouho neměli.

R: Už dlouho ne. No tendle rok nebyl čas, asi naposled v říjnu, ale jinak měli kluci svátek, tak toho měli dost, tak to zas nemůžem přehánět, ale jednou za čas to prostě máme...ale teď je to dlouho, pak to budeme zkracovat že jo...ale v tu dobu můžou jako úplně všechno...jinak takový běžný věci, co si myslíme že je dobrý...chceme zachovávat takový ty chvílky, kdy oni můžou...jako v tý chvíli proto dítě to znamená to, že se nemusí,...nechci říct bát, ale že může říct všechno a ví že to je jenom jeho čas...že to není o tom, že si sedneme a povídáme u stolu to prostě nejde, to je takový divný, direktivní, takže tam prostě to jde líp

L: Nehledám v tom žádné zvláštnosti, spíš mě jen zajímá, jak to máte. Znáám to, že to pro děti bývá důležitý

R: To jo, pro ty děti to je důležitý...takže to kluci maj. Měli sme návod i z toho dětskýho domova od Honzy, že co má rád..že má nákem kufříček a tam má náký věci, tak sme to zkusili asi dvakrát, ale vzpomněl si asi že tam něco bylo ale už ho to nák nebralo.

V: No už si to nák nepamatoval.

R: A hlavně tam to asi bylo pro něj jako jedinej nákej fyzickéj kontakt kterej tam podle mýho měl při týdle chvíli, tak bych to asi tak nebral, protože teď když chce, tak se natáhne a chce pusku nebo se objímat a nebo se opře o nás, to ste viděla.

V: Nebo chce povozit po bytě.

R: No a ten spací rituál jak sme říkali to povídání a potom jak ležíme v tý posteli tak Honza k tomu má ještě navíc teďko že se povozí na koniku, že musíte s ním projít byt no, tak pak Dan chce samozřejmě taky.

V: No ale ten už je pěkně těžkej teďko.

L: No máte vysoký stropy tak je to dobrý. Poslední otázka, co byste si přáli do budoucna?

R: Tak ty. Máš to rozmyšlený?

V: Teprve to sestavuju.

R: Jo tak já bych si strašně přál to, aby děti byly co nejméně normální, obyčejní lidi, to znamená aby měli šanci se uchytit normálně ve společnosti i s tím hendikepem. U Dana si myslím, že to nebude problém až tak velikej..ale u Honzy nevíme, takže bych si přál, aby i on měl stejný možnosti a mohl se uchytit a normálně pracovat.

V: To je takový oficiální..více méně sem to tak mezi řečí říkal během toho našeho povídání i minulýho..teda jednak aby děti byly zdravý, aby ty hendikepy měly co nejmenší dopady jak na ně, tak i na jejich začlenění do běžný společnosti a pak i my abysme co nejméně zapadli do společnosti, abychom se dočkali doby kdy nebude, kdy lidi se nebudou dělit na to a na ono, protože v tom případě se s náma děti povevou no...ale toho se asi jen tak nedočkáme, tak aby to bylo v co nejbližší době, abysme ten náš život prožili tak asi jako každej druhej rodič, rodiče, rodiny (smích).

L: Tak vám budu držet palce!

Individuální rozhovory - Richard

L: Jaká byla doba, když jste děti dostali? Jaké byly první hodiny a dny?

R: To bylo asi takový vzájemný okoukávání bych řekl, i to dítě vás pozoruje, okoukává co a jak, co se bude dít a zkoumá to prostředí. A my jsme pozorovali jeho chování, jak se chová v novým prostředí, jestli si na sebe zvykne, i když to už jsme věděli z toho prvního měsíce..tam je to tak, že se setkáte s tím dítětem a potkáváte se, to trvá měsíc, kdy se musíte vyjádřit, jestli si to dítě vezmete, což je dle mého krátká doba. My jsme tam jezdili dvakrát třikrát týdně na návštěvy, tam dokonce nám zakázali vzít si ho na návštěvu domů, to nešlo..což jsem si říkal, že je to dost divný..ale dobře, tak jsme si ho mohli brát jen tam, ale ne přes noc a už vůbec ne přes víkend, což mi přišlo takový hloupý..takže to seznamování probíhalo spíš u nich v tom ústavu. Pak když už jsme ho měli doma natrvalo, tak to bylo to vzájemný oťukávání. My jsme samozřejmě nevěděli, že Dan ještě nosil plíny, ve čtyřech letech, ústav dělá divy,...jistota je jistota, dají mu plíny a je to..takže neuměl ani na záchod, nic a trvalo mu to pak hodně dlouho teda, takže ty poznámky typu, že jsme nechtěli batole, právě kvůli tomu, abysme nemuseli vyměňovat plíny..oni jak jsou ty děti v ústavu, tak je tam ten vývoj hodně opožděnej, tak se to dítě chová jako by mu nebyli čtyři roky, ale tak dva a to je i v těch reakcích, skřekách, i v tom, že se všeho nového bojí a pak pro nás byl obrovskej zážitek usínání, což má občas dodnes, ty spací rituály, různý povídání, máchání rukama, prostě to, co dělaj miminu, to mu zůstává. Takže v tom to bylo zvláštní a taky jsme pozorovali ty vzájemný reakce, když se mu něco nelíbilo, tak jako batole, začne se vztekat, kope kolem sebe, spadne na zem, mlátí sebou..což vymizelo asi za půl roku, ale pro nás to bylo hodně silný, silný zážitky, protože jsme nevěděli co s tím, protože jsme se i báli, protože to bylo divoká hysterie, ale to odeznělo naštěstí. Já jsem takovej přísnější, tak když k tomu docházelo, tak jsem to nenechal jen tak..ale naopak, když ho to chytlo, tak jsme ho dali do pokojíku aby se tam vyřádil a až se vyvzteká, tak může přijít. On záhy zjistil, že se nám to nelíbí, že pak je sám, takže se ty frekvence zkracovaly, původně to byly tak minutu dvě, pak už jen dvacet vteřin, kdy jsme ho dali do toho pokojíku a on přestal, tak zjistil, že nemá smysl se předvádět, nebo spíš že mu to nepomůže, což v tom ústavu možná pomohlo...a tím se to vlastně vytratilo. A to o čem jsme mluvili posledně, že se bál sprchy, s jídlem to bylo těžký, měl stravu, která se hodně opakuje, takže když jsme mu dali něco nového, třeba chleba se salámem, tak to nechtěl, ani náhodou..ted' už jo samozřejmě..tak já jsem si říkal aspoň nebyde (smích). My jsme si s tím moc nedělali, spíš jsme byli překvapený..i jak se bál té sprchy, tak jsme si říkali proč, že je tam asi nahnali do té sprchy a sprchovali je hlava nehlava, jinak nevim. I jak jsme se bavili o tom, když jsme šli kousek od domu, tak on z toho byl pať, což bylo asi tím, že oni tam žili v tom svym teritoriu, měli tam takovou zahradu a odtud nevycházel. Ještě tam byla taková ohrádka na tom obrovskym pozemku, měli tam takovej domeček, kolem kterýho byla ohrádka, tam si hráli a vychovatelky seděly na lavičce a povídaly si. Takže asi z tohodle

důvodu, asi jim řekly, že dál od domu se nesmí nebo co. Spoustu věcí časem vychytáte, ale ze začátku vás to zarazí, protože vás ani nenapadne, že je tohle vůbec reálný, ač jsem sám z dětského domova, tak si to nepamatuju, možná jsem byl stejnej...ale pokud tam člověk s těma dětma je, tak mu to asi ani nedocvakne, že jsou pak takovýhle následky v reálném prostředí, těžko říct. Takže u Dana to bylo takovýdle a u Honzy to bylo ještě horší, protože Honza jak je sluchově postiženej, tak má svůj vlastní svět, je uzavřenej, nenechal na sebe ani šáhnout, pusa nebo mazlení to ani náhodou, to nepřicházelo v úvahu, teď už je to lepší, ale ještě ne normální, jako u jinýho dítěte, ale už to chápe, že když se loučíme, pusa tam je, večer před spaním, už přijde i sám na klín nebo do náruče, ale ta deprivace tam je trochu citová...ta sprcha u Honzy byla taky, tam navíc bylo to, že on neznal auta, vlaky, sloupy, autobusy...prostě vůbec nic, takže my když jsme šli ven na první procházku, tak jsme museli zastavit u každýho auta který jelo, koukat než odjede, nedej bože že zrovna startoval někdo, lampy to samý, každou lampu jsme museli ošahat, koukali jsme jak je vysoká..objevování světa ve čtyřech letech je poměrně tristní. Spaní taky ty rituály tam jsou, ale Honza jak neslyší, neslyšel v tom ústavu, tady je to lepší, ale večer ty sluchátka stejně odendáte, takže takový to houkání, zvuky, jak zkouší jak to vnímá. Takže občas tady máme takový zvláštní sovičky. A ten měl zase vztekání podobný, že jste na něj mluvila a on najednou spadnul na zem, což mě hodně mrzí, protože nevíte, jestli nemá nějaký epileptický záchvaty, tak jsme to pak řešili s neurologem a naštěstí se tam nic nepotvrdilo a i to vymizelo, ale on to neměl tak, že by se vztekal, spíš jen padl na zem. Těchto poznatků, kdy vidíte, že to dítě se chová jinak než „normální“ děti, tak těch tam bylo hodně. Oblíkání, obouvání, to z ústavu vůbec neuměli, boty levá pravá...teď už to umí. Dan byl naštěstí navyklej na ty brejle, tak to ho tam aspoň naučili. Honza už umí nosit naslouchadla, ale dodnes si je neumí nandat a učíme ho, že si o ně musí říct sám od sebe, ne že mu je ráno dáme automaticky. To je přesně to automatický, jako že tam ráno dostanete jídlo v určitou dobu, pak se jde spát, hrát si...a víte, že je to naučený, takže tady ho musíte naučit nový, protože to tady je jiný a když mu to nedáte tu jeho věc, tak to bere tak, že není, takže když mu nedáte sluchátka, tak mu to jakoby nevadí. Je zvyklej, že mu všechno zařídíte vy, takže v tom se u něj učíme stále, snad se to brzy naučíme, že tam potřebujeme rozvinout aby zjistil, že mu ty naslouchátka pomáhaj, já chci slyšet, tak si o ně musím říct.

L: A jaké jste měli pocity, když jste přišli poprvé domů s tím dítětem?

R: Takový to napětí tam je, ale napětí z očekávání, protože nevíte, něco jinýho je, když si donesete mimčo, který nic moc nedělá, nemá žádné zvyky, zlozvyky, nemá nic, tady u těch větších dětí je to o vzájemných očekávání, taky neví, jak budete reagovat..šťastný jsme byli, protože jsme dosáhli toho, co jsme chtěli a pak samozřejmě postupně zjišťujete ty abnormality..když jsme byli hodně napnutý, když jsme nevěděli co je ..nebo když jsme se dostali do extrému, jako s tím vztekáním, to jsme se fakt báli...já jsem si to vždycky odlehčil tím, že v normálně rodině taky musí řešit něco takovýho, asi ne takhle ve čtyřech letech nový dítě, ale musí se to taky řešit, tak já jsem byl v klidu, Vilém z toho byl nervama někde jinde, takže v tu dobu jsem říkal, že mam dvě děti, i Viléma, kterýho jsem musel uchlácholovat, ale ono to odeznělo, ale bylo to hrozný, fakt jsme se báli, nevěděli co, řval, brečel, bylo to zvláštní.

L: Báli čeho?

R: Báli jsme se o něj, že se mu něco stane...u Honzy se bojíme na padesát procent, že to zvládneme, na padesát, že ne..tam je to hodně složitý, zatím jsem neprobourali tu komunikaci s ním, on neumí komunikovat. Každěj nás uchlácholuje, že si to zatím naposlouchá, ve čtyřech letech..dobře, proč ne, ale my ve čtyřech letech už musíme zvládat nějaký věci, aby v sedmi osmi letech mohl jít do školy. Zrovna jsem byl u nich ve školce a ta sociální pracovnice říkala..domluvili jsme se, že to Honza zvládá, ale je to hodně složitý, tak se zaměříme na tu komunikaci, abysme začali aspoň něco dělat..zase mi bylo řečeno, že první třída u těchto sluchově postiženejch rozdělena do dvou let, což mě trochu uklidnilo. U Honzy si to zase Vilém tolik nepřipouští, protože podle mýho nekouká moc dopředu v některých věcech. To já koukam dopředu kdy za dva tři roky nás čeká zápis a taky si uvědomuju některý věci v širších souvislostech, což je v některých věcech hendikep, protože pak to berete moc vážně..u toho Honzy nevim, tam je to fakt tvrdej oříšek, chtěl

bych aby měl reálnou šanci na normální život takzvaně, ale nejsem si tím jistej, je to padesát na padesát.

L: A co to s vámi dělá, vědomí, že je to 50 na 50?

R: Je to jako na houpačce, občas tam vidíte záblesk, že se to zlepší, doktoři vás uchlácholí nějakýma informacema, tak si říkáte, tak oni tomu rozuměj, tak snad...protože já s tím nemam žádný zkušenosti se sluchovým postižením, to je problém, když nevíte, jak se chovaj ostatní, tak je to pro mě problém. Takže nezbyvá nic jinýho než jim věřit a je to o tom, že někdy jste vycucaná jako citron a nevíte, takže obranej mechanismus je nechám to bejt teďka a jednou jste nahoře jednou dole...tyhle výkyvy jsme neměli u Dana, kterej byl pozadu v hodně věcech, ale tam jste viděla za sebou nějaký pokrok, jo byly tam období, kdy se zdálo, že se nic neděje, ale pak najednou výstřel a řekl vám věci, který byste nečekala, který jste se učili třeba před půl rokem tak to zněj vypadne. Jenomže Honza tuhle možnost zatím nemá, takže my vůbec nevíme, žádný výsledky zatím nemáme, nevíme..takže tím že nevidíte žádný výsledky, tak je to pro mě nepříjemný, protože já je potřebuju vidět za sebou, i když možná nějaký budu, ale zatím tu zpětnou vazbu nemam. Vilém ten se k tomu nevyjadřuje, takže netušim, co se mu odehrává v hlavě, ale mně to v tý hlavě vrtá..jestli to má smysl, nebo nemá smysl. Samozřejmě je jasný, že je tady na tom líp než v ústavu, to určitě, ale na druhou stranu když jsme o tom s Vilémem mluvili, tak jsem říkal, že kdybych tohle věděl na začátku, tak bych do toho nešel asi. Protože to je hodně náročný a hlavně to bude hodně náročný, to není o tom, že teďka to prolomíte a pak to bude dobrý, on prostě bude mít problém celej život a pak ještě navíc on má problémy s těma ledminama, takže bude asi nutná nějaká transplantace, takže těch věcí, který nás čekaj...zase, vidim to v širších souvislostech, takže se obávám už dopředu, že si ještě užijeme, ale nicméně to hrozí i u Dana, protože tam je zase syndrom tý drogový závislosti, který je vyléčeněj, ale stačí pak čuchnout a spadne do toho hned, takže uvidíme. Další věc je, že u těchto dětí se může stát, že ten vývoj se najednou zastaví a už dál nepůjde, protože tam u těch předčasně narozených, jak jsou drogově závislý, tak ten mozek pracuje, ale jinak než u ostatních. Ale to vám nikdo neřekne, může se to stát, ale nemusí.

L: To věřim, že je těžké, když se takhle strachujete o budoucnost.

R: Já jsem v tomhle až moc, já vim, ale zase pravda je, že mam rád výsledky, když je nevidim, tak mě to ubíjí. Ale taky si říkám, že to snad nedělám zbytečně u toho Honzy, snad se to tam nějak projeví, zároveň čím dýl bude trvat ta začáteční komunikace, tím míň času bude na to dohonit věci, co je potřeba dohonit do tý první třídy, možná je to jinak, ale já si to nedovedu představit. Takže uvidíme, Honza vám furt nerozumí, zná jen ty věci, který opakujete každý den, ale to co chcete novýho, tak nerozumí...to je o tý komunikaci, tak uvidíme. Ty psychologové, psychiatři jsou opatrní, oni vám neřeknou..možná to sami nevědí, ale neřeknou vám, protože Honza má psychomotorickou retardaci, která jde do určitýho věku ovlivnit, ale ty klasický návyky se odehrávaj do pátýho šestýho věku toho dítěte a pak se to rozšiřuje, nový informace, nový vjemy...uvidíme, necháme se překvapit, nic jinýho nám nezbejvá.

L: Vráťim se k těm emocím, co je pro vás v tom každodenním životě to nejhezčí, co nejméně příjemné?

R: Nejhezčí je to rodinný zázemí, tzn. že víte, že máte děti, že se máte o koho starat, přichází s tím spousta radostí i starostí, prostě ty klasický věci co jsou v každý jiný rodině, kde jsou děti...rodina má děti, chce aby to byla rodina..to může znít divně, ale myslim si, že dva lidi můžou být rodina, pokud jim to stačí, tak nám to nestačilo, tak jsme chtěli udělat zázemí pro někoho dalšího, pro ty děti, o který se můžeme starat, můžeme s nima sdílet sdílet jejich růst, vývoj, poznatky atd. Na ty emoce bude asi víc Vilém, já moc emoční nejsem, ale já to zase beru rozumově, takže Vilém vám k tomu řekne víc. Pro mě to znamená, že tvoříte nějakou rodinu se všim všudy co k ní patří, což je z 80% radost, těch dvacet kdy se něco musí řešit, to je starost.

L: Srovnával jste vaši rodinu s „normálními“...na co by se měl zaměřit výzkum gay rodiny? jaká jsou vaše témata? co je pro vás zásadní?

R: Zásadní v naší rodině je...ale taky, já jsem asi od všeho trochu, já nejsem asi ideální gay, protože já jsem neprošel tím co třeba Vilém...podle mýho úplně nej...u těch gay párů,

nemyslim u lesbických párů, ty to maj hozený jinak, jsou těm dětem blíž, protože jsou tam mateřský pudy, u těch kluků mateřský pudy asi nejsou, takže já občas říkam, že tu maj spartánskou výchovu, takže když se bouchne, spadne na chodníku, tak hnedka neletíme jako že ježiš bebíčko nefoukáme a už by zjišťovala, jestli tam náhodou něco není, není to je dobrý, prostě očistim a jedeme dál, takže v tom to je jiný, ale tím jsem chtěl říct, že u těch gay párů si myslim, že tam je velká bariéra proč gay páry většinou nemaj děti a to v tom, že gay páry jsou většinou založený tím směrem, že se chtěj bavit, vydělávat prachy a cestovat. Což je vražedná kombinace oproti tomu, že byste chtěla mít zázemí a domov. To pak maj ty starší a to už je celkem pozdě, protože jste zvyklá na svoje pohodlí. To bavení myslim v tom, že jezdíte po diskotékách, do gay kaváren, cestování to je doména gayů vždycky, byla a bude vždycky asi..no a pak to svobodný vydělávání peněz, samozřejmě pro cestování potřebujete prachy. My od té doby co máme kluky tak jsme nikde nebyli kromě český republiky, jednak jsme se nikam nedostali a ani časově to nevychází, ty finance by to asi utáhly, ale pokud máte takhle malý děti, tak cestovat tak maximálně na čtyři dny, víc ne..otázka je, jak by to brali..jestli to moře..s Honzou si to nedokážu představit, s Danem už jo, ale až teďka, takže to jsou ty kombinace, který gayové, nebo málo z nich jsou to schopný překonat. Jo a kultura je u gayů na prvním místě, my jsme nebyli nikde, spolu nemůžeme, nemůžeme tady nechat děti a jít si do divadla. Já jsem byl minulej rok v divadle dvakrát a sám, přiznám se, že mě to nebaví, takže tyhle věci pro některý lidi nelze překonat. To je asi důvod proč pěstounská péče, která je tu pro nás od r.2006 i pro nás, tedy pro všechny, tak není od nás využívána. Ta ženská k tomu má úplně jinej vztah a v tomhle to maj lesbický páry jednodušší, protože spousta z nich je vlastně bio matkou.

L: Co si myslíte o obecné domněnce, že gayové děti mít nechtějí?

R: Je to na úkor toho pohodlí, myslim si, že kdyby Vilém byl s někym jinym, čistym...jak říkam, já jsem od všeho trochu..protože já jsem před tím žil se ženskou, takže já jsem takovej namíchanej nákej, nevím..ale kdyby Vilém žil s normálním čistokrevnym gayem, tak by se do toho taky asi nepustil..asi vám k tomu potom řekno on. On taky není z těch lidí, který by chtěl mít dítě, ale pak už do toho tak padnul, protože jsme si to tak říkali, nevím, jestli chtěl vyhovět, ale nebyl proti tomu, možná že je dobře, že ty věci nevidí v širších souvislostech, protože kdyby je viděl, tak by asi do toho nešel si myslim. Ale šel do toho, teď už je pozdě, ale pravda je, že jsem se toho obával, protože na začátku, jak jsem říkal, jsem měl dvě děti, protože jsem musel pracovat s Vilém, aby to pobíral, vysvětlovat mu, že je to normální, že se to dítě vzteká, jako chlácholit ho v mnoha věcech, že je to normální, že každý dítě zlobí a že prostě když tady blbneme, protože na blbosti jsem tady já, tak že u toho vydáváme nějaký skřeky...tak to pak samozřejmě že Vilém jde pryč jo (smích). I třeba to, že přijdete domů a nemůžete si dělat to co chcete vy, třeba číst si knížku, což Vilém k tomu měl sklony, ale to jsem mu řekl, že to ne, že tady má rodinu, tak že se musí věnovat jim...tak to je asi další překážka proč chápu, že spousta lidí řekne ne. Ale zase si říkam, že když se tohohle lidí obávají, tak ježišmrja kdyby se mi narodilo takovýdle dítě, tak s nim taky musim nák fungovat, taky nemůžu couvnout, prostě je tady a hotovo. A to si vždycky říkam já a to mě vždycky uklidní jo, protože když se vám to dítě narodí, sice už metodami víte, že to dítě bude nemocný, takže to čekáte, když je to brzy, tak je otázka, jestli si člověk to dítě nechá nebo ne, já bych si ho asi nechal, ale to jsou ty věci, kdy si tohle řeknu..taky, prostě musíte s tím něco dělat, naučit se s tím žít, takže proto mi to zase takový problém nedělá. Ale jak říkam, jsem na houpačce, takže to zatím tolik neřeším, budu to řešit, až to nastane, až bude třeba Honzovi osum, ale to už může být pozdě...já jsem spíš pro tu prevenci, dohnat toho co nejvíc, než potom to řešit.

L: Vnímáte rozdíly mezi homosexuální a heterosexuální rodinou?

R: Já se právě snažim tam žádný rozdíly nehledat taky, chceme vycházet jako někdo jinej než rodina? tak bych snad tohle téma ani neotvíral a nehnal se do toho mít dítě z ústavu. Právě proto, že chceme mít stejný zázemí, stejný podmínky, nechceme se vyčleňovat, tak právě proto jsme si vzali dítě z ústavu, ne proto, že bysme si chtěli něco dokázat, to v žádnym případě, ale chtěli jsme mu poskytnout rodinné zázemí. Podle mě je to úplně jedno, s kym tén člověk, co má to dítě, spí, jestli s chlapem nebo se ženskou. To se přeci neřeší a před dítětem už vůbec ne. Takže v tomhle já žádný náký rozdíly ani menší ani větší prostě

nevidím. Ano, ten článek na to slovenskou, tam se nás někdo ptal, co se bude dít, až to dítě bude vnímat a ve škole mu řeknou, že to dítě má dva tatínky. Tak já jsem na to odpovídal, že mě moje máma učila to, že pokud se mi někdo směje, za to, že vypadám takhle, že jsem postiženější, nebo že mám něco jiného, tak je hloupej, takže tím mi to vysvětlila a tím mi to vysvětlíme i těm dětem. S tím že už od mala jim vysvětluju, že jsou u nás, že má Dan maminku, ale že se o něj nemůže starat, tak že je u nás, aby nemusel být v dětském domově, takže na tuhle otázku si myslím, že jsou to předsudky dotyčný, dobře, možná se najde někdo, kdo se mu bude smát, ale určitě to nebude celá třída, to je jedna věc a druhá věc je, že jsou děti a určitě tam někdo taky takovej bude, který má jenom maminku, nebo jenom tatínka, tak jako se přeci určitě někdo nesměje dětem v dětském domově, že má kolem sebe samý tety, tak určitě se nebude smát každý dítě s kterým přijde do styku s tím že rekne hele to je divný.

L: Vnímáte tedy důležitou komunikaci s dítětem?

R: Přesně tak, vysvětlit to tomu dítěti, mluvit s ním co se děje ve školce a ve škole a pak máte reálnou šanci, že si to určitě vysvětlíte a pokud to nějak nepujde, tak je pak dobrý si sednout s paní učitelkou, jestli ona má nějaký problém a že by se měla postarat o to, aby tam byl klid v té třídě. To je to samý, jako kdybyste se smála někomu, že žije jenom s maminkou nebo tatínkem, taky to není standard, v dnešní době ani nevím co je standart, že by to byla máma s tátou, tak to už asi není, takže si na to budeme muset stejně zvykat, že to co jsme byli zvyklý před dvaceti třiceti rokama už dneska neplatí. Malej standart mi připadá, když je dítě v dětském domově, to mi přijde horší, než že má dva táty. Proto jsem na nic nečekal a od začátku to Danovi říkáme, že maminku má, je z dětskýho domova, tak je u nás. I když tomu teď ještě nerozmí, tak tuhle informaci bude mít ten mozek v podvědomí...takže nechápu, když to lidi nechávají až do nějakých třinácti let, než to dítěti řeknou,...tak pak bych se s tím nevyrovnal ani já..to je pak velkej šok, takže proč mu to od začátku neříkat od začátku a až tomu bude rozumět, tak se zeptá a bude vědět, že tu informaci má z dřívějšíka. Ale nebude vám moct vpálit něco jako to jste mi neřekli, nebo říkáš mi to teďka a co já s tím, nebo já chci vidět svojí mámu atd. Takže s mámou se vidáme, s rodinou jeho, takže nemáme s tím žádný problém.

L: Vnímáte Vaši rodinu v něčem odlišnou od heterosexuální?

R: My nic jiného nemáme, je to téma hodně zprofanovaný, ale jsou témata, jako třeba romové, o kterých kdyby se nemluvilo, kdyby se nerozlišovalo, že tohle udělal rom, tohle bílej, tak by to úplně zapadlo a nebylo by to tak agresivní, tak vylučující. Tím se zrovna nezastávám romské populace, mám s nima svý zkušenosti a úplně s nima nesouhlasíme, tak myslím, že kdyby to stále někdo nerozebíral, tak je to běžná záležitost. A to samý je to u gay párů, ježíšmarja na co to rozebírat, proč..prostě to tak je a hotovo. Kdyby se to nerozebíralo, tak by to bylo v pohodě, ale prostě společnost chce něco rozebírat, chce něco řešit...ale není důvodu aby se vymějšlelo, co je jiného, jestli je to takhle nebo takhle, myslím, že je to stejný a naopak snažíme se aby to bylo právě co nejvíc stejný. Myslím si, že i na základě toho nám třeba ten psycholog Šturma dal zelenou, nechceme se odlišovat, nechceme na sebe upozorňovat, to bysme si nevzali dvě děti, ale rovnou patnáct a tak dále.

L: O gay rodičovství je toho málo.

R: Oni nejsou.

L: Pomohlo by nazývat gay rodiny společenstvím?

R: To by nás muselo být víc.

L: Odpůrcům někdy vadí slovo rodina.

R: Jasně, ale nikdo nám nevysvětlil, co je rodina..já jsem to zkoušel zjistit, ale přesná definice není, to že si to někdo vymyslí, to není definice...to, že si to někdo vymyslí není definice, já bych potřeboval přesnou definici rodiny, jestli přesná definice rodiny je o tom, že tam musí být heterácká dvojice, která je schopná počít dítě, tak už jsme zase někde jindy, protože tím pádem by bylo hodně málo rodin, protože za prvý je spousta rodin, který jsou heterácký, ale nemůžou počít dítě, zrovna včera jsem je měl v senátu s požadavkem o adopci, tak to už tím pádem není klasická rodina. Další klasický rodiny s jedním rodičem tak to už vůbec není rodina.

L: Lze vycházet z etiologie slova rodit.

R: Tak to by hetero rodina s adoptovaným dítětem nemohla být rodina. Ale o to tady přeci vůbec nejde, podle mě jde o to vytvořit zázemí, kde se člověk cítí doma a pokud se tam cítíte doma, tak pro mě je tohle rodina, nic víc. Nemam rodinu spojenou s lidma, mam ji spojenou s tím, že se tam rád vracím, že se tam cítím doma, že jsou tam kolem mě lidi, který mam rád a s kterými vytváříme určitý pouto, uzavřenej kruh a s kterými sdílíme každěj všední den. A to je podle mýho moje rodina, ale není to vyloženě spojený s nějakma lidma, jako že to musí být máma, táta, babička, děda, nějaký strejdivé by tam měli bejt, ještě jedna babička, ještě jeden dědeček...a nemůžete to definovat, že to musí bejt takhle, protože každá rodina je přeci jiná, takže podle mýho je to jenom podle toho zázemí, podle mýho vytváříme rodinný zázemí a dobře, jestli někdo nechce slyšet rodinný, tak vytváříme zázemí, ve kterým je nám dobře a to nám bohatě stačí a jestli se nazýváme rodin nebo ne, to nám je úplně jedno.

L: Jak vnímáte potenciální negativní dopad gay rodičovství na děti?

R: Ti odborníci, co nás posuzovali nám dali zelenou a rozdrtili to, co tam plácal Klimeš za nesmysly, úplně zcestný...Ano, psychotesty vám neodhalí úplně všechno, ale na druhou stranu, kdyby nám neodhalili všechno, tak u nás jsou kontroly každý dva měsíce, u těch dětí byste poznala, kdyby se něco dělo, ve školce by to poznali, ve škole, my jsme fakt pod drobnohledem. Takže to, že by se tu děli nějaký nepřístojnosti, tak to se může stát stejně tak u nás jako v heterosexuální rodině, dobře, dejme tomu, že gayové mohou mít víc nějaký deprivace, ale stejně by se to projevilo...my ty děti máme jenom v pěstounský péči, takže v ten okamžik by nám je sociálka odebrala, takže nic nehrozí, takže tímle je to co říká Klimeš zcestný. Další věc je ta, že následky na děti...to máte stejný jako když by byla heterosexuální rodina a užívali si to před dětma, tak to taky zanechá na dítěti nějaký následky, taky to nebude nic úžasnýho, takže tak jako heterosexuálové věřim, že maj nějakou výchovu, tak mi ji máme samozřejmě taky jo, takže jestli jsou lidi hloupí...ten kdo to tvrdí si myslim, že je hloupej a sám asi ještě nevychoval žádný dítě, to by věděl, že takovýhle věci se před dítětem nedělaj...to narážim na poznámky Klimeše. Pokud je to tak, že jako my nebo i lesbický páry když mají děti v pěstounský péči, nebo jestli ty si je můžou osvojit, teď nevím, tak je to taky o tom, že jsou taky pod drobnohledem, jsou taky kontrolovaný.

L: Co si myslíte o lesbických párech, které si pořídí své bio dítě?

R: Tam taky nevidim nějaký negace. Osobně si myslim, že když jste schopná se o ty děti postarat, tak je úplně jedno, jestli jste ženská nebo chlap přece. Taky si myslim, že přijde doba, kdy to nebudou lesbický páry, ale heterosexuální páry, který budou mít dítě, rozvedou se a dítě dostane chlap a pak si řekne, že chce žít s chlapem a budou mít spolu jeho bio dítě. Takže to samý může bejt i u chlapa, nemusí to bejt ženská a je to fakt o tom, jestli jsou ty lidi schopný to dítě vychovávat. V dnešní době, kdy se nám rodí čím dál tím míň dětí, tak bych tomuhle nepřikládal vůbec žádnou váhu, pokud je všechno v pořádku. A je mi úplně jedno, jestli jsou to dva chlapi nebo dvě ženský, pokud neohrožujou mravní výchovu toho dítěte, pokud skutečně dítě vychovávaj, mají k tomu vhodný podmínky, tak v tom žádněj problém nevidim, žádný riziko bych tam nehledal. Akorát si stejně myslim, že přijde doba, kdy to nebude jen biologická matka, ale i biologickéj otec.

L: Jak to bylo na začátku, když jste si říkali, koho byste chtěli? Uvažovali jste o holce?

R: my jsme už v tý druhý žádosti neuváděli, jestli kluka nebo holku. V tý první jo, tam jsme ještě nevěděli, tak jsme si říkali, že asi každěj fotr chce asi spíš kluka, ale pak už jsme doufali, že by to třeba mohla bejt holka, aby byla větší legrace, ale vyšel z toho Honza, ale ono tam ani nebyla žádná holka do pěstounské péče.

L: Takže byste si to dovedli představit mít holku? Řešit holčičí problémy?

R: Jo, jasně, tak to zvládnete, musíte že jo (smích), to se musí. Takže ne...my jsme už nedávali žádněj požadavek. Poprvý jo, ale podruhý už ne, to už jsme to nechali osudu.

L: Myslela jsem si, že jste si žádali o kluka.

R: To možná Vilém by s holkou mohl mít nějakěj problém, ale to nevím...ale já jsem to do tý žádosti už pak neuváděl. Stejně ta žádost tam byla, ale my jsme dávali i že to dítě by nemělo mít nějak větší hendikep a Honza už je úplně jinde. Takže ono se to stejně od toho moc neodvíjí.

My jsme prostě úplně běžný i když společnost na to není zvyklá. Možná ve finále pro děti z toho pramení to, že jsme asi trochu tvrdší, než kdyby to byly dvě ženský, i když zase znám ženský, který se s tím taky nepárou, který jsou takový spíš chlapský. Ale pravda je, ženskéj prvek, který u nás stejně funguje, protože Vilém je měkčí v mnoha záležitostech a já jsem zase tvrdší, ale zase fotrovatější i v tom, že s nima blbnu, což dělaj většinou tátové..ta máma má strach..to Vilém zase strach nemá, ale neblbne s nima a je měkččí v mnoha věcech. Takže zaplat' pánbůh, že nejsem oba dva stejný, to by asi bylo blbý pro ty kluky, kdyby jsme byli oba dva tvrd'áci, ale máme to takhle, takže dobrý. Myslím si, že i tohle se povedlo, že oni vědí, že když je něco, já mu to nedovolím, tak on to zkouší na Fandu, ten mu to většinou dovolí, pokud se nedomluvíme..to byl na začátku problém, protože jsme se nedomlouvali, protože nás nenapadlo, že by to dítě bylo tak chytrý, že když mu to nedovolíte, že by šlo za tím druhým a ten mu to dovolil...tak jsme se museli začít domlouvat, to jsou ty věci, který v každý rodině pramení z tý výchovy. Každá rodina má další poznatky od toho dítěte, který pozná, kdo je tvrdší, kdo je měkčí, kdo mu to zblajzne a kdo mu to nezblajzne, tak to děti vychytaj velice dobře. Takže ty poznatky máme i my a následně nás pak ovlivňujou v tý výchově. Prostě zcela běžný záležitosti, běžný starosti...maximálně jsme si říkali počkej, on nám to v pubertě vrátí, jako že jsme dva chlapi atd. ale pak si říkam, že když s tím dítěte normálně mluvíte, hele a co bylo a proč myslíš, že to je takhle, což se snažíme a pokud se budete snažit furt, tak myslím, že i v tý pubertě máte šanci, že vám to dítě řekne svůj názor, co ho trápí, co ho bolí, nebo co se mu děje. Pokud to pak přestane, což v mnoha rodinách přestává, když jsou lidi v práci od rána do večera, což je průšvih, tak pak chápu, že to dítě je samorost. To pak může přijít samozřejmě tohle téma.

L: Slyším v tom opět důležitou tu komunikaci.

R: Přesně tak, mně to třeba pak neřekne, ale řekne to Vilémovi a v tom to právě máme rozdělený..že když ty děti mají něco jako hele, mně se něco stalo..tak jde za ním, takže i v tom je jako mamina...takže i v tomhle jsme se doplnili dobře, tak za to jsem rád.

L: To byla poslední otázka. Moc děkuji za rozhovor.

R: Není zač.

Individuální rozhovory – Vilém

L: Když jste se rozhodovali, jestli mít dítě, říkal jste, že jste to sousto musel chroustat nějakou dobu, v čem to spočívalo? Jaké pocity to doprovázely?

V: Tak určitě ty obavy, jestli jsem konstruovanej na rodičovství, nebo na výchovu dětí, potom obava jestli dokážu vůbec reagovat v nějakých situacích, který nastávají když jste s dítětem, tzn. jít po městě, jít venku, myslet zároveň ne jestli přejdete vy, ale jestli to přejde i to dítě, tahat se s ním po doktorech různě dál..jak vystupovat..a vy jste kdo? jo jako nějak reagovat. Takový vychýlení z běžného stavu do té doby, kdy člověk nějak žil, tak asi praktický běžný věci jak to budu zvládat. Já jsem dlouho žil sám, ani jsem dlouhodobej vztah neměl, spíš krátkodobý, pak teda jsme žili spolu už několik let, ale i tak to je obrovské zásah do běžného života dvou svobodnejch lidí. Byl to i trošku strach vzdát se svých návyků, zlovyků, příjemností, konvencí a všeho a pak když to přišlo tak úplně..no ani jsme na to skoro nepomyslel, to jsem si musel sám v sobě vyvolávat, jako je to je zvláštní a zvládnou to i příště no a příště jsem si to taky nevykládal a přišlo to a šlo to...a jde to. Spíš jak naložit se svou pohodlností, se svýma standardama, známejma, to bylo to chroustání a pak ty věci dopředu, takový to předjímání, to co vás ovlivňuje, ty řeči z médií...vůbec co to dítě až mu bude osm nebo deset let a ono přijde s těma otázkama, ve škole to uvidí a uvidí, že je to tak a tak,...tak my na to zatím nějak nemyslíme. Samozřejmě mě to napadne, občas, ale ne nějak že by to mělo dramatickej podtext, protože ty zkušenosti jsou doposud pozitivní, byť nevychází ze samotného Dana, natož z Honzy, ale z okolí, kde se pohybujou. On si teď našel ve školce kamaráda, toho Rád'u a ten to bere úplně v pohodě, samozřejmě o tom nijak nevykládá, ani nemůže, jak je to nevidomej klouček...ale říká mu a

kdo dneska pro tebe přijde táta Ríša nebo táta Vilda, takže už to má v tom svym světě to takhle považuje za fakt, přitom doma má tátu a mámu, ale nějak to neřeší. Takže to jsou malinkatý kousky, který napoví, že to třeba do budoucna nemusí bejt tak dramatický. A pak ještě přitom samotným procesem, když jsme měli ty přednášky a testy, tak jsme narazili na skutečnost, že nám asi zdravý dítě nedaj, tak jsem potom řešil v sobě otázku je postižený a jak. Ta skutečnost že Dan je synem ožralky a feťacky je trošku taková malá skvrnka, jako takovej mráček co může bejt...kdyby Dan byl dejme tomu nevidomej, ale bez týhle drastický anamnézy, tak by to určitě bylo lepší, ale to je tak...uvidíme. Ale zuřim, to mi napsal jeden dobrej kamarád, se kterým jsme se vídali, ale pak ten život jde...a když mi pak napiše do mailu, tak jak se máte, jak vám to jde..no uvidíte co z něho bude. Tak jako zuřim, protože takovej člověk o tom neví nic, ale vynáší ty lidi soudy, to mi tak leze na nervy, to fakt vždycky prskam.

L: Jak jste to chápal?

V: No stručně jsem mu popsal na to, jak by mohl fungovat a to byla od něj narážka na ty drogy. Ale hlavně jsou lidi, od kterých bych to nečekal, to si pak člověk říká, že takhle pitomý předsudky to jsou teda. Navenek prohlašujeme a podepisujeme se pod petice za muslimy, za gay rodiny a takovýdle a pak spontánně z lidí vypadávají takovýdle trapnosti. Já si to propojuju, kdo co tak zvaně mimoděk řekne. První slovo platí, druhý leze z gatí. Tak to je k tomu chroustání.

L: Přemýšlel jste tedy, jak budete vystupovat jako rodiče?

V: Ještě dneska mám občas divnej pocit, ne už tak intenzivní a tak úpornej s obavama, to už ne, ale pocituju to..já jsem uzavřenej člověk, takže o sobě nerad mluvím když nechci a není mi to sympatický, takže jako takový to já zase budu u té doktorky muset vysvětlovat...takový to já a minule tady s ním byl jinej pán, tak to řeknu, samozřejmě se svět nezboží, naopak to je super! to jste skvělý, ale stejně si to vždycky před tím musím tak nějak odžít. A přitom jsem nikdy neměl problémy mluvit o sobě v jednotném čísle, ale když jsou tam ty ingredience jako že vychováváme ty dvě děti, tak už je to jiný. Asi tomu přikládám nějakou velkou váhu a neměl bych, nepřiznám si to, ale asi to je něco takovýho...no musím to pořádně brát sportovně a s nadhledem. Já nerad řeším konflikty, takže se snažím vyhejbat střetům, konfrontacím a už tohle jako považuju za nějaký vysvětlování. Ale opadáva to..u mě to patří k tomu, asi se toho nikdy nezbavím a žije se s mnohem horšíma věcmama a jinejma pitomostma. Taky když se dívám do médií a čtu ty gay servery, neerotický, tak tam se to taky probírá, kdo s kým a jak. Prostě jak česká společnost je netolerantní, furt se to tam řeší z jednoho pitomýho případu prostě čtyřprocentní komunita máme tendenci dělat z komára velblouda, z nějakýho pitomoučkýho případu, kdy nějaký kluk řekne nějakou větu, teď se to vytrhne z kontextu a pak napíšíou článek, jo teď ty různý iniciativy pro to a to a pišou, jak jsme netolerantní...myslím si, že to tak není, že společnost jako taková je velmi tolerantní, dokonce akceptuje..ne že jo aha tak ať si dělaj co chtěj, já je toleruju, ale oni nás přijímaj, to jsou desítky a desítky lidí...je to z několika rovin a skupin společnosti, tak to si říkám, že ta společnost nemůže být špatná. To začalo už na kurzech, kde nás přijali ty budoucí pěstouni, psychologové, sociální pracovnice, víme o jedný, že je v nějaký prapodivný církvi jako oficiální ale ne v tom hlavním proudu a její kolegyně nám říkala, že jsme ji přesvědčili, takže když přesvědčíte takovou kmátku, tak to je dobrý. I Šturma-to je praktik a pokud se snoubí ta víra s rozumem, takže když to děláte čtyřicet let, tak už víte...tam je ta výhoda u tý pěstounský péče, že jsme pod dohledem, myslím si, že tady by to naše menšina měla začít a ta část společnosti která má s tímhle problémem by si měla říct, jo, když je dáme do pěstounskejch párů, tak jsou furt pod drobnohledem. Když by šli do adopce, to je už jen případně na udání souseda, nebo školy, ale jinak nic. A nějaký americký studie, že tam je to fajn dobrý, ale každá společnost je jiná a specifická. Tady se naráží na problém, že ty adopce nemusí tak projít politicky..nebo kdyby to bylo schválený, tak se naráží na skutečnost je, my si nevyberem, protože mimino daj akorát tak dvěma holkám, maximálně a pak čtrnáctiletýho cikána? Osmiletýho vietnamečka? sice zdravý, ale...bílýho modrookýho blondáka s hendikepem, tak jako je Dan, to je hezkej, blondátek kluk, no ale má prostě hendikepy.

L: Ano, u něj je i ta závislost.

V: To už má prostě osudový, jen abychom to uhlídali v nějakých hranicích, co ještě jde a co už je prostě moc, jestli budeme muset vyměnit známky...to se mi honí hlavou, jsem vám říkal, že už předjímám. Teď ještě nevím, jak to bude mít. On je takovej závislák na nás, ale to nic nemusí znamenat. On je takovej hodně srdečnej, až přecitlivělej, ale to může být tím, že je trochu opožděnej, teď je mu sedm a půl roku, ale mentálně mu chybí furt ten rok je pozadu. Uvidíme, co taky ta škola, to bude další zlom a předěl.

V: Přistihl jsem se, že když si občas stáhnou nějaký gay film, protože jsem za ty roky přišel o dost filmů, nebyl čas...ale většina těch film řeší ty vztahový problémy, strašný dramata, takže tahle politicko-společenská rovina je mi vzdálená. Říša to má daný, ten se nikdy nezapojoval, ale já jsem se v minulým desetiletí zapojoval dost, takže pociťuju, že už mě to moc nebaví a ta gay společnost je úplně někdy jinde než před deseti patnácti lety, ta doba internetu to nadšení pro věc nějak vzala. Bylo to dřív spontánnější, tak je to asi všude, ve všech částech společnosti. Teď je to všechno unifikovaný.

L: Vy jste se seznamoval, když ještě nebyl internet?

V: To jo, v devadesátém čtvrtým, já jsem začal tím, že jsem si říkal, že se na Karlově mostě nedívám na ženský, tak jsem si říkal, to je nějaký divný, tak jsem šel na sexuologické ústav na Karláku, doktor Procházka, Brzek a já než jsem se vymáčknu, tak mě zařadili hned, kam mám jít, potom jsem chodil na psychologické skupiny k doktoru Weissovi, dneska už profesorovi. V polovině devadesátých let, tam jsem se seznámil s jednou známostí.

L: Jaké byly první dny s Danem?

V: Tápal jsem. Určitě jsem byl nespravedlivěj, protože jsem hledal sám cestu k výchově, což vidím zpětně, že ta rána padla zbytečně, protože fakt tekly nervy a člověk se rozčiloval nad svou bezradností, za což Dan nemohl a i když mohl, tak člověk měl být schovívavější vzhledem k tomu prostředí, ze kterého Dan přišel, takže to bylo tápání, to netrvalo nějak dlouho, pamatuju si na pár tejdnu. Ono to bylo i v domě, kdy Říša neúspěšně podnikal, ty problémy a dluhy narůstaly, tak i to mě k tomu přispělo, Říša ho tahal do masérny, tam byl sám a asi jak byl z ústavu tak čekal, že se mu budou víc věnovat...no tak to bylo takový nepřijemný. To se potom ale upravilo, během krátký doby.

L: Jaké bylo mít velké dítě ze dne na den?

V: Ten strach, co noci...jednu spal u mě, jednu u Richarda, pak jsme něco museli dávat něco před dveře, aby se něco nestalo. To si pamatuju jednou spadl na hlavičku na schod, tak to jsme hned jeli rychle do Thomayerky a oni co, co je...takže spíš takový to plašení. Já jsem chodil do práce, takže jsem dvakrát v týdnu přijížděl v osm, tak jsem ho neviděl, to mě znervózňovalo, připadal jsem si ochuzenej, že o něco přicházím. Vlastně na začátku jsme si ho vzali v létě, tak jsme si vzal první tři týdny dovolenou, ale pak jsem musel do práce, a tak jsem furt telefonoval domů. Říša obíhal všechny ty doktory a já sem si připada jako že se válim v práci, knihovník se nepřetrhne a Říša ještě k tomu podnikání a hlídání těch nevidomejch pacientů, lítal po doktorech, to mě taky dost štválo. Nebylo to jednoduchý, takhle to s váma vyvolávám a dávám to do vět a zní to strašně, už bych se nechtěl vrátit. S Honzou už nebyly ty prvotní obavy, ale jak zvládneme dva...dvě nákupní tašky, to se zase budu nervovat, já jsem takovej prchlivej, že budu nervózní, ježkovy zraky...to už jsem nějak neprožíval, to jsem byl ještě doma, ještě jsem nechodil znova do práce, tak to šlo.

L: Nevnímal jste tlak od Richarda, že byste měli mít další dítě?

V: To ne, když s tím Říša přišel, já bych to nevymyslel, já jsem byl rád, jak to je, ale pak jsem si říkal no jo, Dan si asi těžko bude hledat kamarády, furt v tý době nikoho neměl, hrál si sám nebo když si s někým chtěl hrát, tak ty vrstevníci už byli dál a on působil tak jako pomale, ještě neuměl mluvit a to ty děti pořádně nerozuměli, takže si kamarády nezáskal, říkam tak to můžeme řešit tímto způsobem. Jedno dítě to je darda, ale dvě, to je už poloviční, máte jen o půl víc starostí, jídla...pak po sobě tahaly hadry, to už jde. Já jsem sourozenectví nezažil, mám jen nevlastní sestru, ona bydlela jinde, takže já nevím moc co to je, tak mě přijde, že to co je mezi Danem a Honzou, tak i přes ty bloky jako by to byly dvě děti z ústavu, co jsou spolu. Uvidíme, Dan má tendence nechat se strhnout těma pitomostma od Honzy, který je na úrovni dost pozadu, ale zase má tendence Honzy nějak

vést, ale ten je takovej, že se nenechá. Ale myslím, že to Dan vzdá, to je těžký i pro dospělé, natož pro Dana. Já jsem měl s Honzou trošku problém, on byl hodně ústavně deprivovaný, takže nekomunikoval skoro s náma, s Richarda číší víc to rodičovství, já jsem spíš takovej kamarádskej typ, takže to nejdřív zkoušel na Richarda, mě úplně ignoroval, tak to bylo takový co bude...pak to šlo dál a registroval i mě ještě v tom ústavu.

L: Báli jste se, jak vás děti přijmou?

V: Dan byl takovej spontánej, to jsem byl pochválenej od paní Lesné, vy jste k němu přišel a sedl jste si k němu na zem, to dělá málo kdo z uchazečů. tak jsem se nadmul jo? že by tohle bylo ve mně? tak jsem si na to v době namlouvání Honzy vzpomněl, ale ne, vůbec...tak jsem si říkal co ty seš zač, s tebou budou problém (smích). Jsou, ale jinýho rázu, už se socializoval. Ono né každý dítě je tak pitomý a spontánně se ke každému vrhá, že si s nim bude hrát, což Dan takovej byl, že ke každému šel i s cikánama tam od nás na náměstí. Když je ale ten vývoj běžnější, tak je dítě opatrnější a z jednoho sezení s tím dítětem vztah těžko navazujete a to bylo utrpení. A to bylo i s Honzou, kdybychom je měli vidět jednou, tak si neřekneme ani ahoj. Dan ten byl hvězda v tom ústavu. Takže jsme si říkali po měsíci, jestli to děláme dobře, ale pak to přešlo. To jsou taky ty rizika, který by si ty politici a gay aktivisti měli uvědomit, že to je v jádru správná myšlenka, ale já v tý debatě postrádám tyhle aspekty, „drobný“, ale který rozhodnou, jestli vůbec to má cenu. Jestli my patříme mezi ty, co jsou schopný vychovávat dítě.

Mně zavolal pražský radní, že MF Dnes bude dělat portréty gay rodin s nějakým fotografem a že to bude jak v magazínu i na billboardech u ND, do čehož jsme nešli. no strašilo to tam snad tři měsíce. A já jsem mu říkal, že třeba na podzim kdyby chtěl udělat rozhovor o naší každodennosti, tak klidně..no neozvali se. Ty média maj taky zájem o jiný aspekty tý výchovy než o čem to je.

L: Jak vypadá vaše každodennost? co vás nejvíc těší, co nejméně?

V: Nejkrásnější je to, že se na ty děti těším až třeba pujdu je vyzvednout do školky, ráno mě namíchnout třeba, ale já potom vyměknu a už dopoledne je mi to líto a už se těším, tak to je pro mě, pro takovýho jezevce docela pozitivní, že si nedokážu představit už jinej život. A nedokážu si představit, že bych žil tak jak jsem žil...před deseti roky tak to už vůbec ne, před Richardem a ani si to nedokážu představit, jak bysme to pytlíkovali, kdybysme byli zase jenom sami dva, jako co budeme dělat, co chceme...jsem přesvědčen, že ty gay vztahy třeba často končej i po deseti patnácti letech tak, že jeden z nich přijde domů a najednou jsou tam tři. Je to nepřijemný, ale jestli tohle maj za potřebí, tak fajn..prostě že to vyprchá, ta náplň. Furt chodí do divadla, na operu, do galerií, na dovolený. Já to cejtím tak, že kdyby najednou ty děti zejtra nebyli, strašný prázdno a mám obavu, že i to partnerský. Zvlášť po týdle zkušenosti. Jako co najednou, to si nedokážu představit. Takže to stmeluje partnerství, je to někdy na prášky (smích), vzájemně teda jo...ale na druhou stranu je to tak strašně krásná věc, takový pořádný naplnění, že tady po nás něco zůstane, když s námi vydrže, že nám třeba v osmnácti neřeknou jo tak dík tak čau. Ale i to by bylo jako úspěch, že jsme snad vychovali někoho, kdo bude společnosti prospěšněj a ne škodit. Takže se to proměnilo v tom, že se přehodily hodnoty, preference. Je zkouška vztahu, zkouška individualit, našich povah, našich slabostí i našich pozitiv, který dokážeme využít nebo nevyužít.

L: Zůstává tam prostor pro vaše individuality?

V: Tak někdy ty děti flákám a prostě se zavřu a píšu si něco, nebo se jdu kouknout na film. Ale měl jsem na začátku výčitky, a mam furt, že teda bych měl víc, ale zase aby člověk nezapadnul do nějakýho otroctví a ty děti to vycejtí a roste to s nima, rosteme s tím všichni a pak v jinech obdobích toho života by to pro ty děti mohlo být kontraproduktivní a špatný, takže si říkam, hele ono to jde. A chodím do práce, což je i příklad pro Dana, vemte si, že kdybych byl pořáda doma, tak by si říkal, že Rád'ovi rodiče, táta i máma chodí do práce a muj táta je doma, to je nějaký divný (smích).

L: Takže nejhezčí je, že se na ně těšíte?

V: Ano a v tom je všechno co k tomu říct a taky důkaz o tom, že je to správně. Že bych litoval? Ne ne. Lituju, že třeba nemůžeme být s Richardem víc sami, kdyby třeba ten tábor

byl dva měsíce, měli bysme dva měsíce prázdnin, to by bylo fajn, ale po měsíci už bych byl: já ještě měsíc, oni tady ještě nebudou, to patří k tomu.

L: A co je pro vás nejtěžší?

V: Já mam někdy pitomý představy, jako drastický, hororový, že se s těma dětma něco stane. Já mam rád kriminálky no (smích). Nemam strach, že by sme si s Richardem nějak nerozuměli, i když jsme teda rozdílný festově, ale tohle nás tak ztmeluje, že to nepřipadá v úvahu. Spíš aby dětem se něco nestalo...přecházení ulice, vážná nemoc u mě, u Richarda. Ty máš strach ze smrti, to je přece cool psát seminárky, diplomky o smrti..já prostě mám strach ze smrti, z nemoci. Mám kamaráda buddhistu, s kterým se občas bavíme,...to musíš být připravenej, ale já nejsem připravenej. To můžeš bejt ty, když nikoho nemá. Ale on pořád to musíš být připravenej, já mu rozumim, ale nejde to. Ten strach a nebetyčná lítost, kdyby se mně něco stalo, tak já nebudu připravenej a nepřekonám to. Tak asi to člověk pak nějak zvládne, ale ne...vůbec, radši jdeme od toho pryč. Jako když by to bylo jenom o mně, tak se na to dokážu připravit, že se třeba ráno neprobudim, dám si třeba dýku pod polštář, ale to by mi stejně bylo na nic. Ale když milujete ještě tři další lidi a máte o ně strach...všichni tři jsou svym způsobem omezený, tak je to taky jiný. Takže já asi nikdy nebudu připravenej. Na jednom tom nablblým školení pro pěstouny nám říkala jedna policistka z Drop-inu důležitou věc. Nenechat se vydírat. Zkusit všechno, ale tam je to „O“ a tím to končí. Na to být připravenej to jo. Být připravenej na to nenechat se vydírat. Kdyby Dan byl třeba fetka, nebo kdyby spadnul do party nebo sekty. Nebo kdyby šel šlapal..asi na tohle se připravovat dá, ale stejně nebudu připravenej. Brát to v potaz, říct si, že tohle je možný, reálný, ale stejně z toho budu auf. Takže nikdy nebudu připravenej, aspoň si to myslim v tuhle chvíli.

L: Když jste se domlouvali o žádosti o dítě, uvažovali jste nad holčičkou.

V: Neuvažovali, protože je nám to tak cizí, nevěděli bychom si s ní rady. Nedokážu si představit jak takovou holčičku vychovávat ve školce, vůbec jak ji vychovávat, jako vést. Myslim, že holčičku dva chlapi, to je divný. Pak jako v pubertě řešit nějaký ty holčičí deničky, to si nedokážu představit. A nemá to spojitost s nějakou přitažlivostí toho pohlaví, ale spíš s tou mentální rozdílností na tý psychologický rodině, jakože tomu klukovi dva chlapi, byť asi je „ochuzenej“ o nějakou něhu, ale tu něhu mam třeba já (smích).

L: Takže tam vnímáte, že by ta žena chyběla?

V: Ano, tam by scházela. Vidíte, to mě nenapadlo, že si dva kluci, dva chlapi vezmou holčičku..no asi to jde, ale tam už je těch otázek podle mě víc. Ono vůbec si s ní hrát třeba s panenkama, asi jo, ale stejně je to takový zvláštní (smích).

L: Co by podle vás měl obsahovat výzkum gay rodičovství?

V: To co se ptáte, tak se dotýkají jak toho prožívání, tak i těch každodenností, děti, styk společností. Na co bych se ptal kdybych já byl na vašem místě?

L: Když byste to byl vy?

V: To už bych byl ale ovlivněnej svojí zkušeností.

L: Tu bych právě ráda slyšela.

V: Ano, chápu.

L: Případně jestli vnímáte rozdílnosti mezi vámi a heterosexuální rodinou?

V: U těch malejch dětí asi fakt moc ne. Nevylučuju, že s věkem a růstem se něco takovýho objeví, nějaký rozdíl, to připouštím, ale takhle, když oni jsou malí, tak je to takových plochý v tom dobrým slova smyslu. Takový ty věci, ze kterých si dělaj jiný lidi legraci a dělají si ji z nás i sami gayové, jsou ty motivy každodennosti, jako je žehlení, praní, koupání, nákupy, ty máš vytahaný tašky od nákupu, v tom jsme fakt jako stejný, tam není nic jinýho. Když si vzpomenu na ty stránky, gay stránky, „holka, já ti mam vytahaný ruce od nákupu, jsem tahala...“ tenhle ten folklor, ono je to propojeno i politicky s tím identifikování se do žen, v tý nadsázce, tak dneska se tomu směju, protože my s Richardem ty ruce vytahaný od nákupu doopravdy máme, takže na jednu stranu se z toho dělá sranda, ale ono to tak je. Když se pro tohle rozhodnete, tak to musí tak bejt.

Já bych se ptal: „máte na to“? a teď bych to měl rozvinout podotázkama, ale to už bych byl možná moc vtíravej a možná i neurvalej, ale ono by to bylo zapotřebí, prostě trvdá...tvrdej průklep, protože ono to tvrdý je. Ten psychotest co jsme tam dělali, to byla sranda. Jako pro

mě, já si říkám, že teď se prozradím, že jsem individualista a jezevec, že si zajdu rád do pivko do hospody..ale teďko ne, to se dá změnit. Ale asi to stačí no. Měl jsem z toho testu strach, ale třeba to nevádí, asi jsem prošel.

L: Tak jste se ptal sám sebe, jestli na to máte nebo ne?

V: Kdybych s ptal já, tak bych se ptal podle sebe, protože to jinak ani nejde a asi bych byl tvrdej. Na zodpovědnou otázku bych dal ještě další podotázku, teď vám neřeknu jak, ale doma bych si to připravil. Protože mě opravdu některý proklamace iritujou. Ten gay aktivista slovenskej Sloboda si s kamarádkou udělal dítě, ale co to dítě pak, nechává se fotograf. A to dítě se narodí do doby, kdy se to zrovna projednává v parlamentu, to už mi přišlo takový, že už jsem moc ujeté a podezřívavej, ale ono se to nabízí. Jako některý ty aktivisti jdou na to špatně a odrazuje to. Kdyby takovej člověk přišel agitovat k nám do masny, tak ho vezmu tou sekerou, ale nám ta pani řekla, já jsem vás viděla v televizi, já vás obdivuju! Ženská, která třískne do masa a lítá z toho krev všude, v životě pracovala za pár stoveka ona vám tohle řekne, to je obrovská věc. A to jsou ty vnější faktory, ne ty doma, ale ty venku a to je obrovská věc. Když vám to řekne pedagog, doktorka, taky jako fajn, když vám to řekne hostinskéj nebo řeznice, tak to je docela hezký. Ale věřím tomu, že kdyby kolem krámu šel ten Pride, tak nevim no...jako Pride fajn, ale ne že si dáte téma Pridu rodičovství gayů, to škodí. I po právní stránce je to nejasný...kdo je právním otcem, tak žijete spolu, jste manželé, žijete na hromádce, kdo bude dostávat ty dávky. To je první věc, ale pak to dítě roste a co pak, ale je fakt, že společnost toho snese dost. Tak oni si zašli na víno, třeba se jí opravdu líbil, je fakt, že znám gaye, ze kterých jsou holky hyn a věřím tomu, že by jim asi vyšli vstříc, ale ty holky by to možná braly jinak, ale i tam by mohl být problém. Určitě všechny budou nastavený jinak, ne jako ono s těma soukromo-politickéjma snahama. To je prapodivný, možná jsem zahořklej tím, že se plahočíme s těmahle dvěma a oni se támhle někde napijou a mají dítě. Je to takový zvláštní, přiznávám. My jsme dlouho váhali se svou medializací, pak přišla ta televize, byť za jiným účelem, vznikla z toho tahle reportáž, jestli ten režisér drží ty naše kontakty pod pokličkou, to nevim, teď už bysme rádi do médií, měli bysme propagovat i tuhle cestu, ale asi není zájem, nebo o nás neví...ale jo, to ví. Teď jsme dělali ten rozhovor pro Slováky, na Facebooku jsme tam všichni čtyři.

L: Myslíte, že to lidi chtějí slyšet?

V: Často se jenom o věcech žvaní, ale udělej to, tak to udělej a nekecej o tom...a to není jenom tohle, to je všude kolem nás. Já taky pořád žvaním, ale aspoň v tomhle dělám něco. Ten Pride přišel pozdě.

L: Jste hrdý na to, že jste gay?

V: Myslím si, že to už je/ Jsem hrdej, že jsem knihovník, dobře, jdu do odborářský demonstrace, jsem hrdej, že jsem knihovník, chci víc peněz. Ono těch dvacet let, kdy tohle sleduju to gay hnutí, tak ta vlna kolem registrovaného partnerství mi přišla taková přirozená, že to patřilo do té doby těch dluhů Pak bylo dlouho ticho a teď mi to přijde takový umělý, taková křeč, skoro jako bezdůvodný to ne, my jsme našli cestu, jak to jde, všechno má nějaký důvod, ale asi je jiná doba, doba internetu, všechno si každéj může říct, je to takový hysterický, takový...nemá to ten pozvolnej. Protože, mluvilo se o registrovaném partnerství, připravovalo se to přes deset let a o adopci se nemluvilo skoro deset let a najednou to tady je, ale náhle. Samozřejmě společnost je otrlejší, ta mravnost jde do kýble, takže se to skousne, ale nezskousne, taky to chce nějaký vývoj. Kdyby se to přineslo dva tři roky po registrovaném partnerství, ale najednou je toho strašně moc.

L: Myslíte, že je to nemravné?

V: Ne, jako že to lidi snesou. Že už se nemusí připravovat na takovou věc, že už jsou tak otrlí, že už se to snese. Ne že by to bylo nemravný, ale ty hodnoty se propadaj, spíš jdou na výsluní ti, co byli dole a že to lidi zkousnou bez nějaký přípravy, procesu, ale podle mě to nefunguje.

L: Říká se, že je to moderní být gay, ale kde je ta každodennost?

V: Z toho číší ta povrchnost, to si pak člověk řekne a jsou tyhle lidi připravený na děti? my jsme byli v Holandsku u kamaráda v roce 2008, bylo to supr, velkolepý a tam už kočárky v průvodu, ale organicky, přirozeně, ale ne že oslovujou inzerátama kdo se chce zapojit do

průvodu, jste vítáni. Protože tam už to mají dvacet let a my to za dva roky nemůžeme dohnat, holt jsme pozadu, ale tak počkáme pět let třeba.

L: Říkal jste, že jste rád, že po vás něco zůstane, tak zda-li to tak vnímáte i když jsou vaše děti osvojeny, tj. nejsou to vaše geny.

V: Asi si budu fandit, nebo budeme si fandit, ale ...asi nejsme v tomhle správněcky chlapský, že to není naše semeno, tzv. naše krev, nám to nevádí. Nám byla umožněna tahle varianta, legálně v tomhle právním systému ČR získat pro dva chlapy děti, dítě, děti a v takhle si to uvědomujeme od začátku, jsou to limity nějaký, ale my si to tak nebereme. Nám to nevádí, nám to splnilo to očekávání, který jsme měli a nestojí nám nic v cestě fyzicky, že by nám někdo házel klacky pod nohy, ani že bysme to museli zdůvodňovat..jo to není váš? Není? aha..ne to my tak nemáme, asi jsme rádi za to, co máme, co nám bylo umožněno a čeho jsme dosáhli, vážíme si toho a to je/ Někdo to má posunutý dál, ten normální heterák chlapskej, ale my to máme třeba trošku skromnější, ale naplňuje nás o stejně tak jako jeho.

L: Myslíte si, že je homosexualita vrozená?

V: Nevím, táta mámu bil, já se na to díval, táta chlastal, nebyl pořád doma, když byl doma, tak nás zmlátil na hromadu, těžko říct. Znáám gaye, kterej je z vesnice, rodina to akceptovala, naopak je přijímanej spíš u otce, matka evangelička viktoriánka, tolik ne. Těžko říct, možná že se na to budeme ptát furt, prostě to tady je. Mně tak ten sexuolog tehdy v tom sexuologickym ústavu se na tyhle věci ptal, mě to zarazilo, takovej zplstěnej názor, ale možná, že na tom něco je. Možná, když se to tam nějak hne. Já třeba když jsem začal koktat, takhle když si dám dvě piva, tak nekoktam, ale někdy když je to stresový, nebo když mě nebaví něco řešit, tak zadrhávám. Něco se stalo, když mi byly tři roky. Nevím, jestli je to třeba spojený, třeba se v těch třech letech mohlo stát i tohlencto, nebo kolem toho něco, nevím přesně, kolem dvou až tří let. Jestli se něco v tu dobu nestalo. Zaplat' pánbůh, že stalo (smích). Život je takovej...občas mívám takový stavy, kdy si říkám, proč zrovna já, je to zvláštní. Jsem tím zvláštní a přitom žiju úplně normálně, jestli to někdo rozhoduje, proč zrovna já. Ale to mě napadá tak po druhym třetím pivu, když jdu sám do hospody. Takový chlapský, jak ty chlapy, co utíkaj do hospody od manželek, tak to mám taky a přitom mam spíš ty ženské prvky, ale tohle je ten chlapskej.

L: Zkoumá se to dlouho a ví se o tom málo.

V: Ten sexuolog Brzek, ten je sám gay a tenrazil tu teorii, že to není vrozený, že to nějak člověk získá, ale ne jako jak se to prezentuje z rozmaru, ale nějakou psychikou událostí. A mně furt jako kvůli tý řeči-jdi na hypnozu! Ani náhodou, já toho mam víc, co by se tam objevilo, tak to radši ne (smích). Ještě bych se potom probudil a koukal bych se po ženských, to nechci (smích).

Asi je to nějak regulovaný přírodou, je nás přeci jen míň. Taky je něco jinýho orientace a chování, spousta kluků je nakloněna experimentu, to je další rovina tohohle fenoménu. Jsem já homosexuál? i se ženskou jsem byl schopnej.

L: & to byla poslední otázka, děkuji za rozhovor.

V: Rádo se stalo.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autorky: Lucie Havlová

Studijní program: magisterský

Studijní obor: jednooborová psychologie

**Název práce: Gay pěstounství jako varianta rodinného společenství
(Případová studie gay páru majícího v pěstounské péči dvě děti)**

Počet stran (bez příloh): 66

Celkový počet stran příloh: 44

Počet titulů české literatury a pramenů: 29

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 31

Počet internetových odkazů: 14

Vedoucí práce: Mgr. Magdalena Koťová, Ph.D.

Rok dokončení práce: 2015

Evidenční list knihovny

Souhlasím s tím, aby moje bakalářská práce byla využívána ke studijným účelům.

V Praze, dne:

Uživatelé potvrzují svým podpisem, že pokud tuto bakalářskou práci využijí ve své práci, uvedou ji v seznamu literatury a budou jí řádně citovat jako každý jiný pramen:

**Jméno,
přímení**

Adresa

Datum

Podpis

Posudek vedoucí diplomové práce na Pražské vysoké škole psychosociálních studií

Jméno a příjmení studenta/-tky: Lucie Havlová

Obor studia: Psychologie

Název práce: Gay pěstounství jako varianta rodinného společenství (Případová studie gay páru majícího v pěstounské péči dvě děti)

Vedoucí práce: Mgr. Magdalena Kořová, Ph.D.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 66

Počet stránek příloh: 44

Počet titulů v seznamu literatury: 60 (z toho 31 zahraničních)

0**	1	2	3	4

Výběr tématu

Závažnost tématu

	X			

Oborová příslušnost tématu

	X			

Originalita tématu a jeho zpracování

	X			

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	X			

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	X			

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	X			

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	X			

Využití výzkumných empirických metod

	X			

Využití praktických zkušeností

	X			

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	X			

Naplnění cílů práce

	X			

Vyváženost teoretické a praktické části

	X			

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

v daném tématu

Návaznost kapitol a subkapitol

	X			

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	X			

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

X				

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Napadá autorku, jak „upravit“ v rámci legislativy ČR možnosti gay či lesbických párů vychovávat dítě?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

O práci

Autorka se v práci zabývá zajímavou a aktuální tematikou stejnopohlavních rodičovských párů, které si přejí vychovávat děti. Pojednává o možnostech a mezích výchovy dětí v rámci těchto rodin. Teoretická část práce doplněna rozsáhlou kvalitativní výzkumnou sondou – případovou studií gay páru, který má v pěstounské péči dvě děti s hendikepem.

Poznámky vedoucí práce

Diplomovou práci Lucie Havlové považuji za výbornou, autorka již při psaní bakalářské práce prokázala schopnost dobře pracovat s jazykem, téma adekvátně strukturovat, do hloubky mu porozumět a pečlivě jej zpracovat. Jsem ráda, že si autorka vybrala téma, které je z nejrůznějších důvodů nesnadné a skutečně ji zajímá. Oceňuji autorčinu snahu o kritickou a vyváženou analýzu odborného diskursu, týkajícího se homoparentality – považuji tematizaci za důležitou. V rámci diplomové práce vyvstala některá pro mne zajímavá a pobuřující témata – zdá se, že v praxi svěřování dětí do péče skutečně funguje způsob „přidělování dle kvality“ – zde se záměrně vyjadřuji jazykem hokynáře. Jako kdyby existovala stupnice „kvality dětí“ a ty „nejlepší, nejhodnotnější“ dostanou lidé, kteří nejvíce odpovídají naší představě o ideálním rodiči. U dětí „nekvalitních“ na tom tak nezáleží. Tato praxe jakoby souvisela s nezřídka sdíleným názorem na gay parentalitu – i v odborných kruzích lze zaslechnout – „nemáme nic proti gayům, tato orientace je v pořádku, ale děti by vychovávat neměli, neb by se z nich mohli stát také gayové či lesby“. Nehodlám zde zaplout do hlubin složité argumentace pro a proti, pouze bych ráda podotkla, že diplomová práce Lucie Havlové je cenná mimo jiné tím, že v rámci debaty o homoparentalitě nabízí kromě faktů i zcela konkrétní ilustraci života dvou lidí, kteří se mají rádi, péči o děti se věnují s veškerým nasazením a děti v jejich rodině prospívají.

Případová studie, která je nastíněna v empirické části práce, je obsáhlá (přes 40 stran) a pečlivě zpracovaná. Autorka dokázala adekvátně zpracovat metodologii, důkladně a dobře vedla rozhovory a činí adekvátní závěry, jež svědčí o schopnosti naladit se na participanty sondy a porozumět jejich světu. V některých bodech čtenáře až mrazí (například v momentech, kdy čte o zanedbané ústavní výchově a způsobu předávání informací o zdravotním stavu rodičům). Případová sonda také poskytuje zajímavý vhled do zcela všedních problémů, se kterými se konkrétní pár gay rodičů potýká – v rámci původní skupiny přátel jsou jediní, kteří mají děti, což vede k jisté osamělosti.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: výborně

Datum, podpis: V Praze, dne 6.9. 2015

Mgr. Magdalena Koťová, Ph.D.

A handwritten signature in black ink, consisting of a series of fluid, connected strokes that form a stylized representation of the name 'Magdalena Koťová'.

**Posudek oponenta diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: Bc. Lucie Havlová
Obor studia: Psychologie
Název práce: Gay pěstounství jako varianta rodinného společenství
Oponent práce: Mgr. Johana Růžičková

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 66
Počet stránek příloh: 44
Počet titulů v seznamu literatury: 60

0**	1	2	3	4

Výběr tématu

Závažnost tématu

	1			

Oborová přiléhavost tématu

	1			

Originalita tématu a jeho zpracování

	1			

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	1			

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	1			

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	1			

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	1			

Využití výzkumných empirických metod

	1			

Využití praktických zkušeností

	1			

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

0				

Naplnění cílů práce

	1			

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	1			

Návaznost kapitol a subkapitol

	1			

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost
výsledků v praxi

	1			

Vhodnost prezentace závěrů práce
(publikace, referáty, apod.)

	1			

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

1. Změnil se u Vás osobně nějak pohled na gay rodičovství po uskutečnění výzkumné sondy? Bylo něco, co Vás překvapilo?
2. V diskusi naznačujete možné další směry bádání. Které z témat by zajímalo Vás pro případnou rigorózní, případně dizertační práci?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Práce studentky Lucie je velmi zajímavá už svým tématem, kterým je rodičovství gay páru. Zde ovšem zajímavost práce zdaleka nekončí.

Teoretická část se vyznačuje zaměřením na samotný problém, neodvádí čtenáře k více či méně souvisejícím tématům, jde přímo k věci. Autorka se orientuje v současném studiu této problematiky, čerpá nejen z množství, především zahraničních publikací, odkazuje se i na některé, opět především zahraniční výzkumy. Velmi oceňuji to, že se autorka zabývá i sociálním a kulturním rozměrem gay rodičovství.

Cílem výzkumné sondy je nahlédnout do problematiky gay rodičovství hlouběji prostřednictvím případové studie partnerského páru, s nímž autorka vedla polostrukturovaný rozhovor (individuální i párový), zúčastněné pozorování a analýza dat (konkrétně zdravotnické dokumentace dětí). Lucie evidentně věnovala především rozhovoru dostatek času a při jeho vedení si vedla velmi zdatně, obraz rodinné, partnerské a rodičovské situace před námi díky tomu vystupuje velmi plasticky a je fascinujícím čtením o v našich podmínkách zatím neznámého fenoménu.

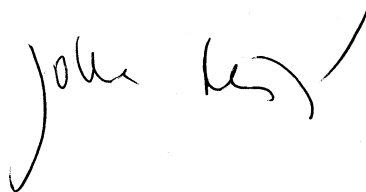
Rovněž formální stránce textu není dle mého co vytknout. Text je logicky uspořádán, svého čtenáře vede, zároveň si ale uchovává originalitu, která se ukazuje např. v autorčině až básnickém stylu. Jazyk autorky je bohatý, kultivovaný a gramaticky bezchybný.

Ve shodě s autorkou bych si velmi přála, aby byl problém gay rodičovství za pomoci skutečných faktů a zkušeností demytizován. Jsem přesvědčena, že práce, jako je tato, by tomu mohly napomoci.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: výborně

Datum, podpis:

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Johannes' followed by a stylized flourish.